L. lat. 579.

RUDITIONIS
SCHOLASTICÆ
PARS PRIMA,

VESTIBULUM,

RERUM ET LINGVARUM
Fundamenta exhibens.

Olim
In Uſum Scholæ Patachinæ
editum.

EDITIO DUODECIMA.

Novâ ac meliori formâ denotatâ,
cæteriſque omnibus longè correctiùs emiſſa.

LEUTSCHOVIÆ,

TYPIS BREVERIANIS,
Annô 1699.

A M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁBÓL

Senec. Quæſt. Natur. VII. Cap. 31.

Rerum Natura ſacra ſua non ſimùl tradit. Initiatos nos eſſe credimus, in *Veſtibulo* ejus hæremus.

JOHANNES COMENIUS.

STEPHANO TOLNAI

In illuſtri Patachina, auſpiciis Celſiſſimi Principis Tranſylvaniæ feliciter reformari cæpta Schola, renunciato Claſſis primæ, Præceptori primo.

Salutem & Divinam Benedictionem.

Ergonè ſic fata tulerunt, mi Stephane, ut illuſtris hæc in deſideratum melioris Methodi ordinem redagi cæpta Schola, te primum ordinarium primæ ſuorum militiæ ſalutet Ducem! Non invideo debitum Virtuti tuæ honorem: ob quam tùm ipſe ego Dei & Celſiſſimorum Principum voluntate nuper huc delatus. Te inter primos amore complecti cæpi; tùm alii cùm primæ huic claſſi idoneus quæreretur Moderator: unanimiter in Te conjecerunt oculos, ſuffragiisq; ſuis huc promoverunt: ut angulares ponendi Latinitatis lapides Tibi demandanda videretur provincia. Gratulare Tibi amice, de tot tamq; honeſtis de Te judiciis; Nec Te quidquam moveat, quòd quibus ſequentium cura tum committenda erit, cum Deo & die profectura. Te ideò videbuntur altiores, quia Discipulis à Te egreſſis altiora Scientiarum ſemina inſtillare debebunt. Tuum enim Tibi nemo præripiet honorem primum Te hic meliori Methodo Juventutis formatorem fuiſ-

ſe

ſe ſalutatum: neq; poſthac ad alias Claſſes aditus, niſi per tuam patebit. Quin & rem ipſam ſi intueamur, nihil eſt cur ſibi quisquam primæ ætatulæ formator magis displiceat, aut illum inſequentes ſibi magis placeat, quam inter opifices fieri conſvevit; dum alii ædificio fundamenta ponunt, alii fundamento parietes ſuperſtruunt, alii conclavia exornant, alii demùm faſtigia imponunt. Unum enim idemq; Opus agunt omnes: pariter de laude participaturi, ſi pari diligentiâ omnia ſuâ peracturi. Neq; concertamen permittatur, determinare foret facilè, utris plus laudis aut præmiis primisvè illis an ultimis, debeatur: cum ſuperiora plus quidem apparentia, at inferiora plus ſoliditatis Ædificio conferant; uſq; adeò, ut ſuperiora illa ſine his inferioribus non eſſent: neq; rectè poſitis illis corruerent. Ut tandem ad inferiora plus redeat laudis, quia plus usus: quippe quæ ſuâ ſiſtant, & ſuperſtructa ſibi ſuo robore ſuſtentant: hæc autem ſuſtentãtur tantummodò & quod habent aliunde habent. Nec eſt in Bello, cur ſe inferiorem credat Legio, quæ in hoſtem immiſſa primùm vim ejus infregit, præ legionibus illis, quæ reſtando pleniùs hoſtem proſtraverunt: Victoria enim communis eſt. Quinimò plùs eorum laudari ſolet fortitudo, qui primò hoſtili robore fracto hoſtem vinci poſſe fecerunt, quàm qui debilitatem jam vicerunt. Nec inter nutritiva Corporis noſtri membra (ſtringam id quoq; obiter) ideò Bucca & Ventriculus Hepati, Lieni, aliisq; interioribus honore cedunt, quòd aſſumpta alimenta illa quidem primùm excipiat & dentibus conterat, iſte verò coquere & per majora dividere incipiat; hæc demùm pleniùs concoquant, ſubtiliusq; digerant, Nutritio ſiquidem una eademq; eſt, diversâ ſic diverſorum membrorum operatione peragenda, ut æquè neceſſaria omnia ſint, nec prioritatẽ aliam præter temporis admittãt.

Verùm mittamus hoc, quòd attingere non ideò volui, quaſi te ambitioſum, & ſtatione, qua te divinæ providentiæ vis collocavit, non acquieſcentem, ſuſpicer: ſed ut tibi de his honoris primitiis gratuler & imprudenti alicui Spartam tuam apud te vel apud ſe extenuandi occaſionem præcidam.

Ad rem venio, ut te hanc tuam, quam nactus et Spartam ornare doceam. Feres enim in hac palæſtra novitius moneri confidenter, quomodo ſolent ab Architecto idearum ædificii non ignaro, conducti operarii. Leges quidem Methodi generales, ali-

alibi habes deſcriptas, repeti eas hìc nihil eſt neceſſe: nec eſſe de ſpeciali prudẽtia, in tuis hìc ſpecialibus penſis adhibẽda moneri.

Accipis tu in Claſſem tuam, (& accipies poſthàc) primos Latinitatis Tyrones: Legendi quidem & ſcribendi vernaculè non ignaros, nec tamen adhuc accuratè habitum aſſequutos. Hos, igitur quosq; deducere habeas, & per quam viã, & quibus elegantibus compendiis, non ignorandum tibi eſt.

Scopus Veſtibularis tuæ claſſis (ita enim apellabimus) eſt; Præparare Latinitatis Tyrones ad Januam, & per hanc in Atrium Latinitatis ita ingrediendum; ut hoc ipſum Latinitatis ſtudium, toti ſapientiæ ſtudiorum curſui feliciùs abſolvendo potenter ſerviat. Cujus præparationis ſeptẽ ſunt veluti gradus.

1. *Latina omnia (typis & manu ſcripta) legere poſſe promptè, ſine hæſitatione ullâ.*
2. *Pronuntiare omnia rectè & articulatè, contra Accentuum corruptelam & literarum abſorbitionem.*
3. *Schribere quoq; manu promptâ, & charecteribus quàm poteſt pulchris, indiſtortis mutuò non implicatis, ſed undique diſtinctis ac legibilibus. Quales cùm tui ſint, ideò etiam te huc elegimus, ut multos reddas tui ſimillimos.*
4. *Ediſcere lingvæ latinæ radices, rectè intellectas, recteq; rebus ſuis applicatas.*
5. *Addiſcere his reſpondentes voces vernaculas, applicandas itidem rectè, tùm latinis vocibus, tùm rebus ipſis.*
6. *Declinare & conjugare omnia analoga exactè.*
7. *Et quia libellos claſſicos ita comparatos eſſe voluimus, ut Encyclopadiæ medullam contineant, ſenſimq; ſine ſenſu inſtillent, hos ad ungvem intellectus & memoriâ teneri, Alphabeti inſtar, curabis.*

Acceſſorium erit Matheſeos prægustus. Arithmeticæ præſertim & Muſicæ.

Ad has metas ſi tu tyrunculos tuos ritè deduxeris, magnæ Eruditionis colligendæ fundamenta ſolida poſueris, quum ad Autharum multam lectionem, rerumq; optimarum multam ſelectionem, nihil tàm conferat, atq; libros verſando oculis, Lingva, manu, Mente promptum eſſe. Quòd ut ſtudiorum candidatuli noſtri aſſequantur, tu præ aliis ſequentium Curiarum moderatoribus allaborabis: quia tibi hoc propriè qui La-

tinæ

tinæ Literaturæ Fundamenta ponis, ut integra ponis & ſoli-
da, ſolideq; incumbit. Ideò ego te tanquam totius Architectu-
ræ noſtræ fundatorem, in adminiſtrandis hic prudentèr omni-
bus, quàm indefatigatiſſimum eſſe cupio. Quia n: errores con-
junctionis primæ non emendari in ſecunda, vel tertia, ſed con-
tracta illic membrorum ſemina per totam Nutricationis offici-
nam ſpargi obſervant Medici: certumq; eſt, nec in animis Eru-
ditione ſaginandis aliter evenire poſſe, quàm ut admiſſæ circa
prima fundamenta mendæ, mendoſam reddant reliquam
ſtructuram, ſeu ex toto, ſeu ex parte: fieri non poterit, quin er-
rent cæteri Collegæ tui, ſi tu tyrones latinitatis formando ab-
erraveris.

Quæ cauſa eſt, cur te accuratiùs inſtruendum putem: quò
& tu erres minùs, & illi pariter hæc, tanquàm ſibi dicta, in u-
ſum ſuum transferre valeant.

Principio a, illud Quintiliani tibi refricandi occaſio mihi
eſt. Optimus quiſq; Præceptor frequentiâ gaudet, ac majore
ſe theatro dignum putat, Cur a. hoc? Ut ne trepides, ſed exul-
tes, quòd tibi ſpe amplior contigit Diſcipulorum numerus: du-
bioq; procul poſthac ſemper frequentiſſimam habebis Claſſem.
Sed quantacunq; futura ſit, tu te majori theatro dignum puta.
Nam non ſperabo te mihi jàm dicturum, quòd nuper. Si mo-
do ſufficiam? Quippe qui Methodi noſtræ compendia jàm ſpe-
ctare, imò exercere felicitèr, cæpiſti. Nec tibi methodo noſtrâ
majorem fore à decem diſcipulorum Decuriis, quàm nupèr
fuit (vulgari viâ) à decem diſcipulis, moleſtiam jàm vidiſti,
& expertus es, & expertus quotidiè lætaris, & lætantur ipſi
diſcipuli, ſvavitèr ſe ac jucundè ita manuduci videntes. Quòd
quâ ratione fiat, nihil jàm eſſet opus doceri te, qui ſcire te
hos praxi oſtendis: conſignari tamē id non oberit aliorum cau-
ſa; ſive qui tibi hic ſuccedent in functione, ſive quia alibi
methodum hanc imitari fortè induxerunt animum.

Summa compendii eſt: Quòd non doces ſingulos, ſed cun-
ctos: nec accedis ad quemquam, ut aliquid oſtendas aut loqua-
ris & præcipias, admiſſumve vitium emendes, ſoli uni: ſed
Solem imitatus cœleſtem, cintines te in ſublimi cathedræ tuæ
cœlo: inde oculorum radios obvertens omnibus; & voce ſono-
râ circumrotans omnes; & ut quòd præmonſtratur, præcipi-
turq; omnibus, videant, audiant, percipiantq; ſinguli, mox

jam ab hoc jam ab illo requirens: ut nemo non ſtatim à ſe requi-
ſitum iri, quicquid dicitur aut oſtenditur, metuens, in atten-
tione ſe contineat ſemper. Quam tu ut acuas, magis jubes,
quicunque penſum præſens toties è libro iteratum, reddere
confidit memoriter, ut reddat. Reddunt igitur feliciores in-
genio, alius poſt alium: quos tardiores (ipſâ morâ, & toties re-
citantium repetitione adjuti) ſubſequuntur; donèc & tardiſ-
ſimi tandèm aſſequantur omnia. Quam de ingenii celeritate
veluti concertationem tu latus ſpectans, de ejuſq; ingenii bo-
nitate judicas: certus, quicquid unus tuorum ſcit, non ignora-
re cæteros; quum neſcire, quòd ſic diſcitur, poſſit nemo.

Hæc generaliora ſunt, de methodo uniformi, tibi ſemper
obſervanda, per omnium præmonſtrationem, explicationem,
imitationem, quicquid eos doces, aut docebis unquam. Eo
fine, ut nulla hora, nedum dies abeat, quin nova fiat eruditio-
nis acceſſio, novuſq; in ſtudiis progreſſus. Particulariter mo-
nendus es, de libelli tui claſſici ſtructura, tum uſu, quomodo
tibi practicè pertractandus ſit.

Frontem occupat ut vides, rerum nomenclaturæ rudimen-
tum, è vocabulis totius lingvæ primariis potiſſimumq; primiti-
vis, contextum: non in congeriem; ſed ordine artificioſo.
Nam ad externum aſpectum ordo Grammaticus eſt: quia ca-
pite (poſt introitum) primo recenſentur nomina rerum
Subſtantiva: ſecundo Adjectiva, tertio Pronomina, quartò Ver-
ba, quintò Adverbia, [Participia cum à Verbis tantum for-
mentur, inter primitiva peculiarem habere claſſem nequeunt]
ſextò Præpoſitiones, &c. Et tamen ordo hic, Ordo ſimul rerū
eſt intimus: dùm initio enumerantur res ipſæ: tùm rerum
modi fundamentales: primaria ſcilicet rerum accidentia.
Mox rerum & accidentium, commonſtrationes breviculæ:
Inde tranſitur in ſpectandos rerum, motus, actiones & paſſio-
nes. Sequuntur earundem Actionū & Paſſionū modi: Et
rerum actionumq; circumſtantiæ: Tùm variæ rerum, actionū
circumſtantiarumq; cohærentiæ. Ita per ſummos Cardines
ſuos rerum & verborum compages revolvitur. Addimus ta-
men de verbis derivatis & compoſitis, ut inter voces primiti-
vas & ortas diſcrimen obſervare, eoq; mentem Lingvarum Ja-
nuæ vocum apparatum totum explicaturæ, præparare in-
cipiant.

In hac autem initiali rerum mundi luſtratione ſerium mihi propoſitum fuit Paradiſiacam tibi aperire Scholam: ubi non alius tibi labor eſſet, quam colludere tyrunculis tuis, ſicut ibi tyroni ſuo propemodum adhuc infanti, Adamo colluſit Deus: ſuas illis recens factas commonſtrans vivas imagunculas, earumq́; addiſcere jubens nomenclaturam. Hoc eſt, velui libellum hunc Veſtibularem picturis, rerum formas ad vivum exprimentibus ornare, ſuam ſingulis apponendo nomenclaturam: tùm ut faciliùs huc allicerentur puerorum ingenia, tùm ut impreſſione rerum primæ fierent accuratiores. Sed non ſucceſſit propoſitum (tametſi factum jam eſſet initium) ob artificum hîc loci defectum. Quem defectum induſtriâ Tua penſari neceſſe erit. Diligenti Vocabulorum omnia explicatione, rerumq́; quas ſignificant quali quali repræſentatione. Vitam & animam inſtitutioni tuæ defuturam certus eſto, niſi res hic tyronibus aſſignatas, aut commonſtraveris (ſi præſentes haberi poſſunt, vel ſaltèm imagines earum aliquæ) aut circumſcribendo ſic inculcaveris, ut quomodo capiant tandem. Rerum enim & verborum parallela articulataq́; cognitio, profundum illud methodi myſterium eſt, quô vagas naturâ ſuâ mentes captivare, & ad rerum ſenſuumq́; medullas deducere, intendimus. Hic ergò ut nobis gnavus ſis, intentionibusq́; noſtris accuratè ſubſervias, vehementèr te oro, Capiant quantùm capiant de rebus, quas illis familiariter aut demonſtrabis, illis tamen inter mentem luceſcere incipiet, ne dubita: eoq́; lubentiùs hanc illis operam, ut è verborum corticibus excuſſos rerum nucleos oſtendas, præſta.

Quod ut tantò tibi faciliùs accidat eadem rerum nomenclatura, vernaculè accuratè facta, tibi & tuis datur parata, typis quoq́; deſcripta.

Abſolves igitur Vernaculam hanc rerum nomenclaturam (prælegendo, præexplicando, moxq́; examinando, & à Diſcipulis idem exigendo) ipſemet, intra unum & alterum, tertiumq́; menſem, ſat egregia laude, ſpoliis ampli, ſi omnes tuos omnia illa promptiſſimè legere, (nam & vernaculos Lectores promptos requirimus) recteq́; intelligere effeceris. Latinum interpretari textum, in quem è vernaculo immediatè venietur,) non tuum erit, ſed diſcipulorum: tu tamen, quomodo illi verba verbis accomodent (reſpondent enim alter alteri textus ad verbum) attendas, & ſi quid fortè errabunt, revocabis. Illis quippe hic actio. Tibi directio mandatur.

Pertranſito ſic iterum (duorum triumqve Menſium ſpatio) Latino Textu, ut Verba & res intelligant, & memoriâ teneant, veniant ad Grammaticam Veſtibularem: quam ſic illis explicabis, ut ſingulis capitellis ſua adjungas Exercitia, cujus rei rationem, ſicut & Dictionarii praxin, ſubjectis ibidem breviſſimis Hypomnematis docebo.

Nunc reliqua officii tui munia in aphoriſmos contraham.

I. Libro alio quàm claſſico ne utere: neque tui.

II. Lectionibus & exercitiis omnibus ſemper ipſe adeſto, tuique omnes adſint, ſemper videto.

III. Omnes ama, omniumque profectus opta, & quære, proſopolepſiam ignora; multo vero magis invidiam, Nihil in his Encyclopediæ rudimentis ſcies tu, quod ignoraut tui. Si enim ſcierint; tibi cedet laudi & illis: ſi neſciverint, tibi dedecori, non illis. Vel unus negligens & inductus repertus, ſufficiens contra diligentiam tuam erit teſtis.

IV. Inter operas neminem aliud agere permitte, oculos & aures ſemper illis obverte, obvertereque ſuos tibi, & rei quæ agitur, adige. Nempe jam hunc jam illum (eos maximè quibus fidei minimè, ſunt enim quædam ingenia vaga) interrogando, examinando, emendando.

V. Qualiter ſe quis inter operas gerit, taliter tu erga illum. Induſtrios ama, & ſubinde collauda, deſides increpa, nec tamen odio habe, ſed inſtantiùs urge.

VI. Si quid valdè obſervandum monere habebis, id non niſi imperato ſilentio efferes, ut attentè excipiatur ab omnibus: mox ab aliquibus, quid dixeris, & quo ſenſu, repoſcens.

VII. Qualibet hora prælege, quod idem mox legant illi: & explica, quod idem explicent illi: & inſpectantibus illis fac, quòd idem mox faciant illi. Tibi enim ubique prætio mandatur: ſed cum attentione, an te præeuntem ſequantur, & an ſic, ut aſſequantur. Alioqui fruſtrà præibis, ſi non illi ſequantur: fruſtrà ſequentur, ſi non aſſequantur.

VIII. Aſſequentur autem ſi nihil dilucidum, (aut benè dilucidatum) ad ſpectandum propoſueris; nihil niſi factu proclivo, juſſeris: progrediariſque cum illis lentè: nec aliter permittas illos: Præcipitantiam ubique dedocenda eſt Juventus, aſſvefacienda circumſpectioni.

IX. Hærentem quemcunque, juvet quicunque, ſi nemo, tu.

X. Si quem tardum vides, tolera, ad ingenioſiores tranſi, donec & tardior ille aſſequatur. Pudebit enim tandèm non aſſeqvutum videri.

XI. Balbutire latinè ſi qui volunt, (loqui enim nondum ſciunt) ne prohibe, ſed neque coge. Faſtidimus plerumque impetrata, negata, cupimus.

XII. Ad novas lineas nunquam tranſi, niſi penſo priore rectè ſubacto, idque eo fine, ut ne quid perfunctoriè prioribus adjectum, in ruinam ponatur ſequentibus.

Addo: Quia quid tu hoc loco ſtruis, toti Encyclopædiæ fundamentum dare debet, tibi totam illam (ſicut & ſequentibus Collegis tuis) notam eſſe debere: ut quicquid cum Diſcipulis agitis, lux univerſalis emicet, Veſtraſque ſtellulas, ſicut ſolis radii Planetas ſuos, colluſtret.

Hanc ſi quæris rationem, diligentis Magiſtri explebis numeros, laudemq; mereberis, & ulterioribus Adolescentulorum ſtudiis consules optimè, Vale.

A.M.N.MUZEUM KÖNYVTÁRA

IN VE-

I N VESTIBULUM LINGVARUM | A' Nyelveknek TORNATZABAN

I. Invitatio. | I. Hivatal.

Veni Puer.	Jővel Gyermek.
2. *Loquar tecum de re neceſſaria, ſuper omnia.*	Szólok te veled ſzűkséges dologról, mindenek felett.
3. *Loquere: audio.*	Szólj: meghallom.
4. *Visne ſapiens eſſe?*	Akarſzé Bőltsé lenni?
5. *Quid iſtuc eſt, Sapientem eſſe?*	Mitsoda az, Bőltsé lenni?
6. *intelligere omnia; rectè agere omnia; & rectè loqui de omnibus.*	Erteni mindeneket; igazán tselekedni mindeneket; és igazán ſzólani mindenekről.
7. *Volo: ſed quis dabit hoc mihi?*	Akarok: de ki adja azt énnékem?
8. *Deus, & converſatio cum ſapientibus vivis & mortuis.*	Az Iſten, és a' tárſalkodás az élő és hólt bőltsekkel.
9. *Quibus vivis? Præceptoribus.*	Mitsoda élőkkel? a' Tanitókkal.
10. *Et quibus mortuis?*	Es mitsoda hóltakkal?
11. *illis qui ante nos*	Azokkal a' kik mi e-

vixe-

vixerunt, & loquuntur nobiscum adhuc in libris.	lốttünk éltenek, 's még ſzólanak mi velünk a' kőnyvekben.
12. *Satisne id? Satis.*	Elégé az? Elég.
13. *Modo Deum ora, præceptori pare, libros ama.*	Tsak Iſtennek kőnyőrőgj, a' tanitónak engedj, a' kőnyveket ſzereſſed.
14. *Sed ut intelligas ſapientes illos.*	De hogy meg értsed azokat a' bőltseket.
15. *Diſce ſermonem, quô ſcripſerunt.*	Tanúljad a' beſzédet, mellyel irtanak.
16. *Nempè Latinam lingvam*	Tudnillik a' Deák nyelvet.
17. *Quæ pulchra eſt, & communis populis, facitque doctos.*	A' melly ſzép, és kőzőnſéges a' népnél, 's túdósokat téſzen.
18. *Quis docebit me illam?*	Ki tanit meg engemet arra?
19. *Ego, auxilio Dei.*	En, Iſten ſegitségével.
20. *Idque viâ facili, diviſâ in tres gradus.*	Kőnyű úton pedig, a' melly három réſzekre oſzol.
21. *In primo ponemus omnia ejus fundamenta.*	Az elsőben téſzſzük le annak minden fundamentomit.
22. *In ſecundo erigemus totam neceſſariam ejus ſtructuram*	A' máſodikban fel emeljük annak egéſz ſzükséges alkotmányát.
23. *In tertio addemus*	Az harmadikban hoz-

omnia

omnia ejus ornamenta.	zá adjuk mindennémű ékeſségét.
24. *Illud primùm abſolvemus in hoc primo libello.*	Amaz elsőt el végezzük ebben az első kőnyvetskében.
25. *Quem nunc ſummis in manum* Veſtibulum *lingvæ dictum.*	A' mellyet moſt véſzeſz kezedben; melly nyelvnek *Tornátzának* mondatik.
26. *Secundum abſolvetur proximè ſequenti libro.*	A' máſodik el végeztetik a' leg kőzelebb kővetkező kőnyvben.
27. *Apello* Januam *lingvæ.*	Melly nyelvnek *Ajtajának* neveztetik.
28. *Tertium in tertio.*	Az harmadik az harmadik kőnyvben.
29. *Quem vocabimus* Atrium *lingvæ.*	Mellyet hivunk nyelvnek *Pitvarának.*
30. *Atque inde immittam te in* Palatia *authorum.*	Es innét bé botsátlak tégedet a' kőnyv iróknak *Palotájokban.*
31. *Hoc eſt: libros ſcriptos ſapientèr.*	Az az: a' bőltsen irt kőnyvekben.
32. *Ut ipſe quoque fias ſapiens, prudens, eloquens.*	Hogy te is légy bőlts, okos, ékesen-ſzóló.
33. *Difficultas ne terreat te.*	A' dolognak nehéz vólta el ne ijeſzen tégedet.
34. *Qui cupit, capit*	A' ki kiván (tudni)

omnia.

omnia.	mindeneket, meg fog az
35. *Si principium difficile.*	Ha a' kezdeti nehéz.
36. *Medium erit facile*	A' közepi könnyű léſzẽ.
37. *Finisque jucundus.*	A' vége gyönyörűſéges.
38. *Qui benè diſtingvit, benè docet.*	A' ki jól meg-külömbözteti a' dolgokat, jól tanit.
39. *Et qui benè attendit; benè diſcit: hoc non fallit.*	Es a' ki jól reá figyelmez; jól tanúl; ez nem tsal-meg.
40. *Eja aggredere in nomine Dei!*	Noſza fogj hozzá Iſten nevében!

II.
DIVISIO RERUM.
A' DOLGOKNAK
El oſztáſa.

41. *Omnia, aliquid, nihil, habent ſua nomina.*	Mindennek, valaminek, ſemminek, vagyon nevek.
42. *Omnia ſunt: Deus, mundus, homo.*	Mindenek: Iſten, világ, ember.
43. *Aliquid eſt: res, modus rei, motus.*	Valami: dolog, módja a' dolognak, mozgás.
44. *In rebus eſt: totum pars, defectus.*	A' dologban vagyon: egéſz, réſz, fogyatkozás.
45. *In motu: causa, vis, inſtrumentum.*	A' mozgásbã vagyon: ſzerző ok, erő, eſzköz.
46. *Pars eſt: dimidium fruſtum, mica.*	A' réſz: fél, darab, morſa.

In

47. *In toto eſt: principium, medium, finis, ordo, tempus, locus.*	Az egéſzben vagyon: kezdet, közép, vég, rend, idő, hely.
48. *In ordine eſt: numerus, menſura, pondo.*	A' rendben vagyon: ſzám, mérték, font.
49. *In tempore eſt: momentum, mora, hora, dies, ſeptimana, menſis, annus, ſeculum, ævum*	Az időben vagyon: ſzempillantás, kéſedelẽ, óra, nap, hét, hólnap, eſztendő, ſzáz eſztendő, örök idő.
50. *In die eſt: mane, meridies, veſpera, crepuſculum, nox, aurora.*	A' napban vagyon: reggel, dél, eſtve, eſt-hajnal, éjtſzaka, hajnal.
51. *In anno ſunt: ver, æſtas, autumnus, hyems.*	Az eſztendőben vagyon: tavaſz, nyár, őſz, tél.
52. *In loco: ſpatium, diſtantia, terminus, & quatuor plagæ mundi.*	Az helyben: tágaſság, távol létel, határ, és e' világnak négy réſzei.
53. *Rerum origo eſt: natura, ars, caſus.*	A' dolognak eredeti: terméſzet, meſterſég, történet.
54. *Res ipſa eſt: corpus, ſpiritus, larva.*	A' dolog: teſt, lelki állat, ál ortza.
55. *In corpore ſunt: materia, forma, ſuperficies.*	A' teſtben vannak: materia, forma, felső ſzin.
56. *Spiritus eſt: anima, angelus, diabolus, quorum habitacula ſunt: elementum, cœlum, orcus.*	A' lelki állat: ember lelke, angyal, ördög, a' kinek lakó helyek: éltető állat, ég, pokol.

Ele-

57. *Elemementa ſunt: ignis, aër, aqua, terra.*
Az éltető állatok: tűz, levegő ég, viz, föld.

58. *In æthere ſunt: ſidera: à quibus veniunt: calor & frigus, æſtus & gelu.*
Az égben vannak: tsillagok, a' mellyektől ſzármaznak: meleg és hideg, hévſég és fagy.

59. *Sidera ſunt: ſol, luna & aliæ ſtellæ.*
A' tsillagok: nap, hóld, és más tsillagok.

60 *In ſole ſunt: Lux, radius, lumen. Sine lumine eſt: umbra, caligo, tenebræ.*
A' napban vannak: világoſság, ſúgár, fényeſség, fényeſség nélkűl vagyon: árnyék, homály, ſetétség.

61. *Ab igne venit: ſcintilla, flamma, fumus & fuligo. In igne ſunt: torris, pruna, favilla. Poſt ignem manet: titio, carbo, cinis.*
A' tűztűl vagyon: ſzikra, láng, fűſt és korom. A' tűzben vagyon: tűzes űſzög, eleven ſzén, tűzes hamu. A' tűz után marad: fűſtölgő űſzög, hólt ſzen, hamu.

62. *In aëre eſt: Ventus eurus, auſter, favonius, boreas. Item: vapor, nebula, nubes, iris.*
A' levegő égbe vagyon: ſzél, nap keleti ſzél, déli ſzél, nap nyugoti ſzél, éſzaki ſzél. Iſmét: pára, köd, felyhő, ſzivárvány.

63 *E nube veniunt: pluvia, nix, grando, ros, pruina, manna, fulgur, tonitru, fulmen.*
A' felhőbűl léſznek: eſső, hó, jég eſső, harmat, zuzmaráz, manna, villámás, mennydörgés, mennykő.

---

64. *Aqua fluens eſt: ſcatebra, fons, rivus, amnis, flumen, torrens.*
A' folyó-viz: forrás, kút fő, patak, kerengő folyó viz, nagy folyó-viz, zuhogó patak.

65. *Stans aqua: palus, ſtagnum, lacus, mare.*
Az álló viz: láp, álló tő, folydogaló tó, tenger.

66. *In flumine eſt: fluentum, fundus, gurges, aut vadum.*
A' folyő vizben vagyon: folyamat, fenék, örvény avagy gázló.

67 *In mari eſt: unda, fluctus, abyſſus, aut inſula.*
A' tengerben vagyon: hab, habzás, mélyſég, avagy ſziget.

68. *Ex aqua fit: gutta, bulla, ſpuma, glacies.*
A' vizbűl léſzen: tsep, buborék, tajték, jég.

69 *Juxta aquam: ora, ripa, littus.*
A' viz mellett vagyon: ſzél, viz part, tenger part

---

70. *In terra eſt: ſpecus, ſuper terram: mons, vallis, campus.*
A' földben vagyon: barlang, a' föld felett: hegy, völgy, mező.

71. *In campo ſunt: grumus, tumulus, collis.*
A' mezőben vannak: göröngy, domb, halom.

72 *Terra cum aqua ſunt: uligo, lacuna, limus, lutum. Terra ſine aqua: gleba aut pulvis.*
A' vizenyős föld: ſeppedék, motsár, hig ſár. A' ſzáraz föld: rög, avagy por.

73 *Terra ipſa eſt: argilla, creta, rubrica.*
A' föld: agyag, fejér kréta, veres kréta.

74 *E terra veniunt: minera, ſtirps, animal.*
A' földbűl léſznek: olvadható állat, tsemete, Lelkes állat.

75. *Minera eſt: ſuccus metallum, lapis.*

Az el-olvadható állat: nedveſség, értz, kő.

76. *Succus mineralis eſt: ſal, alumen, nitrum ſulphur, vitriolum, ſuccinum.*

El-olvadható állat: ſó, timſó, ſalétrom, kénkő, gálitzkő, gyanta.

77. *Metallum eſt: plumbum, ſtannum, ferrum, æs, aurum, argentum, argentum vivum.*

Az értz: fekete ón, fejér ón, vas, réz, arany, ezüſt, kén esö.

78. *Factitia metalla ſunt: chalybs, orichalcum, electrum.*

Tsinált értz nemek: atzél, velentzei réz, bádog.

79. *Lapis eſt: arena, glarea, ſerupus, ſaxum, ſilex, cos, marmor, magnes, gemma.*

A' kő: föveny, porhanyó kő, követs, termés kő, kova, fénykő, márvány-kő, magnes, drága kő.

80 *Gemmæ ſunt: adamas, ſaphirus, rubinus, ſmaragdus, jaſpis, &c.*

A' drága kövek: gyémánt, ſaphir, rubint, ſmaragd, jáſpis, &c.

81 *Gemmis ſimiles ſunt: vitrum, cryſtallū, unio, (margarita) corallium.*

A' drága kövekhez haſonlók: üveg, kriſtály, gyöngy, kaláris.

82. *Stirps ſeu planta eſt: herba, frutex, arbor, Item: fungus.*

A' tsemete avagy plánta: fű, zöldellő tsemete, élő fa, Iſmét: gomba.

83. *In arbore eſt: radix, truncus, ſtipes rami.*

Az élő fában vannak: gyökér, törsök, töke, ágak.

84. *In ſtirpe: cortex, liber, medulla, In ramo: frons, folium, flos fructus*

A' tökében: fahéj, fa- *liber* hártya, faſzéki, Az ágban: zöld ág, levél, virag gyümölts.

85 *Herba eſt: gramen, olus, fruges*

A' fű páſit, kerti vetemény, gabona.

86 *Gramen eſt: mucilus, urtica, lappa*

A' páſit: moh, tsalán, lapu.

87 *Olera nobis dant vel folia: ut braſſica, lactuca, naſturtium, vel fructum: ut cucumis, cucurbita, melo, ſemina: ut papaver, aniſum cuminum, vel radices: ut rapa, ſiſer, raphanus, cepa, allium, porrum.*

A' kerti vetemények teremnek vagy leveleket mint a' káposzta, ſaláta, torma. avagy gyümöltsöt: mint az ugorka, tök, görög dinnye, vagy magokat: mint a' mák, ániſ, kömény, avagy gyökereket: mint a' répa, ſárga répa, retek, veres hagyma, foghagyma, párhagyma.

88. *Fruges ſunt: legumina & frumenta.*

A' gabonák: hüvelykes vetemények, és fejes vetemények.

89 *Legumen habet: caulem & ſiliquas, ut ſunt: faba, piſum, lens, vitia, cicer.*

Az hüvelykes veteményben vagyon: ſzár, hüvelyk, a' mellyek: bab, borsó, lentse, lednek, bagoly borsó.

90 *Frumentum habet culmum & ſpicam, aut paniculum.*

A' fejes veteményben vagyon: ſzár és gabona fő, avagy bojt, (kaláſz)

91. *Spiceum far eſt:*

A' kaláſzos gabona:

Triticum, ſiligo, hordeum, ardor, panicu-latum far: avena, milium, panicum, fagopirū, oryza.	búza, ros, árpa, tzirok, bojtos gabona: zab, köles, tatárka, török búza, riskáſa.
92. *In ſpica eſt: granū, gluma, ariſta. Inter frumenta reperiuntur: zizania, lolium.*	A' gabona főben vagyon: mag, polyva, kaláſz. A' fejes vetemények között találtatik: konkoly, tákláſz.
93. *Frutices terreſtres ſunt: corylus, ſambucus, roſa, vitis, rubus, ſentis, & in ſente ſpina.*	A' zöldellő tsemeték: mogyoró fa, bodza, róſa, ſzőlő tű, tsipke bokor, és a' tövis bokorban tövis.
94. *Frutices aquatici: juncus, (ſcirpus) matta, cāna, (arūdo v. calamꝰ)*	A' vizi zöldellő tsemeték: káka, gyékény, nád.
95. *Suffrutices vocantur: carduus, ſaliva, ruta.*	Apró tsemetéknek neveztetnek: bogátskoró, ſállya, ruta.
96. *Arbores ſunt: tilia, ſalix, alnus, fagus, betula, pinus, abies, è quibus ſtillat: gummi, reſina, pix. Quercus dat glandes.*	Élőfák: hárſfa, fűzfa, egerfa, bikfa, nyirfa, fenyőfa, jegenyefa, a'mellyekből tsepeg: matskaméz, mezge, ſzurok. A' tserfa makkokat terem.
67. *Arborum fructus ſunt: pomum, nux, bacca.*	Az élőfának gyümöltsei: lágy hajú gyümölts, kemény hajú gyümölts, apró gyümölts.
98. *Poma ſunt: malum, pyrum, ficus, perſicum, prunum, ceraſum.*	Lágy hajú gyümöltsök: alma, körtvély, fige, baratzk, ſzilva, tseréſznye.
99. *Nuces ſunt: avellana, juglans, caſtanea.*	A' kemény hajú gyümöltsök: mogyoró, olaſz dió, geſztenye.
100. *Baccæ ſunt: mora, oliva, fragum.*	Az apró gyümöltsök: ſzederj, olajfa gyümölts, eperj.
101. *In fructu eſt: petiolus, putamen, pulpa, nucleus.*	A' gyümöltsben van: tsutka, héj, húsosbél, magbél.
102. *Sylva eſt: nemus, ſaltus, dumus.*	Az erdő, berek, liget, tsere.

---

103. *In animali eſt: Vita, ſenſus, motus, & ſexus. In ſexu eſt: mas & fæmina, & ab his fœtus.*	A' lelkes állatban vagyon: élet, érzékenyſég, mozgás, és nézésnek külömſége, a' nézésnek külömbſégében vagyon: him és nőſtén, és ezektől fajzat.
104. *Animal eſt, vermis, inſectum, ſerpens, avis, piſcis, quadrupes.*	A' lelkes állat, féreg, apró féreg, tsúſzó állat, madár, hal, négy lábú állat.
105. *Vermis eſt: lubricus, hirudo, eruca, tinea, teredo.*	A' féreg: giliſzta, nadály, hernyó, moly, ſzú.
106. *Inſectum eſt: pediculus, lens, pulex, cimex, formica, aranea,*	Az apró féreg: tetű, ſerke, balha, palatzka, (tsimaz) hangya, pók, tipu-

tipula, ſcorpio.

vizi pók, ſcorpio.

107. *Serpentia ſunt: angvis, draco, lacerta, quæ habent venenum.*

A tsúſzó állatok: vizi kigyó, ſárkány, gyék, a' mellyeknek vagyon mérgek.

108. *In ave eſt: penna & pluma, ala & cauda, roſtrum & ingluvies. Ab ave: nidus, ovum, pullus.*

A' madárban vagyon: toll és pelyh, ſzárny és fark, orr és begy. A' madártól: féſzek, tojmány, tsirke.

109. *Aves domeſticæ: gallus, gallina, capo, anas, anſer, olor, pavo, columbus.*

Az házi madarak: kakas, tyúk, kappan, rétze, (katsa,) lúd, hattyú, páva, galamb.

110. *Aves circa domũ: paſſer, hirundo, pica, graculꝰ, cornix, ciconia.*

Az ház körül lévő madarak: veréb, fetske, ſzarka, ſzajkó, varju, golya.

111. *Campeſtres aves: alauda, coturnix, perdix, tarda, grus, &c.*

A' mezei madarak: patsirta, fürj, fogoly madár, túzok, daru, &c.

112. *Sylveſtres: attagen, phaſianus, tetrao, turdus, ſturnus, merula, cuculus, turtur, upupa.*

Az erdeiek: tsáſzár madara, fátzán, fú, húros madár, ſeregély, rigó, kakuk, gerlitze, babuk.

113. *Oſcines ſunt: luſcinia, carduelis, luteola, fringilla, parus, parix, &c.*

Az éneklők: fülemile, tengelitz, ſármány, pinty, páris, tsíz, &c.

114. *Rapaces aves: aquila, milvus, vultur, accipiter, falco, niſus, corvus.*

A' ragadozó madarak: ſas, héja, ſaskeſelyő, ölyv, ſólyom, karoly, holló.

115. *Aquaticæ aves: fulica, mergus. Circa aquas volans: ardea, gavea, motacilla.*

A' vizi madarak: ſzártsa, búvár. A' vizek körül repeſnek: gém, gödény, barázda billegető.

116. *Aves nocturnæ: bubo, ulula, veſpertilio.*

Ejjeli madarak: bagoly, huhogató bagoly, denevér.

117. *Inſecta alata ſunt: culex, muſca, apis, veſpa, crabro. Item: papilla, bruchus, ſcarabæus, locuſta, cicada, grillus.*

Apró ſzárnyas férgek: ſzúnyog, légy, méh, darás, ló darás. Iſmét: lepke, tsere bogár, ſzarvas bogár, ſáska, ptrütsök, őſzi féreg.

118. *In piſce eſt: ſquama, pinna, branchiæ.*

Az halban vagyon: haj, ſzárny, kopótó.

119. *Piſces fluviatiles: alburnus, perca, lucius, carpio, angvilla, &c. Marini: halec, balena.*

A' folyó vizi halak: fejér keſzeg, ſigér, tsuka, potyka, ángolna, &c. Tengeriek: hering, tzethal.

120. *Piſcibus ſimiles ſunt: cancer, concha, oſtrea, cochlea, limax, lampetra.*

Az halakhoz haſonlók: rák, tekenős tsiga, oſtriga, tekergős tsiga, ſárban élelő tsiga, tsík.

121. *Quadrupes eſt: vel pecus & jumentum, vel fera & beſtia. In quibus ſunt: pili aut villi, lana aut ſetæ, & propter fœtum, uterus, uber, mamma.*

A' négy lábú állat: vagy apró barom és öreg barom, avagy vad és fene beſtia. A' mellyekben vannak: ſzőrök avagy fürtök, gyapjú avagy ſerték, és á' fajzásért: méh, tőgy, tsets.

122. *Pecora ſunt: vacca, taurus, vitulus, ovis, aries, agnus & vervex, capra, hircus, hædus & caper, ſus, (porcus) nefrens, verres, & majalis.*

Az apró barmok: tehén, bika, borjú, jú, kos, bárány és örű, nőſtény ketske, bak, gödölye és ketske bak, diſznó, süldő, kan és ártány.

123. *Jumenta ſunt: equus, bos, aſinus, mulus, camelus, elephas. In equo eſt: juba, penis, ungula.*

Az öreg barmok: ló, ökör, ſzamár, öſzvér, teve, éléfánt. A' lóban vagyon: ſerény, fark, köröm.

124. *Feræ majores habentes cornua & luſtra ſunt: bubulus, alces, cervus, caprea, &c.*

Az öreg vadak kiknek ſzarvok és barlangjok vagyon: bial, belén, ſzarvas, vad ketske.

125. *Feræ minores, habentes rictus & ungves & foveas: vulpes, lepus, cuniculus, ſimia, erinaceus, ſciurus, talpa, mus. Et domeſticæ: canis & felis.*

Az apró vadak, kik agyarkodók és körmöſök 's lyukakban laknak: róka, nyúl, ürge, (tengeri nyúl) majom, ſüldiſznó, evet, vakondok, egér. Es háziak: eb és matska.

126. *Feroces beſtiæ: leo, tigris, pardus, urſus, lupus, aper.*

Kegyetlen vadak: oroſzlán, tigris, párdutz, medve, farkas, vad kan.

127. *Quadrupes aquaticum: fiber & lutra. Item rana & teſtudo.*

Vizi négy lábú állat: hód és vidra. Iſmét: béka, tekenős béka.

128. *Homo ætate eſt: infans, puer, adoleſcens, juvenis, vir, ſenex, puella, virgo, mulier.*

Az ember idejére nézve: tsetsemő, gyermek, ſel ſerdűlt, ifjú, meg-állapadott idejű, vén, leány, ſzűz leány, aſzſzonj vén aſzſzony.

129. *Membra corporis caput, truncus, artus.*

A' teſtnek tagjai: fő, derék, külső tagok, izek.

130. *In capite: vertex, capilli, (crines) in facie: frons, oculi, naſus, tempora, genæ, aures, os, labia, mentum.*

A' főben: fő tető, hajak. Az artzúlatbã: homlok, ſzemek, orr, vak ſzemek, ſzem héja, fülök, ſzáj, ajakok, áll.

131. *In oculo: pupilla, palpebræ, cilia. Supra oculum: ſupercilia. Ex oculis ſudant lacrymæ.*

A' ſzemben: ſzemfénj ſzem ſzőrök, ſzemhéj. A' ſzem felett: ſzemöldökök. A' ſzemekből könyvek tsordúlnak-ki.

132. *In naſo ſunt: nares. In ore: bucca, palatum, lingva, gingiva, faux.*

Az orrban vannak: orr lyukak: A' ſzájban: pofa ſzáj odva, nyelv, iny, nyeldeklő.

133. *In collo ſunt: guttur & cervix.*

A' nyakban: torok és nyak ſzirt.

134. *In corporis trunco ſunt: pectus, venter, tergum, (dorſum) latera. In ventre: umbilicus. In tergo: humeri, lumbi, nates.*

A' teſtnek derekában vagyon: melly, has, hát, oldalak: Az hasban: köldök: Az hátban: vállak, ágyékok, alfel.

135. *Artus ſunt: manus & pedes.*

A' külső tagok: kezek és lábak.

136. *Partes manus: brachium, cubitus, pu-*

A' kéznek réſzei: kar, könyök, ököl, tenyér és

gnus, palma & vola, digiti & pollex. Sub brachio verò axilla.

marok, ujjak és hüvelyk. A' kar alatt pedig hónalj

137 *Digitus habet: articulos, cõdilos, ungves.*

Az ujjak réſzei: izetske, bötykö, köröm.

138 *Partes pedis: coxa & femur, genu & poples, crus & ſura, talus & planta.*

A' lábnak réſzei: forgó tsont és tzomb, térd és térd hajtás, ſzár és láb ikra, boka és talp.

139. *Planta rurſum habet: calcaneum, ſolum, digitos, hallum.*

A' talpnak réſzei: ſark, talp fenék, ujjak, láb hüvelyk.

---

140 *Oſſa capitis ſunt: calva ſeu cranium, malæ, maxillæ, dentes.*

A' fönek tsontyai: agy kaponya, ortza, tsont, áll kaptzák, fogak.

141 *Oſſa trunci: ſternum, ſcapulæ, ſpina dorſi, coſtæ, os ſacrum.*

A' déréknak tsontyai: melly, tsont, vállapotzkák, hátgerintzi, oldaltsontok, kereſzt tsont.

142 *In oſſibus eſt: medulla. Circa oſſa ſunt: membranæ. Inter oſſa, cartilago.*

A' tsontokban vagyó: velö. A' tsontok körül vannak: hártyák. A' tsötok között, portzogó.

---

143. *Carnoſæ partes in corpore ſunt: musculi, viscera, canales.*

A' teſtben való húſos réſzek: árva hús, belsö öreg réſzek, tsatornás réſzek.

144 *Viscera in capite ſunt: cerebrum, in pectore cor & pulmo, in ventre: ventriculus, jecur, fel, lien, renes, veſica.*

A' felsö öreg réſzek: a' föbë agyvelö, a' mellyben ſziv és tüdö, az hasban: gyomor, máj, epe, lép, vesék, hójjag.

145. *Canales ſunt pro habitu trachea, pro alimento gula, inteſtinum, iliaq; in alvo pro humoribus, venæ, arteriæ, nervi, in quibus ſunt: ſanguis, pituita, bilis.*

A' tsatornás réſzek: a' lehelletért való a' gége, az eledelért torok, öreg bél és apró bél, az hasbã, a' nedveſſégekért valók az erek, élet erei, inak, a' mellyekben vannak: vér, takony, ſár.

146. *Alimenti deſiderium dicitur fames & ſitis, excrementum ſuperflui eſt ſaliva, muc?, ſudor, urina & ſtercus.*

Az eledelek kévánáſa éhſég és ſzomjúſág, a' fenn maradt réſznek ſepreje, nyál, piſzok, veríték húgy és ganéj

---

147 *Senſu percipitur color, ſonus, odor, ſapor voluptas aut dolor. Dum ſenſus quieſcunt, ſomnus eſt & ſomnium.*

Erzékenyſéggel tartatik meg: a' ſzín, hang, ſzag, íz, gyönyörüſég avagy fájdalom. Mikor az érzékenyſégek nyúgoſznak, álom és álmodozás vagyon.

148. *In mente eſt: ratio, voluntas, animus.*

Az elmében vagyon: okoſság, akarat, kedv.

149 *A ratione veniunt: ingenium, intellectus, memoria.*

Az okoſságtól vagyó: gyors elme, értelem, emlékezet

150. *A voluntate ſunt affectus, amor vel odium, gaudium vel mæ-*

Az akarattól vannak: indúlatok, ſzeretet avagy gyülölſég, öröm a-

ven- ror,

ror, ſpes vel mœtus, favor vel ira, zelus vel faſtidium.

vagy ſzomorúſág, reménſég avagy félelem, jóakarat avagy harag, buzgóſág avagy unalom.

151. *Ab animo eſt: faſtus, audacia, temeritas, pœnitudo.*

A' kedvtől vagyon: negédſég, bátorság, vakmerőſég, meg-bánás.

152. *Defectus in corpore ſunt: nævus, labes, tuber, plaga, vulnus, ulcus.*

A' teſtben való fogyatkozáſok: jegy, motsok, tsomó, tsapás, ſeb, fekély.

153. *Nævi in cute ſunt: lichen, lentigo, ruga, tubera, veruca, ſtruma, gibbus.*

A' bőrőn való jegyek: ſzeplő, apró veres ſzeplő, tsomók, ſzőmőlts, golyva, púp.

154. *A plaga eſt: vibex livor, tumor. A vulnere: cruor, cicatrix.*

A' tsapáſtól vagyon: verés hely, kékſég, dagadás. A' ſebtől: alutt vér, ſeb hely.

155. *In ulcere eſt: ſanies, tabum, pus, vomica. Parva ulcuſcula ſunt: pusulæ, puſtulæ, pupulæ, morbilli.*

A' fekélyben vagyon: véres genetség, ért genetség, ev, vőlgy. A' fekéllyetskék: fakadék, kelés, bobortsó, orbántz.

156. *Morbi interni ſunt: tuſſis, febris, calculus, tabes, hydrops, rabies, &c.*

A' belső nyavalyák: horút, hideg lelés, kő, ſzáraz betegſég, viz kórſág, dühődés, &c.

157. *Lues contagiosa: ſcabies, lepra, ſcorbutus, peſtis, &c.*

A' ragadó fekély: rű, bél poklosſág, iny rothadás, dög halál, &c.

158. *Monſtrum, gigas, pumilio, &c.*

A' tsuda: orias, törpe.

159.

159. *Ruſticus habet: hortos, agros, pascua, prata, villam.*

A' paraſzt embernek vagyon: kertye, ſzántó földe, legelő mezeje, rétje, majorja.

160. *Circa hortum eſt: agger, planca, ſepes, & in ſæpe: pili, (ſudes) virga. Inſtrumenta Hortulani. ligo, pala, bipalium.*

A' kert körűl vagyon: töltés, palánk, ſővény, és a' ſővényben: karók, veſzſzők. A' kertéſz eſzközei: kapa, lapát, két ágú kapa.

161. *In agro eſt: aratrũ ſulcus, occa, ſemen, ſeges, meſſis. In meſſe: falx, merges, merga. Poſt meſſem: ſtipula, acervus.*

A' mezőben vagyon: eke, barázda, borona, mag, vetemény, aratás. Az aratásban: ſarló, kéve, mereglye. Az arátás után: tarló, aſztag, (kalangya)

162. *In prato creſcit: fœnum & cordum, ad quæ ſunt: ſecula, raſtrũ, furca.*

A' réten nő: ſzéna és ſarjú, mellyekhez valók, kaſza, gereblye, villa.

163 *In villa eſt: horreum, ſtabulum, pabulum, & in horreo: tritor, palea, ſtramen.*

A' majorban vagyon: tsűr, pajta, abrak, és a' tsűrben: tséplő, polyva, ſzalma.

164. *Stabulum eſt: equile, caula, hara. In ſtabulo verò: præsepe, crates, linter.*

A' pajta: ló iſtálló, akol, diſznó ól. A' pajtában pedig: jáſzol, ſaroglya, válu.

165. *In corte eſt: ſimus quisquiliæ, feſtucæ, tricæ, ſterquilinium.*

A' tyúk ólban vagyon: ganéj, ſzemet, ſzálkák, tyúk lábára akadozó nyűg, ganéj verem.

166 *Paſtor habet: gregem, pedum, flagrum, peram. Et accipit à pecore: lac, butyrum, caſeum.*

A' páſztornak vagyő: nyájja, botja, oſtora, táskája. Es az aptó baromtól véſzen, tejet, vajat, ſajtot.

167. *In alveari eſt: examen apum, quod facit favum & ceram.*

A' méh kasban vagyon: raj méh, melly tsinál, lépes mézet és viaſzat.

168 *In mola eſt: farina, furfur, ſaccus. In piſtrino: pila & pilum, ex his pultes & alicæ.*

A' malomban vagyon: liſzt, korpa, ſák. A' ſzáraz malomban: kölyű és törője, és iſmét pépek és liſzt káſa.

169. *Apud piſtorem: cribrum, mactra, maſſa, furnus, panis, ſimila, & in pane: cruſta ac medulla.*

A' ſütőnél: ſzita, dagaſztó teknő, téſzta, ſütő kementze, kenyér, ſemlye és a' kenyérben: haja avagy béli

170. *Apud piſcatorem eſt: hamus, eſca, naſſa, rete, ſagena.*

Az haláſznál vagyon: horog, étető, varſa, háló, meritő háló.

171. *Apud aucupem: pertica, viſcus, fiſtula, laqueus, eſca, cavea.*

A' madaráſznál: pózna, lép, ſip, tőr, eledel, kalitka.

172 *Apud venatorem caſſes, vari, venabulũ, ſcorbs.*

A' vadáſznál: vadáſz hálók, iſtápok, vadáſz dárda, verem.

173. *Apud lanionem: farcimen, perna, lárdũ, arvina, adeps, ſebum.*

A' méſzárosnál: hurka ſódor, ſzalonna, hájsír, ſadgyú.

174. *Apud coquum: opſonium, jus, aromata. Aromata ſunt: piper, zingiber, crocus, ſaccharum, acetum.*

A' ſzakátsnál: főtt étek lév, fűſzerſzámok. A' fűſzerſzámok: bors, gyömbér, ſáfrány, nádméz, etzet.

175. *Culinaria ſupellex ahenum, lebes, catillus, veru, craticula, ſartago, colum, catinus, trua*

A' konyhai eſzköz: üſt, vas fazék, tálatska, nyárs, roſtély, ſerpenyő, lév ſzűrő, tseber.

176. *Potus eſt: vinum, cereviſia, mulſum, & alia temeta.*

Az ital: bor, ſer, méhſer, és más réſzegitő italok.

177. *In vinea eſt: vitis palmes, pampinus, paſtium, torcular.*

A' ſzőlőben vagyon: ſzőlő tő, ſzőlő veſzſző, ſzőlő levél, kétágú kapa ſajtó.

178. *Ex uvis fit: muſtum, ex acinis lora, è fece vinum crematum, è polenta & lupulo, cereviſia.*

A' ſzőlőkből léſzen: muſt, a' törkölyből lőre, a' ſeprőből égett bor, a' ſzaladból és komlóbúl, ſer.

179 *Amictus antiquorum fuit: cucullus, bracca, carbatiæ.*

A' régiek öltözete vólt: tsuklya, ſzukmány, telekes botskor.

180. *Nunc tegumentum capitis eſt: pileus, mitra, vitta, &c. Corporis: induſium, caligæ, thorax vel tunica, toga vel pallium, aut*

Moſt a' főnek fedele: ſüveg, tsch ſüveg, főkötő, &c. A' teſtnek fedele: ing, nadrág, foſzlány avagy dolmány, felső ruha, paláſt avagy ſuba, a'

chlæ-

chlæna pedum, calcei vel ocreæ.

lábok nak fedele: tzipelösök avagy ſaruk.

181. *In thorace ſunt: manicæ, laciniæ, uncinuli & fibulæ, aut noduli, ligulæ, faſciæ.*

A' foſzlányban vannak: ujjak, ruha allya, horog kaptsok és kaptsok, avagy gombotskák, ſzalak-ſzijak, kötők.

---

182. *Apud netricem ſunt: linum vel cannabis, ſtupa & flocci. Item colus & fuſus, filum & glomus.*

A' fonónál vagyon: len avagy kender, tsepű és pih. Ismét guſaly és orsó, fonal és gombolyag.

183. *Ad textorem defertur tela, à textore refertur linteum, ex quo fiunt interulæ, collaria, muccinia.*

A' takátshoz vitetik, föt fonal, a' takátstól viſzſza vitetik váſzon, a' mellyből léſznek ingek, gallérok, keſzkenők.

184. *Apud ſartorem, pannus, forfex, acus, digitale. In veſte eſt: ſutura, limbus aut lemniscus, fimbria & gremium, plica & ſinus.*

A' ſzabónál, poſztó, olló, tű, gyűſzű. A' ruhában vagyon: varrás, ſinór avagy rojt, prém és alja, rántz és kebel.

185. *Apud ſutorem, corium, ſubula, acia, modulus. Apud pellionē pellis & pellicium.*

A' vargánál bőr, ár, ſertés fonal kapta. A' ſzőtsnél: béllésnek való bőr ködmön.

186 *Habitacula olim: ſpelunca, tabernaculū, augurium, poſt a caſa, domus, palatium.*

Lakó helyek régen: barlang, ſátor, kunyhó, az után kalyiba, ház, palota.

Apud

187. *Apud fabrum lignarium: ſecuris, aſcia, terebra & ſerra, lignū, tignum, aſſeres, & ex ligno aſſulæ, ſcobs, in ligno autem foramen.*

Az átsnál: fejſze, bárd, fúró és fűréſz, fa, létz, deſzkák, és a' fából forgátsok, fűréſz por: a' fában pedig lyuk.

188. *Apud lapidiariū: amuſſis, regula, norma, circulus, cælum, tudes. Apud murarium lateres, calx, murus.*

A' kő-faragónál: tsapó ſinór, egyenes mérték, ſzegelet mérték, tzirkalom, véső, ſulyok. A' kő-mivesnél: téglák, méſz, kő-fal.

189. *In ædificio eſt, fundamentum, paries, tectum, clavi & copulæ, columnæ & pilæ, quæ ſi cadunt, rudus eſt.*

Az épületben vagyon: fundamentom, fal, padlás, (ház-héja) ſzegek és kötéſek, oſzlopok és támaſzok, a' mellyek ha ledűlnek, léſzen omlás.

190. *In janua, poſtes, limen, ſuperliminare.*

Az ajtóban, ajtó-felek, küſzöb, felső küſzöb

191. *In foribus: cardines, peſſulus, obex, catena, ſera, clavis.*

Az ajtó deſzkában: ſarkak, zár, reteſz, lántz, lakat, kólts.

192. *In feneſtra: cancelli vel clathrus, in tecto, tegulæ vel culmen.*

Az ablakban: roſtély avagy fa roſtély, az héjazatban, tserepek, ſindelyek avagy tető.

193. *In conclavi: pavimentum & laquear, in laqueari, trabes aut fornix.*

A' záros helyben: padimentom és menyezet, a' menyezetben, gerendák és bólt.

194. *Partes domus*

Az háznak réſzei: ud-

ſunt:

ſunt: area, atrium, hypocauſtum, camera, culina, pennarium, fornax, focus, caminus, podium, pergula, turris, gradus, aut ſcalæ.

var, pitvar, ſzoba, kamara, konyha, élés ház, kementze, tűzhely, kémény, folyosó, ereſz, torony, grádits avagy lajtorják.

---

195. *Apud figulum eſt: olla, urceus, aliaq; vaſa cum anſis, & ex his fractis, teſta.*

A' fazekasnál vagyon: fazék, tsupor, és egyéb fűles edények, és ezek elromolván, tserép.

196. *Apud fabrum ferrarium eſt: follis, forceps malleus, ſcoria, lamina, bractea, lima.*

A' kovátsnál vagyon: fůvó, fogó, kalapáts, ůlő, ſalak, pléh, islóg, reſzelő.

197. *Apud aurifabrũ: annulus, torques, cimelium.*

Az ötvösnél: gyűrű, arany lántz, köves marha.

198. *Apud ſcriniariũ: dolabra, glutinum, vernix, arca, ciſta, ſcriniũ.*

A' ſzekrény tsinálónál: gyalu, enyv, etsetetske, láda, iskatulya, ſzekrény.

199. *Apud vietorem: tinæ & dolia. In dolio autem fundus, ſecamenta, circuli. Apud reſtionem: funis, reſtis.*

A' bodnárnál: tsebrek és hordók. Az hordóba pedig fenek, falak, abrötsök. A' kötél verőnél: kötél, iſtráng.

---

200. *Apud viatorem: penula, baculus, ſarcina, bulga, crumena, marſupium. Ante illum eſt: iter, via vel ſemita,*

Az úton járónál: köpönyeg, bot, málha, tarſoly, erſzény, ſeb. Előtte vagyon: úton járás, út avagy öſveny, avagy tsak

aut

aut ſaltem orbita vel veſtigium. Circa illum: comes, predo, ſcandalũ. Pro illo diverſorium, ſeu caupona, ubi venit hoſpes ad hoſpitem.

kerék vágás, avagy lábnyom. Kőrűlötte: útitárs, tolvaj, akadály, ő érette vendég fogadó avagy kortsoma, az holott a' vendég a' gazdához mégyen.

201. *Apud equitem eſt: frenum, habena, capiſtrum, ephippium, ſtapes, calcaria, ſtragula, vel gauſape & vidulus.*

A' lovasnál vagyon: zabola, fékemlő, kötőfék, nyereg, kengyel, ſarkantjúk, pokrótz avagy nemez és turba.

202. *Apud aurigam eſt traha vel currus, vannus & ſtrigilis, lorum & flagellum.*

A' kotsisnál vagyon: ſzán avagy ſzekér, roſta vakaró, gyeplő és oſtor.

203 *In curru ſunt: temo, jugum, axes, rotæ. In rota, modiolus, radii orbile.*

A' ſzekérben vannak: rúd, járom, tengelyek, kerekek. A' kerékben: kerék agy, kűllők, kerék talp.

204. *Currus eſt, vel carrus, vel plauſtrum, vel reda aut carpentum*

A' ſzekér, vagy két kerekű ſzekér, vagy öreg ſzekér, vagy kotsi avagy hintó.

---

205. *Super aquam eſt: pons, ponticulus, pontoratis, ſcapha, navis.*

A' viz felett vagyon: híd, palló, hídas, ſzál, tsónak, hajó.

206. *Partes navis: prora, puppis, carina, & ſtega; velum & re-*

Az hajó réſzei: hajó orr, hajó fara, hajó feneke, és fedele, vitorla és

mus

mus (aut contus) & tabernaculum.
evező, avagy tsáklya és kormány.

207. *In navi ſunt: nautæ, ſentina, & nauſea navis quieſcit in portu, aut in ſtatione ſuper anchora.*
Az hajóban vannak: hajóſok, moslék és tsömőr. az hajó veſzteg áll a' révben, avagy a' ki-kötő helyen a' vasmatskán.

---

208. *Apud mechanicum: moles & machina, Machina eſt. vectis, cuneus, fiſtuca, prelum.*
A' meſter embernél vagyon: terhes állat és emelő eſzköz. Az emelő eſzköz: emelő rúd, ék ſulyok, ſajtó.

209. *Apud bajulum: ærumna, pabo, palangæ*
A' tereh hordozónál, nyavalya, talyiga, rúdak.

210. *In balneo: labrū, lixivium, ſapo, ſpongia, pecten, novacula, forpex, quibus paratur coma.*
A' ferdő házban déſa, lúg, ſzappan, ſpongia, fűsű, beretva, olló, a' mellyekkel meg-igazittatik az üſtök.

211. *Pro molli cubitu ſunt, ſponda, lectus, cunæ, pulvinar, lodix, teges, pro ſeſſione, ſcamnum, ſedile, culcitra.*
A' lágy fekvésre valók: nyoſzolya, ágy, bőltső, párna, laſnak, pokrótz. Az ülésre való a' pad, ſzék, ſzékre való párnátska.

212. *Cupediæ ſunt: placenta, libum, ſpira.*
A' tsemegék: béles, tzipó, peretz.

213. *Olfactum oblectant, thus, moſchus, unguentum, ſertum.*
A' ſzagláſt gyönyörködtetik: tömjén, pésma, kenet, koſzorú, &c.

214. *Auditum afficit,*
Halláſt indit, az hang,

tonus

tonus, quem facit pulſando, tympanum & campana. Inflando: tibia, tuba, buccina. chordis ſonando: cithara, teſtudo, fides.
a' mellyet ſzerez verve, a' dob és harang, fel fúva, a' tárogató ſip, trombita, kűrt, húroknak zengéſével: a' citera, lant, hegedű.

215. *Apud pictorem eſt pigmentum, penicillus, imago.*
A' kép irónál vagyon: feſték, feſtő etset, kép.

---

216. *In circulo eſt: centrum & circumferentia, ſicut in orbe & globo.*
A' kerekſégben vagyon: közép és kerület, mint a' kerékben és a' golyóbisban.

217. *Menſuræ ſpatii ſunt: palmus, ſpithama, ulna, paſſus, orgia, pertica, ſtadium, miliare.*
A' ſzéleſségnek avagy hoſzſzaságnak mértékei: tenyér, araſz, ſing, lépés, öl, mérő rúd, dűlő föld, mért föld, &c.

218. *Menſuræ aridorum, ſunt: modius, medimnus, &c. Liquidorum vero: congius, urna, culeus, &c.*
A' ſzáraz állatnak mértékei: véka, köböl, &c. híg állatoknak mértékei pedig: kondér, veder, tseber, &c.

219. *Menſuræ graviū ſuper libra: drachma, ſemiuntia, uncia, as, (pondo) centenarius.*
A' nehéz állatoknak mértékei a' függő mértékben: dragma, fél lót, lót, font, máſa.

---

220. *In libro eſt: pergamena vel papyrus. Partes papyri: plagula, ſca-*
A' könyvben vagyon: hártya avagy papiros A' papirosnak réſzei: árkus

pus,

pus, volumen.

kontz, kötés.

221. *Partes libri: folia, paginæ, margines. Partes ſcripturæ: verſus, verbum, literæ, partes literæ: punctum, linea, apex.*

A' könyvnek réſzei: levelek, levélnek oldalai, karéja. Az irás réſzei: vers, ſzó, betűk, a' betűk réſzei: pont, linea, teteje.

222. *Apud ſcribam eſt: ſtylus aut penna, ſcalpellum & lineale. In penna: caulis & crena.*

Az irónál vagyon: réz penna avagy toll, penna tsináló kés és lineale. A' tollban: ſzára és penna orra.

---

223. *In ſchola eſt pro doctore: catedra, pro diſcipulo, ſubſellium & tabula, vel pugillares.*

Az oskolában a' tanitóért vagyon: a' tanitó ſzék, a' tanitványért, alatson ſzék és tábla, vagj jegyző-könyv, &c.

224. *In diſciplina ſunt: exemplum, præceptum, imitatio, mendum, correptio, correctio, diligentia, negligentia, ferula.*

A' tanitáſi fenyitékbē vannak példa, parantsolat, követés, vétek, feddés, meg-jobbitás, ſzorgalmatoſság, henyélés, (hivalkodás) tenyérütő lapotzka.

225. *In ſocietate domeſtica ſunt: dominus & ſervus, domina & ancilla, herus & famulus, aut inquilinus, operarius, victus, merces.*

Az házi tárſaságban vannak: ur és ſzólga, aſzſzony és ſzólgáló, gazda és ſzólga, avagy ſellér, munkás, élés, bér.

226. *Familiæ initium faciunt: ſponſus & ſponſa, dos & nuptiæ, maritus & uxor, conjuges.*

A' tselédek el-kezdik: a' vőlegény és meny-aſzſzony, jegy ruha és menyekező, férj és feleség, házas tárſak.

227. *In familia ſunt: parentes & liberi, fratres & ſorores, unde ſe propagat genus & natio.*

Az ház népben vannak: ſzülék és magzatok, atyafiak nénék és húgok az honnan terjed: nemzetség, és egy egéſz nemzetség.

228. *In cognatione ſunt: pater & mater, filius & filia, avus & avia, nepos & neptis, patruus & amita, avunculus & matertera.*

A' rokonſágban vannak: atya és anya, fiú és leány, nagy atya és nagy anya, unoka fiú és unoka leány, atyám báttya és atyám nénnye, anyám báttya és anyám nénnye.

229. *In affinitate ſunt: vitricus & privignus, noverca & privigna, ſocer & gener, ſocrus & nurus.*

A' ſogorſágban vannak: moſtoha atya és moſtoha fiú, moſtoha leány, ipa és vő, napa és meny.

230. *Poſt mortem manent: viduus aut vidua & hæres orphanus, tutor & pupillus.*

Az halál után vannak: özvegy férjfiú avagy özvegy aſzſzony, és örökös árva, tutor és kisded árva.

231. *In ſocietate politia eſt: cohabitatio, negotiatio, regimen.*

A' pólgári tárſaságban vagyon: együtt lakás, kereskedés, igazgatás.

---

232. *Cohabitatio mul-*

A' ſokaknak együtt

torum eſt: pagus, oppidum, urbs, ditio, regio, regnum & limites, patria & mores.

lakáſok: falu, mező város, keritett város, birodalom, tartomány, orſzág és határok, haza és erkőlts, (ſzokás)

233. *Circa urbem: mœnia, vallum, foſſa, portæ.*

A' keritett város kőrűl: kő falak, ſántz árok, kapuk.

234. *In urbe: ædes, platea, (vicus) forum, curia, arx, caſtrum.*

A' keritett városban: házak, utza, piatz, tanáts ház, vár, kaſtély.

235. *In platea: puteus & ad puteum: crepido, tolleno, ſicula, alveus.*

Az utzán: kút, és a' kútnál: kút-káva, kút-gém, meritő edény, válu

236 *In pharmacopœo: mortarium & piſtillum, pyxis, capſa, corbis.*

A' patikában: mosár és mosár törő, ſzelentze iskatulya, kosár.

137 *In quolibet negotio eſt: ſcopus, medium, occaſio, autor, adjutor, impedimentum.*

Minden dologban vagyon: tzél, eſzköz, alkalmatoſság, dolog kezdő, ſegétő, akadály.

238. *Apud mercatorem reperitur, merx, pretium: pecunia, nummus, obulus, denarius, nundinæ, lucrum, damnum, aſtus, dolus, fraus.*

A' kalmárnál találtatik, áru, árra, folyó pénz fillér, (batka,) tiz pénzes garas, ſokadalom, nyereſég, kár, ravaſság, álnokſág, tsalárdſág.

239 *Apud creditorem ſyngrapha, pign', fœn'.*

A' költsön adónál: kéz-irás, zálog, uſora.

240. *Apud divitem:*

A' gazdagnál, gazdag-

opes

opes, theſauri, luxus,

ſág, kints, bújálkodás.

Apud mendicum: mantica, cento.

A' kóldusnál: táska, tóldozott főldozott kőntős.

241. *In ludo eſt: jocus, alea, teſſeræ, lucta, certamen, talitrum, alapa.*

A' játékban vagyon: tréfa, kotzka, jegyes négy ſzegű kotzkák, kűſzködés viadal, fitty, artzúl tsapás.

242. *In theatro ſpectatur, ſcena, hiſtrio, comœdia, vel tragœdia.*

A' játék néző helybē láttatik: leveles ſzin, alak comedia avagy tragœdia.

243. *Epulum eſt, jentaculum, prandium, merenda, cœna.*

A' vendégſég, feles-tőkőm, ebéd, oſonna, vatsora.

244. *In cœnaculo, menſa, mantile, flabellum, gutturnium, pelvis.*

A' vatsoráló házban: aſztal, kendő, legyező, mosdó korsó, mosdó medentze.

245. *Super menſam, tapes, mappa, ſalinum, patinæ, diſci, cochlearia*

Az aſztalon, ſzőnyeg, abroſz; ſó-tartó, tálak, tányérok, kalánok.

246. *In patina, juſculum, pulmentum, offa, aliiq; cibi, dapes.*

A' tálakban, leves, pép, falat, és egyéb étkek, fris étkek.

247. *Super abaco, cantharus, obba, pocula, pateræ, quibus adſtat pincerna.*

A' pohár ſzéken, kanna, fa palatzk, poharok, tséſzék, a' kik mellett áll, a' pohárnak.

248. *Noctu ſerviunt, tæda, lampas, candela, fax.*

Ejtzaka ſzólgálnak, fáklya, lámpás, gyertya, ſzővétnek.

In

249 *In regimine ſunt, magiſtratus & ſubditi, jus & juſtitia, munus & officium, crimen & judicium.*

Az igazgatásban vannak, tiſzt viſelők, és a' felső hatalom alatt lévők: igaſság és törvény, hivatal és tiſzt, vétek és itélet.

250. *Magiſtratus in civitate ſunt, ſenator, conſul, prætor.*

A' tiſzt viſelők a' városban: polgár, polgármeſter, fő-biró.

251. *In regno, rex, cæſar, princeps, (aliquando tyrannus,) à quibus creantur comes, baro, eques, ordinanturque cenſus, tributa, telonia, aut privilegium.*

Az orſzágban, király, tsáſzár, fejedelem, (néha kegyetlen ur.) a' kiktől tétetnek: gróff, záſzlós ur, nemes ember, és rendeltetnek, fel vetett adók, adózáſok, vámok, avagy ſzabadságok, (privilegiumok.)

252. *Regis ſunt, ſolium, ſceptrum, corona, moneta, fiſcus, gaza, conſiliarii, legati, interpretes, & ſatellites.*

A' királyé, királyi-ſzék, királyi páltza, korona, pénz, királyi jóſzág, kints tanátsosok, követek, tolmátsok és katonák.

253. *In aula verſantur, adulator, morio, ſcurra, & ab his calumniæ, calumniæ, cavillæ, ſannæ.*

Az udvarban forognak, hizelkedő, tréfás bolond, trágár, és ezektől, káromkodáſok, tsél-tsapſágok, gunyoláſok.

254. *Subditi ſunt, proceres, populus, plebs, (ſeu vulgus)*

A' felső hatalom alatt lévők, fő rendek, nép, kőſség,

255. *Populus dividitur in tribus & claſſes, plebs in cives, opifices, mercenarios.*

A' nép oſztatik, nemzetségekre és rendes ſeregekre, a' kőſség pólgárokra, műveſekre, béreſekre.

---

256 *Crimen eſt: culpa aut ſcelus, vel flagitium, & ob id, lis & dica.*

A' vétek, bűn avagy latorſág vagy tzégéres, (ſzarvas) vétek, és ezért, pőr és idéző levél.

257. *In judicio ſe ſiſtunt: actor, reus, judex teſtis, advocatus, vas.*

Az itéletben elő állanak, a' fel peres, biró, tanú, prókátor, kezes.

258. *In judicis poteſtate eſt præmium & pœna, mulcta vel ſupplicium, aut venia.*

A' birónak hatalmában vagyon: jutalom és büntetés, birſág avagy főben járó büntetés, avagy engedelem.

259 *Supplicium eſt: exilium, carcer, nex.*

A' főben járó büntetés, ſzámkivetés, tömlőtz, ölés.

260. *In carcere, compes, cippus, ſqualor.*

A' tömlőtzben, békó, kaloda, ſzenny.

261. *Ad necem ſunt: gladius, crux, (nunc patibulum) rogus.*

A' meg öléshez valók: kard, kereſztfa, (moſt akaſztó fa) égetésre való rakás fa.

262. *Exeqvutores: lictor, carnifex, in quorum poteſtatem datur, fur, latro, magus, ſaga, meretrix, aliquando & martyr.*

A' végben vivők: poroſzló, hohér, kiknek hatalmok alá adatik, lopó, lator, bűvös-bájos, boſzorkány, kurva, néha martyrom-is.

Abo-

263. *A bono vel malo regimine prodit: concordia vel discordia, pax vel bellum.*

264. *In concordia eſt: fœdus, inter ſocios & amicos, item: auxilium, ſolatium, honor, dona, munera, gratia.*

265. *In diſcordia: hoſtis, minæ, rixæ, (jurgia) contumelia, ſeditio, pernities, calamitas.*

266. *In pace: quies, ſecuritas, ubertas. In bello: tumultus, periculum, penuria.*

267. *Ad bellum requiruntur: arma, ſtirps, commeatus, exercitus.*

268. *Arma ſunt vel defenſiva: caſſis, lorica, ſcutum, ſeu clypeus.*

269. *Vel offenſiva eminus, funda, arcus, baliſta, ſagitta, telum, jaculum, nunc bombarda ſclopetum, tormentum.*

270. *Offenſiva comi-*

A' jó avagy gonoſz igazgatáſtól ſzármazik: egyeſség avagy háboruság, békeſség avagy had.

Az egyeſségben vagyon: frigy, a' tárſak és barátok kőzőtt, iſmét: ſegedelem, vigaſztalás, tiſzteſség, adományok, ajándékok, kegyelem.

Az háboruſágban: ellenſég, fenyegetés és viſzſza-vonás, boſzſzúſág, párt űtés, veſzély, nyomoruſág.

A' békeſségben: nyúgodalom, bátorſág, bőſég. Az hadban: zenebona, veſzedelem, ſzűkſég.

Az hadhoz tartoznak fegyver, ſóld, élés, ſereg.

A' fegyverek avagy oltalmazók: fiſak, pántzél, pais.

Avagy távolyról ártók, parittya, kéziv, ſzámſzeriv, nyil, hajitó-nyil, hajitó-dárda, néha ágyú, puska, őreg ágyú.

Kőzelről ártók: ko-

nus,

nus, haſta, lancea, bipennis, enſis, acinaces, framea, ſicca & pugio, cæſtus, clava, cala.

271. *In gladio eſt: capulus, acies, cuſpis ſeu mucro, ad gladium, vagena & balteus.*

272. *In exercitu ſunt: legio, turma, miles, tiro.*

273. *In caſtris: tentoria, cuſtos, vigil, induciæ aut inſidiæ.*

274. *In prælio, ſignum & teſſera, clamor & pugna, tùm fuga, clades, victoria.*

275. *Poſt victoriam: ſpolium & præda, trophæum & triumphus, rumor & fáma, tabellarius cum epiſtola, vel nuncius cum nuncio, hiſtoria vel fabula.*

276 *Sic in hominum vita eſt, labor aut otium, virtus aut vi-*

pia, dárda, két tollú dárda, hegyeſtőr, horgas kard, ſzablya, rővid kard és handsár, lántzos bot, buzgány, furkó, (dorőg)

Az kardban vagyon: markolat, él, hegy, a' kardhoz valók: hűvely ſzablya ſzij.

A' ſeregben vannak: válogatott vitézeknek ſokſága, lovas ſereg, uj vitéz.

A' táborban: ſátorok, őrző, ſtráſa, (vigyázó) frigy avagy les.

Az hartzban, jegy és jel, kiáltás és viadal, azután futás, vér-ontás, győzedelem.

A' győzedelem után: foſztott marha és préda, győzedelmi jel és győzedelmi pompa, kőltőtt hir, és kőz hir, levél hordozó a' levéllel, avagy hir mondó az izenettel. lőtt dolog avagy kőltőtt dolog.

Igy az embereknek életében vagyon: munka avagy hivalkodás, jó tse-

tium,

tium, decus aut dedecus & hinc laus vel probrum, gloria vel ignominia.

lekedet avagy vétek, betsület avagy beſtelenſég, és innét: ditséret avagy ſzidalom, ditsőség vagy gyalázat.

277. *In Religione eſt: numen, cultus, devotio, ceremonia, ritus, hypocriſis.*

A' vallásban vagyon: iſteni akarat, tiſztelet, áhitatoſság, ceremonia, (rend tartás) ſzokás, ſzin mutatás.

278 *In vera religione fides, charitas, ſpes, jejunium, præces, eleemoſyna, eccleſia, concilium, myſterium*

Az igaz vallásban: hit ſzeretet, reménſég, bőjt, könyörgés, alamisna, ſz. gyülekezet, nagy ſinat, titok.

279. *In falsa religione idolum, delubrum (fanum) ſuperſtitio, hæreſis, ſecta.*

Az hamis vallásban: bálvány, kápolna, babonaſág, eretnekſég, ſzakadás.

280. *In templo: ara, ſacerdos, ſacrificium, pulpitum, concio, pluteus, cantores, &c.*

A' templomban, óltár, áldozó pap, áldozat prédikátzio, könyvtartó éneklők.

281. *In Providentia Dei eſt: fatum, ſors, ſors, (fortuna) miraculum, prodigium, omen, vates, augur, rerumque vices.*

As Iſten gondviſeléſében vagyon: végezés, ſors, ſzerentse, tsuda, jövendőt mutató jegy, jövendőlő, madár ſzóból jövendőlő, és dolognak változáſi.

282. *Directores omniũ ſunt: Chriſtus aut ſatan.*

Mindeneknek igazgatói: Chriſtus vagy ſátán.

Finis

283. *Finis omnium: ſalus aut interitus, paradiſus aut gehenna.*

Mindeneknek vége: idveſség avagy kárhozat, paraditsom avagy gyehenna (pokol.)

III. MODI RERUM.

A' DOLGOKNAK MODGYAI.

284 *Omnia ſunt, ſimilia vel diſſimilia, quod videbis ſi conſideres binas res oppoſitè, aut ternas ordinatim.*

Mindenek haſonlók vagy haſonlatlanok, mellyet meg-látſz ha gondolſz kettős dolgokat ellenben, avagy hármaſt rendel.

285. *Aliquid eſt, hoc vel illud, aut aliud, idem vel diverſum, aut contrarium.*

Valami, ez avagy amaz, vagy más, ugyan azon avagy külömböző, avagy ellenkező.

286. *Nihil eſt nullius modi.*

A' ſemmi, ſemminémű.

287. *Deus eſt æternus, mundus temporaneus, homo nunc mortalis, poſt immortalis.*

Az Iſten örökké való, e' világ ideig való, az ember moſt halandó, ez után halhatatlan.

288. *Res qualis eſt? talis, uniformis vel varia, pulchra vel turpis, utilis vel noxia, tota vel ſemis.*

A' dolog minémű? illyen, egy modú avagy külömb-külömb féle, ſzép avagy rút, haſznos avagy ártalmas, egéſz avagy fél.

Mo-

289 *Modus eſt: aptus (idoneus) vel ineptus.*

290. *Motus: celer aut velox, vel tardus.*

291. *Totum eſt, integrum aut lacerum vel mutilum.*

292. *Pars eſt, magna vel parva.*

293. *Defectus, externus vel internus*

294. *Ab ordine res quota eſt? prima, media, ultima.*

A' mód alkalmatos avagy alkalmatlan.

A' mozgás: gyors, ſerény avagy késő.

Az egéſz, ép avagy ſzakadozott, v. tsonka.

A' réſz: nagy avagy kitsiny.

A' fogyatkozás, külső avagy belső.

A' rendtől a' dolog hányadik? első, középső, utolsó.

---

294 *Tempus eſt, præteritum, præſens, futurum, res à tempore: nova aut vetus, nupera vel priſca.*

295. *Locus eſt: amplus vel arctus, vacuus vel refertus, ſacer vel profanus, res à loco vicina aut remota.*

296. *Numerus eſt, par vel impar, res à numero multæ vel paucæ, crebræ (ſeu frequentes) aut raræ.*

297. *Quot ſunt? tot ſi unus, erit ſolus vel ſocius, ſi duo, uter, ambo vel alter.*

299. *Si aliqui erunt, tres vel quatuor, vel quinque, ſex, ſeptem, octo, novem, decem, viginti, triginta, &c. centum, mille.*

Az idő, el-múltt, jelen való, jövendő, a' dolog az időtűl: uj avagy ó minapi avagy régi.

Az hely, tágas avagy ſzoros, üres avagy tellyes, ſzent avagy ſzentségtelen, a' dolog az helytől: közel való avagy távol való.

A' ſzám, feles avagy feletlen, a' dolgok a' ſzámtól, ſokak avagy keveſek, gyakorta valók avagy ritkák.

Hányak? annyik ha egy, léſzen maga avagy tárſos, ha kettő, mellyik? mind kettő vagy egyik.

Ha valakik léſznek, három avagy négy, vagy öt, hat, hét, nyóltz, kilentz, tiz, húſz, harmintz &c. ſzáz, ezer.

300. *Menſura eſt: æqualis vel inæqualis, res à menſura quanta? tanta: longa vel brevis lata vel anguſta, craſſa vel tenuis, ingens aut exilis.*

301. *Pondus eſt, grave aut leve.*

A' mérték egyenlő avagy egyenetlen, a' dolog a' mértéktől mennyi? ennyi: hoſzſzú avagy rövid, ſzéles avagy keskenj temérdek avagy vékony igen nagy avagy kisded.

A' tereh nehéz avagy könyű.

---

302. *Spiritus eſt, bonus aut malus: Anima pia vel impia.*

303. *Corpus eſt, grande vel minutum, aſperum aut leve, vitrum eſt pellucidum, lignum opacum.*

304 *Forma eſt venuſta aut fœda.*

305. *Figura, rotunda vel quadrata, linea recta vel curva.*

A' lélek jó avagy gonoſz, az ember lelke, kegyes avagy iſtenteleń.

A' teſt, öreg avagy kisded, darabos avagy ſima az üveg, világos, a' fa ſetétes.

Az ábrázat, ékes avagy undok (otsmány.)

A' forma, kerekdéd avagy négy-ſzegű, a' linea, egyenes avagy horgas.

 Sta-

306. *Statura hominis eſt: alta vel humilis, homo eſt à ſtatura immanis aut nanus*

Az embernek termete magas avagy alatson, az ember termetitűl, ſzörnyű nagy avagy törpe.

307 *Situs rei eſt: commodus, res à ſitu, dextra vel ſiniſtra, (leva,) prona vel ſupina.*

A' dolognak álláſa: illendő avagy illetlen, a' dolog az álláſtól, jobb felöl való avagy bal felől való, le-borúltt avagj hanyatt.

308. *Dies eſt, feſtus vel profeſtus.*

A' nap, innep avagy köz nap:

309. *Sol eſt: clarus vel obſcurus, luna plena vel dimidia, ſtella fixa vel vaga.*

A' nap, tiſzta avagy homályos, az hóld tellyes avagy fél, a' tsillag álló avagy bújdosó.

310. *Cœlum eſt, ſudum vel udum, aër, ſerenus vel nubilus, aqua, limpida vel turbida, calida vel frigida, aut tepida.*

Az ég, fel-derűltt avagy nedves, a' levegő ég, világos avagy felyhős a' viz, tiſzta avagy zavaros, meleg avagy hideg, avagy lágy meleg.

311. *Pluvia eſt: rara vel denſa, (ſpiſſa) flumen, profundum vel breve.*

Az eſső, ritka avagy sűrű, a' folyó viz, mélly avagy tsekély.

312. *Terra eſt: ſicca vel humida, aut ſaltem madida gleba, dura vel mollis, ager, uber vel ſterilis, regio, plana vel montoſa.*

A' föld, ſzáraz avagy nedves, avagy tsak vizenyös, a' rög, kemény avagy lágy, a' ſzántó föld, termékeny avagy ſovány a' tartomány, ſik avagy hegyes.

Me-

313. *Metallum eſt: purum aut impurum.*

Az értz, tiſzta avagy nem tiizta.

---

314. *Planta eſt, tenera vel robuſta, viridis vel arida.*

A' plánta, gyenge avagy vaſtag, zöld avagy aſzſzú.

315. *Caulis: ſolidus vel cavus, firmus aut debilis.*

A' fű ſzár, merő avagy hézag, erős avagy erőtlen.

316 *Arbor eſt: humilis vel procera, lignum ejus fragile aut lentum.*

Az élő-fa, alatson avagy magas, annak fája, töredékeny avagy ſzivos

317 *Fructus eſt: præcox aut ſerotinus, maturus aut immaturus, recens aut vietus, fracidus aut putris, Nux: plena vel inanis, (ſeu caſſa)*

A' gyümölts, elein érő avagy késön érő, értt avagy éretlen, uj avagy fonnyatt ſenyvett, (poshatt) avagy rotthadt, a' kemény hajú gyümölts tellyes avagy üres.

318. *Vinum eſt, merum vel dilutum, hornum vel annotinum, mel: ſincerum vel miſcellum.*

A' bor, ſzin bor vagy vizes bor, ez idei avagy eſtendős bor, a' méz, ſzin méz avagy ſonkolyos.

---

319. *Animal eſt: brutum vel rationale, brutum, cicur aut ferum, opimum aut veſcum.*

A' lelkes állat, oktalan avagy okos, az oktalan ſzelid avagy vad, kövér avagy hitván.

320 *Homo eſt: vivus aut mortuus, vivus, ſanus aut æger, ſanus,*

Az ember, élő avagy hólt, az élő, egéſséges avagy beteg, az egéſsé-

pin-

pingvis aut macer, juvenis aut vetulus.

ges, kövér avagy ösztövér, ifjú avagy vén, (agg)

321. *Perſona eſt: formoſa vel deformis, nobilis vel ignobilis, publica vel privata.*

A' ſzemély, ékes vagy éktelen, nemes avagy nemtelen, közönſéges avagy magán való.

322. *Infans: nudus aut veſtitus, juvenis: adoleſcens vel adultus, vir: cœlebs aut conjugatus, vel viduus.*

A' tsetsemő, mezitelen avagy ruhás, az ifjú: fel-ſerdűltt avagy megállapodott idejű, a' férjfiú: nőtelen avagy nős, vagy özvegy.

323. *Parentes ſunt: liberi vel ſervi, divites vel pauperes.*

A' ſzülék: ſzabadoſok avagy ſzolgák, gazdagok avagy ſzegények.

324. *Liberi ſunt: genuini vel ſpurii, ſuperſtites vel defuncti.*

A' magzatok: igaz ágyból valók avagy fattyak, élők avagy hóltak.

325. *Frater eſt: germanus vel uterinus, naſcunturq; : ſinguli vel gemini.*

Az atyafi: mind apával anyával egy, avagy tsak anyával egy, és ſzületnek, egyenként vagy kettősön.

326. *Cutis eſt: glabra vel hirſuta, caput: calvum vel crinitum, crines: criſpi vel ruſi, aut cani.*

A' bőr: ſima avagy borzos, a' fő: kopaſz avagy hajas, az hajak: fodrok avagy verhenyők, avagy őſzők.

327. *Facies eſt: nota vel ignota, hilaris vel mœſta, propter res lætas vel triſtes.*

Az artzúlat: esméretes avagy esméretlen, vidám avagy keſergő, az örvendetes és ſzomorú dolog miatt. *Vul-*

328. *Vultus: blandus vel torvus (trux) comis vel tetricus, frons: plana vel rugoſa.*

Az ábrázat: nyájas avagy mord, vidám avagy komor, az homlok: ſima avagy rántzos.

329 *Oculus: videns aut cæcus, monoculus, luſcus, lippus aut limus*

A' ſzem: látó avagy vak, egy ſzemű, kantsal (ſamdal) tsipás, görbén néző.

330. *Auris: audiens vel ſurda, naſus: ſimus vel uncus.*

A' fűl: halló avagy ſiket, az orr: lapos avagy horgas.

331. *Venter: gracilis vel obesus, ventriculus avidus vel ſegnis, ſatur vel jejunus.*

Az has: kartsú avagy potrohos, a' gyomor: igen kivánó avagy lankadt, meg-elégedett avagy éh, (étlen)

332. *Manus: agilis vel tremula, homo à manu: mancus vel ancus, aus ſcævus.*

A' kéz: gyors avagy reſzkető, az ember a' kezétűl, tsonka avagy ſugorodott kezű, avagy balog.

333. *Pes eſt: varus aut valgus, ſura: carnoſa aut petila, homo à pede: claudus aut luxus.*

A' lába: bé-horgadt ſzárú avagy ki-tekeredett, a' lába ikrája: huſos avagy vékony az ember a' lábától: ſánta vagj fitzamodott lábú.

334. *Vox eſt, ſonora vel rauca, homo à voce: vocalis aut mutus, balbus aut blæſus.*

A' ſzó: hangos avagy rekedező, az ember a' ſzavától: hangos ſzavú avagy néma, rebegő vagy ſelyp, (pelyp)

335. *Odor in naribus eſt: ſuavis aut teter.*

A' ſzag az orr lyukakban: kedves avagy iſzonyú, (kedvetlen.)

336. *Sapor in ore: dulcis vel amarus, acidus vel acer, acerbus vel auſterus, ſalsus vel inſulsus.*

Az iz a' ſzájban: édes avagy keſerű, ſavanyú avagy igen erős, keſerű avagy poshadt, ſós avagy ſótalan.

337. *Color in oculis eſt albus vel niger, (ater,) & pullus, flavus (luteus) vel ceruleus, ruber vel viridis.*

A' ſzin a' ſzemekben: fejér avagy fekete és ſzürke, ſárga avagy kék, veres avagy zöld.

338. *Ingenium hominis eſt: acutum vel hebes, homo ab ingenio: bardus aut docilis, rudis vel eruditus, ſtultus vel ſapiens, vafer vel fatuus.*

Az embernek elméje: éles avagy tompa, az embernek elméjétől: goromba avagy könnyen tanúló, tudatlan avagy túdós, bolond avagy bölts, ravaſz avagy eſztelen.

339. *Animus hominis tranquillus vel ſolicitus, timidus vel audax, Demiſſus vel ſuperbus.*

Az embernek vágyakodáſa: tsendes avagy ſzorgalmatos, félénk avagy méréſz, alázatos avagy kevély.

340. *Opinio eſt: certa vel dubia, vera vel falſa, conſiliarium, arcanum vel manifeſtum, ſpes rara vel vana, (irrita)*

A' vélekedés: bizonyos avagy kétséges, igaz avagy hamis, a' tanáts: titkos avagy nyilvánſágos, a' reménſég álhatatos avagy hijában való, (állhatatlan.)

Volun-

341. *Voluntas eſt: ſpontanea vel invita, conſtans vel ambigua, volens, fas aut nefas.*

Az akarat: ſzabados, (önkényén való) avagy kétséges, az akaró, ſzabad avagy nem ſzabad.

342. *Affectus eſt, lenis aut vehemens, homo ab affectu, benignus aut malignus, miſericors aut crudelis.*

Az indulat: laſſú vagy felettébb való, az ember az indulattól: jó tévő avagy gonoſz tévő, könyörűlő (irgalmas) vagy kegyetlen.

---

343. *Mores ſunt: probi aut pravi, (perperi,) modeſti aut protervi, mundi aut ſpurci.*

Az erköltsök: jámborok avagy veſzettek, emberſégeſek avagy fajtalanok, tiſzták avagy otsmányok.

344. *Homo à moribus eſt: manſuetus vel ferox, morigerus vel contumax, caſtus vel laſcivus, ſanctus vel pollutus, frugis vel nequã.*

Az ember erköltseitől: ſzelid avagy vad, engedelmes avagy vakmerő, ſzűz avagy buja, ſzent avagy meg ferteztetett, jó avagy ſemmire kellő.

345. *Sermo eſt: ſolitarius vel mutuus, honeſtus vel obſcœnus, jocoſus vel ſerius.*

A' beſzéd: magános avagy máſſal való: tiſzteſséges avagy undok, tréfás avagy valóságos.

346. *Homo ſermone eſt: facundus aut hæſitans, lepidus aut futilis.*

Az ember beſzédéből: ékeſen ſzóló avagy akadozó, nyájas beſzédű avagy fetsegő, (maga gondolatlan.)

347. *Homo viribus eſt: fortis aut debilis, vegetus aut langvidus.*	Az ember erejében: erős avagy erőtelen, vaſtag avagy lankadt.
348 *Labor eſt: facilis aut difficilis, operarius: gnavus vel ignavus, ſtrenuus vel remiſſus.*	A' munka: könyű av. nehéz, a' munkás: ſerénj avagy tunya, gyors vagy laſſú.
349 *Opus eſt: paratum vel imparatum, perfectum vel imperfectum, eximium aut vulgare.*	A' dolog: kéſz avagy nem kéſz, el-végeztetett avagy nem végeztetett, jeles avagy közönſéges.
350 *Via: ſcabra vel lubrica, tuta vel periculoſa, amœna vel inamœna.*	Az ut: darabos avagy ſikámló, bátorſágos av. veſzedelmes, kies avagy kietlen.
351. *Curſor: alacer aut piger, vel à viâ feſſus (ſeu laſſus) miles: ſaucius vel ſoſpes.*	A' poſta: gyors avagy reſt, avagy az uttól megfáradt, a' vitéz: ſebes avagy egéſſéges.
352. *Scholaſticus eſt: diligens (ſedulus) aut negligens, dignus præmio vel indignus.*	Az oskolai deák, ſzorgalmatos avagy henye, méltó jutalomra avagy méltatlan.

353. *Homo homini eſt: charus vel invisus.*	Az ember az embernél: kedves avagy gyűlölſéges.
354. *Servus domino: fidus vel infidus, dominus rurſum, clemens aut ſevus, placidus aut ſeverus, mitis aut atrox, (dirus.)*	A' ſzolga az urának: hűſéges avagy hűſégtelen, az ur iſmétlen, kegyelmes avagy kegyetlen, engedelmes avagy haragos, ſzelid avagy ſzörnyű.
355. *Hoſpes activus: humanus vel moroſus, hoſpes paſſivus, gratus vel ingratus, jucundus aut moleſtus.*	A' gazda: emberſéges avagy komor, a' vendég kedves avagy kelletlen, gyönyörűſéges avagy unalmat ſzerző.
356. *Convivium eſt: largum aut exiguum, cibi: crudi vel cocti, elixi vel aſſi, toſti vel frixi, conviva, ſobrius vel ebrius.*	A' vendégſég: bőv avagy kitsiny, az étkek, nyerſek avagy főttek, vizben főttek avagy ſültek, pergeltek avagy rántottak, a' vendég: józan avagy réſzeg.
357. *Veſtis eſt: laxa vel ſtricta, decora vel indecora.*	A' ruha bőv avagy ſzűk, ékes avagy éktelē.

358. *Mercator, cautus vel incautus, merx venalis: vilis aut cara, pretium: æquum vel iniquum.*	A' kalmár: eſzes vagy eſztelen, az árú: el-adó, oltsó avagy drága. az árra: igaz avagy hamis.
359. *Pecunia eſt: modica vel nimia, propria vel aliena, vel communis.*	A' pénz, kevés avagy felettébb való, tulajdon avagy máſé, avagy közönſéges.
360. *Proprium eſt: meum vel tuum, vel illius, noſtrum, veſtrum, illorum.*	A' tulajdon, enyim avagy tiéd, avagy övé, miénk, tiétek, övék.

361. *Dives eſt: avarus, parcus, tenax, aut contra: frugilis, liberalis, prodigus.*

A' gazdag, fösvény, ſzűkön költő, ſzoros-markú, avagy ellenben mértékletes, adakozó, tékozló.

362. *Reus: ſons vel inſons eſt, judex, juſtus vel injuſtus, propitius vel inclemens.*

Az alperes: bűnös avagy büntelen, A' biró: igaz avagy hamis, irgalmas avagy irgalmatlan.

363. *Genus eſt: culta vel barbara, celebris vel incelebris.*

A' nemzetség: ékes avagy paraſzt, hires neves avagy alá való.

364. *Exitus rei eſt: fauſtus vel infauſtus, (proſper vel improſper) homo ab exitu: felix aut miſer, ſalvus aut perditus.*

Ki-meneteli a' dolognak, ſzerentsés avagy ſzerentsétlen, a' ki meneteltől az ember: bóldog avagy nyavalyás, idvezűltt avagy el-veſzett, (kárhozott.)

365. *Et cætera, ſi quæ reliqua ſunt.*

Es igy a' többek ha mik hátra vannak.

III.
MENTIONES RERUM.
A' DOLGOKNAK EMLEKEZETI.

366. *Quis ibi eſt? is quem vides, quid fert? id quod vides, ego ipse dico, tu audi, ille etiam, tamen ſi hic & iſte nolit, ego habeo librum meum tu tuum, ille ſuum, nos noſtrum, vos veſtrum.*

Ki vagyon ott? az a' kit látſz, mit hoz? azt a' mit látſz, én magam mondom te hallgaſſad, ő is noha ez és amaz nem akarja, az én könyvem enyim, te nálad a' tiéd, ő nála az övé, mi nálunk a' miénk, ti nálatok a' tiétek.

IV.
MOTUS RERUM.
A' DOLGOKNAK MOZGASI.

367. *Quæque res poteſt aliquid eſſe, agere, pati.*

Minden dolog valami lehet, valamit tselekedhetik, ſzenyvedhet.

368. *Atque ut ſit, debet fieri & durare, ſi non vult perire.*

Ez hogy légyen, meg kell lenni, és maradni, ha nem akar el veſzni.

369. *Dum agit, ſolet ordiri, peragere, finire, & hinc aliquid movere (ciere) & mutare, mutandoque violare, & corrumpere aut emendare.*

Midón tselekeſzik, ſzokta (azt) el kezdeni, meg mivelni, el végezni, és innét valamit mozdítani és változtatni, és el-változtatván meg-bontani, és el-rontani, avagy meg jobbitani.

370. *Dum patitur, poteſt deficere, labi, ruere, rurſumve refici, quæ omnia ut ſcias nuncupare, attende, dicam.*

Midón ſzenved, el-fogyhat, el-eshetik, omolhat, és iſmét ujjúlhat, mellyeket hogy mind tudgy nevezni halgaſs reá, meg mondom.

371. *Dei actio eſt: cre-*

Az Iſtennek tseleke-

are

are, ſuſtentare, beare, (ſeu ſalvare,) angeli eſt: apparere, diſparere, opitulari diaboli: faſcinare, fallere, perdere.

deti: teremteni, táplálni, bóldogitani, az angyalé: jelenni, enyéſzni, az ördögé: tsábitani, (elâltatni) tsalni és el-veſzteni.

372. *Cœli eſt* (NB. *ſcilicet actio: ſic in omnibus ſequentibus*) *gyrari, lucis: lucere, ſolis: fulgere, lunæ: ſplendere, ſtellarum: micare, omnium ſyderum, oriri & occidere.*

Az égnek kell (NB. tudnillik tselekedni, igy mind a' következendőkben) forgani, a' világosságnak, világoskodni, a' napnak, tündőkleni, az hóldnak, fénleni, a' tsillagoknak ragyogni, minden égi tündöklő állatoknak, fel-kelni és el-enyéſzni.

---

373. *Ignis eſt: gliſcere, ardere, flagrare, hinc aliquid: urere & cremare, ignitæ autem rei eſt: candere & candére.*

A' tűznek kell: ſzökdősni, égni, lobogni, innét valamit, sütni, égetni, a' tűzes állatnak pedig kell, tűzeskedni és fényeskedni.

374. *Nubis eſt: pluere, ningere, grandinare, item: corruſcare, tonare, fulminare.*

A' felhőnek kell: eſsőzni, havazni, jég eſsőt önteni, iſmét: tsillámlani, dörgeni, menny-követ ejteni.

375. *Aëris eſt: liquere & tremere, calere vel frigere aut tepere.*

A' levegő égnek kell, olvadni és reſzketni, melegedni avagy hidegedni, avagy lágy melegnek lenni.

376. *Auræ eſt: ſpirare, venti: flare, vaporis: halare.*

A' ſzellőé: lengedezni, a' ſzélé: fúni, a' gőzé: gőzelgeni, a' páráé: párolni.

377. *Aquæ eſt: humere & manare, cum vero alget, rigere, cum nimis calet, fervere & bullire.*

A' vizé: nedveskedni és ſzivárgani, midőn pedig meg fagy, keménykedni, midőn felettébb melegedik, forrani és buzogni.

378. *Fontis eſt: ſcatere, aut etiam vi ſalire, rivi, fluere & ſuſurrare, Guttæ: ſtillare, bullæ: turgere & rumpi, ſpumæ: ſpumare, maris: æſtuare & fremere.*

A' kút főé: ki buzogni avagy erővel is fel-ſzökni, a' folyamaté: folyni és tsergedezni, a' tseppé: tsepegni, a' buboréké: dagadni és romlani, a' tajtéké: tajtékozni, a' tengeré: fel-buzdúlni és zúgni.

379. *Terræ eſt: arere, lapidis: jacere, metalli: liquari, rurſumque conſiſtere.*

A' földé: ſzáradni, a' kőé: fekünni, az értz nemé: olvadni, és viſzontag egyben állani.

380. *Montis eſt: eminere, vallis: ſidere, campi: patere, foveæ latere.*

Az hegyé: ki-tetſzeni, a' völgyé: ereſzkedni, (ſüllyedni) a' mezőé: kiterjedni, a' veremé, alattomban lenni.

---

381. *Plantæ eſt: vive-*

A' plántáé: élni és nő-*re &*

re & creſcere, (oleſcere) virere aut flacere, (marceſcere) ſurſum niti, deorſum vergere.

ni, zöldelleni avagy fonnyadni, fel felé húzálkodni, (emelkedni) aláfelé hanyatlani.

382 *Floris eſt: hiſcere & olere, id eſt: fragrare aut fœtere, (ſordere,) fructuum: matureſcere, aliarum rerum, mucere, rancere, &c.*

A' virágé: ki nyilni és ſzagoskodni, az-az: illatozni avagy bűdösödni, a' gyűmöltsöké: érdegelni, egyéb dolgoké: penyíſzedni, ſenyvedni.

---

383. *Animalis eſt: naſci aut mori, ſurgere aut veſci, pingveſcere, valere aut ægrotare, moveri aut quieſcere, ſentire, aut ſtupere.*

A' lelkes állaté: ſzűletni avagy meg-halni, ſzopni avagy enni, kövéredni avagy öſztövéredni, egéſségeſedni, avagy betegeſedni, mozgani avagy nyúgodni, érezni avagy bámúlni.

384. *Moveri eſt: volare aut natare, ſerpere aut repere, gradi aut ſaltare, ire aut currere, progredi aut hærere.*

Mozgani: repűlni vagy uſzni, tsúſzni vagy máſzni, lépni avagy ugrani, menni avagy futni, járni avagy heverni.

385 *Beſtiæ eſt: graſſari & ſævire, avis: roſtrare, galinæ: ruſpari.*

A' fene vadé: dűhösködni és kegyetlenkedni, a' madárnak, orrával vágni, a' tyúknak, vakarni.

386 *Sentire eſt: videre, audire, odorare, guſtare, tangere.*

Erezni: látni, hallani, ſzagolni, koſtolni, tapaſztalni.

Equus

387. *Equus ſolet: hinnire, aſinus: rudere, leo: rugire, bos: mugire, ſus: grunnire, lupus: ululare, canis: latrare, vel ringi, ovis balare, vulpes gannire, lepus vagire, ſerpens ſibilare, &c.*

A' ló ſzokott, nyeríteni, a' ſzamár: ſzamár módra orditani, az oroſzlán: oroſzlan módra orditani, az ökör: bögni, a' diſznó röhögni, a' farkas: orditani, az eb: ugatni avagy agyarkodni, a' júh: bégetni, a' róka: nyikogni, a' nyúl: mokogni, a' kigyó ſüvölteni.

ACTIONES HOMINIS,

primo per membra corporis.

EMBERNEK TSELEKEDETI ELsöben teſtével tagjai által.

---

388. *Homo ſolet capite nuere, capillis canere vel calvere.*

Az ember ſzokott fejével inteni, hajával öſzülni avagy kopaſzúlni.

389. *Oculis tueri & cernere, aut nictare, dumque aſpicit, luſtrare, auribus auſcultare.*

Szemeivel nézni avagy látni, avagy pillogni, és midön néz izélélni, fűleivel hallgatózni.

390. *Lingvâ libare, lingere, lambere, ore oſculari, oſcitare, hiare, dentibus rodere, mordere, mandere, frendere, ſtridere.*

Nyelvével koſtolni, nyalni, hörpölni, ſzájával tsokolni, áſitani, tátogni, fogaival rágni, harapni, (marni) enni, agyarkodni, fogait tsikorgatni.

Gula

391. *Gulâ glutire*, *ventriculo concoquere*, *ruminari*, *anô cacare*, *veſicæ mejere ſeu mingere.*

A' torkával nyelni, a' gyomrával, eméſzteni, kérődzeni, al-felével ganajlani, az hojaggal, húdgyozni.

392. *Manu prehendere, capere, rapere, tùm tenere vel mittere, porrigere, (prebere) vel ſurripere.*

Kezével meg-fogni; kapni, ragadni, oſztán tartani, avagy el-botsátani, nyújtani avagy viſzſza ragadni.

393. *Digitis premere, aut ſtringere, vellere aut vellicare vel torquere, ungvibus ſcabere, ſcalpere, radere, lancinare, laniare, lacerare.*

Az ujjakkal nyomni avagy ſzoritani, vájni, (ſzedni) avagy tépni, avagy fatsarni, (tekerni) körmökkel vakarni, vájogatni, nyerni, tsipkedni, (tépni) ſzaggatni, darabolni.

394. *Volâ unâ, mulcere, palpare, fricare, vola utraque friare, tacere, pugnò tundere, ſpithamâ metiri.*

Egy markával törölgetni, tapogatni, vakarni, mind a' két markával morſolni, apróra törni; öklével verni; araſzſzával mérni.

395. *Pedibus ambulare, ſpatiari, calcare, ſcandere, ſtrepere, cæſpitare.*

Lábaival járni; (ballagni) sétálni, tapodni, fel hágni, zörgeni, botlani.

396. *Toto corpore ſtare, ſedere, cubare, vacillare, titubare, inniti, labere, cadere, ſurgere.*

Egéſz teſtével; állani, ülni, fekünni, tántorgani, dülöngezni, támaſzkodni, esdegelni, és esni fel-kelni.

In

397. *In metu: trepidare & palpitare, in lætitia, geſtire & tripudiare, in motu, properare ac feſtinare, aut rurſum morari, tardare, cunctari, paſſim vagari & palari.*

Félelemben, rettegni és dobogni, örömében vigadni és tombolni, mozgásban ſietni és hamarkodni, (gyorſalkodni) avagy viſzontag, mulatni, késni, késedelmeskedni, ſzéllyel tsavargani, és ſzéledni.

ACTIONES HOMINIS
per animam.
EMBERNEK LELKE ÁLTAL
való tselekedeti.

398. *Animæ eſt: vigere aut torpere, vigilare aut dormire, ſomniare & expergiſci, ſveſcere aut deſveſcere.*

Az ember lelké-é, erejében lenni, avagy lankadni, vigyázni avagy alunni, álmodozni vagy fel ſerkenni, reá ſzokni, róla el ſzokni.

399 *Mentis eſt: ſciſcitari, cogitare, meditari, intelligere vel opinari, credere vel dubitare, noſcere vel ignorare, ſcire vel putare & mirari.*

Az elméjé, tudakozni, gondolkodni, elmélkedni, érteni vagy vélekedni, hinni avagy kételkedni, esmérni avagy nem esmérni, tudni av. alitani, és tsudálni.

400. *Voluntatis eſt: eligere, velle, nolle, cupere aut ſpernere, pla-*

Az akaratnak kell, válaſztani, akarni, nem akarni, kivánni avagy u-

cere vel diſplicere. — tâlni, tetſzeni avagy nem tetſzeni.

401. *Memoriæ, meminiſſe vel oblivisci, rurſumque recordari, (reminiſci)*

Az emlekezetnek: emlékezni, felejteni, és viſzontag reá emlekezni.

402. *Facultatum eſt, poſſe, (quire) pollere, ſtudere & conari, promittere vel prohibere, facere aut ſinere, ſumere & conſummere vel linquere.*

A' tehetségeké, tehetni, birni, ſzorgalmatoskodni és igyekezni, igérni avagy meg-tiltani, tselekedni avagy békét hagyni, venni és el költeni, avagy hagyni.

403 *Affectuum eſt, amare vel odiſſe, favere vel invidere, aut ſimulare, deſiderare vel abominari, fidere vel diffidere, ſperare vel deſperare, audere vel metuere aut pavere, lætari vel triſtari, gaudere vel mœrere, &c.*

Az indúlatokéi, ſzeretni avagy gyûlölni, kedvezni avagy irigykedni avagy tettetni, kivánni avagy utálni, bizni avagy nem bizni, reménleni avagy nem reménleni, (kétségben esni) méréſzleni avagy félni vagy ijedni, örvendezni, (vigadni) avagy ſzomorkodni, örûlni avagy keſergeni, (bánkodni,) &c.

404. *Conſcientiæ: actiones regere aut peccare, & dehinc pœnitere, reſipiſcere.*

A' lelki iſméretnek kell a' tselekedeteket igazgatni avagy vétkezni, és annakutánna meg-térni.

405 *Linguæ eſt: loqui aut tacere, fari, inquam vel ſilere, clamare aut mutire, muſſare.*

Az nyelvnek kell ſzolni avagy hallgatni, beſzélleni mondom avagy veſztegleni, kiáltani avagy ſugni, ſuttogni.

406. *Loquentis eſt: ſalutare vel reſalutare, interrogare vel reſpondere, ajere vel negare, narrare vel mentiri, orare aut mandare, jubere aut vetare, vel ſvadere, monere vel adulari, laudare vel vituperare, objurgare aut negare, garrire, blaterare, & ſi rem turbare aut ſedare.*

A' ſzólónak kell, köſzönteni vagy viſzſza köſzönteni, kérdeni avagy felelni, meg-mondani, (állatni) av. tagadni, beſzélleni av. hazudni, könyörgeni av. parantsolni, meg-hagyni av. tiltani, av. javallani, inteni av. hizelkedni, ditsérni av. gyalázni meg-feddeni av. hazudozni, tsátsogni, dadogni, és igy a' dolgot meg háboritani av. le-tsendeſiteni.

407. *Affectum animi ſolemus per geſtum notare, hoc eſt: ridere, flere, cachinari, plorare, jubilare, (ovare) ejulare, plaudere, plangere, lamentari, lachrymari inſultare vel ſupplicare.*

Az elmének indúlatyát magunk viſeléſe által ſzoktuk jelenteni, az-az: nevetni, ſirni, katzagni, rini, vigadozni, jajgatni, örömében tapſolni, jaj ſzóval ſirni zokogni, könyvezni, ingerkedni av. eſedezni.

ACTIONES HOMINIS variatæ per inſtrumenta.

408 *Quilibet poteſt aliquid aliquo inſtrumento: ut cultro ſcindere, ſecuri ſecare, gladio cædere, mucrone pungere, fuſte verberare, ferula ferire, cuneo findere, ictu frangere, vi rumpere, vinculo ligare aut ſolvere, torno tornare, unco adtrahere.*

Mindentől lehet valamit valami eſzközzel, mint késſel metſzeni, fejſzével vágni, ſzablyával tsapni, handsárral ſzúrni, bottal, (fuſtéllyal) verni, plágával ſujtani, ékkel haſitani, ütéſſel törni, erővel rontani, kötéllel kötni, avagy oldani, eſztergárral eſztergálozni, horoggal hozzá-vonni.

409 *Veſte veſtire aut nudare, velo velare aut revelare, tegere aut retegere.*

Ruházattal ruházni avagy mezitelenitení, fedéllel fedezni, avagy fel-fedezni, bé-takarni vagy ki-takarni.

410. *Aquâ mergere aut lingere, vel imbuere, lapidibus obruere, terrâ humare.*

Vizzel meriteni, vagy mártani, avagy meg önteni, kövekkel kövezni, földben temetni.

411. *Tubâ clangere, nolâ tinnere, campanâ pulſare, &c.*

Trombitával trombitálni, tsengetyűvel tsengetni, haranggal harangozni.

ACTIONES HOMINIS variatæ per objecta.

EM-

412. *Quilibet poteſt aliquid, tentare & patrare, nempè:*

Akarki valamit meg-probálhat, és meg tselekedhetik, tudnillik:

413. *Res multas numerare, nectere, miſcere, jungere aut ſpargere (diſſipare) aut legere, componere aut dividere.*

Sok dolgokat ſzámlálni, öſzve kötni, elegyiteni, öſzve foglalni avagy egy máſtól el választani, el hinteni (el-ſzéleſzteni) avagy öſzve-ſzedni, rakni avagy el-oſzlatni.

414. *Magnas menſurare, ungere, minuere, raras ſtipare, longas vibrare aut quatere, graves tolerare, aut ponderare.*

A' nagy dolgokat mértékelni, öregbiteni, kiſsebbiteni, a' ritkákat meg tömni, az hoſzſzúkat rázni, avagy meg-reſzkettetni, (renditeni) a' nehezeket emelgetni, avagy fontolni.

415. *Res bonas optare & nanciſci, (adipiſci,) quærere & invenire, habere & poſſidere, iisque potiri, uti ac frui, ſæpe autem amittere & carere.*

A' jó dolgokat kévánni és el nyerni, keresni és meg találni, valakinél lenni, és véle birni, és azokkal kedvére élni, haſznosan élni, gyakorta azokat el-veſzteni, és azok nélkül el-lenni.

416. *Malas formidare,*

A' gonoſzoktól félni,

re, cavere, vitare, arcanas, celare aut oſtendere & monſtrare, dubias probare aut refutare.

el-kerűlni, el távoztatni, titkos dolgokat el-titkolni, avagy meg jelenteni és ujjal mutatni, a' kétséges dolgokat meg-bizonyitani, avagy meg-tzáfolni (hamiſſitani)

417. *Aliquid mundum inquinare, contaminare, purum maculare, maculas verò rurſùm tergere, ſordes purgare, quisquilias ſcopis verrere*

Valami meg tiſztúltat meg-undokitani, meg-motskolni, a'motskokat pedig iſmét el törleni, az otsmányſágot el-tiſztitani, a'ſzemetet ſeprővel el-ſepreni.

418. *Aquam vase haurire, è vaſe fundere, in vaſe obturare, in flumina ſiſtere.*

Vizes edénnyel meriteni, az edényből tölteni, az edényben bé dugni, a' folyó vizben meg-állani.

419. *Metalla fodere, liquare.*

Az értz nemeket, kiásni, meg olvaſztani.

420. *Ædificium fundare, ſtruere, fulcire, munire, diruere aut inſtaurare. Item clavum malleo figere, palum fiſtuca pangere*

Az épűletett fundálni, rakni, támaſztani, erőſſiteni, le rontani, av. fel-épiteni. Ismét ſzeget pőrőllyel bé űtni, karót ſulyokkal le verni.

421 *Fores aperire, vel claudere, obſerare vel reſerare.*

Az ajtót, meg-nyitni avagy bé-zárni, bé lakatolni, avagy zárjait fel-nyitni.

422. *Manus, lavare, ut niteant, nares mungere, ut ne ſtillent.*

A' kezeket meg-mosni, hogy tiſzták legyenek, az orr lyukakat fűni, hogy ne tsepegjenek.

423. *Veſtem induere & exuere, ſe pallio aut togâ amicire, cingulo cingere, faſciâ redimire.*

A' ruházatot fel-őltőzni, és le-vetkezni, magát paláſtal av. felső ruhával ruházni, övel kőrnyűl kőtni, haj fonóval ékeſiteni.

424. *Cibum eſurire, edere, vorare, ligurire. Potum ſitire, bibere, potare, & inde, jejunare, vel epulari, aut comesſari, jentare, prandere, cœnare.*

Az étket éhezni, enni, mohon enni, (faldokni) nyalakodni. Az italt ſzomjuhozni, innya, iddogalni, hörpölni, és innét böjtölni, avagy tobzódni, avagy vendégeskedni, fölöſtökömözni, ebédleni, vatsorálni.

425. *Lychnum accendere, emungere, extingvere, domum ſuffire.*

A' métset meg gyújtani, hamvát el-venni el-óltani, az házat meg fűſtölni.

426. *Animalia cicurare, ſaginare, titillare.*

A' lelkes állatokat, ſzeliditeni, hizlalni, tőrölgetni.

427. *Hominem venerari, (colere) aut temnere, lædere illum, & ei nocere, aut prodeſſe, conſulere illi, aut eum prodere, irritare aut placare.*

Az embert betsűlni, (tiſztelni) avagy meg utálni, meg ſérteni azt, és néki ártani, avagy haſználni, tanátsot adni néki, avagy őtet el árúlni, boſzſzontani avagy engeſztelni.

428 *Vigilantem, ſoporare, dormientem excitare, laborantem juvare, mœſtum ſolari, ſimplicem vexare, &c.*

A' vigyázót: el alutni, az aluvót fel-kőlteni, a' munkálkodót meg ſegiteni, a' keſeredettet vigaſztalni, az együgyűt ſzóval fogdosni, (zaklatni) &c.

429. *Ab alio aliquid, rogare & petere, poſtulare & mutuari, impetrareque.*

Máſtól valamit kérdeni és kérni, kivánni, és kőltsőn kérni, 's meg nyerni.

230 *Alteri aliquid: promittere & præſtare, ſpondere & recuſare, dare vel accipere, dicere aut privare.*

Máſnak valamit igérni és meg-tellyeſiteni. fogadni avagy meg máſolni, adni avagy venni, néki ajánlani avagy meg-foſztani.

431. *Adverſario: cedere aut reſiſtere: hoſtire & ulcisci illum, iraſci ei, aut reconciliari, bene dicere, aut maledicere.*

Az ellenkezőnek engedni avagy ellene állani, véle érdeme ſzerint bánni, és rajta boſzſzút állani, haragudni reá avagy véle meg-békélleni áldani vagy átkozni.

432. *Hoſtem expectare, operire aut fugere, vel eum terrere, arcere aut fugare, confligere cum illo, & eum affligere, vincere & vincire, captivum oſtentare, cuſtodire aut dimittere.*

Az ellenſéget várni, utánna várakozni avagy el futni előtte avagy azt el ijeſzteni, el űzni vagy el-kergetni, meg-ütközni véle, és azt meg-nyomoritani, meg-győzni és meg kőtőzni, a' foglyot mutogatni, őrizni avagy el boſsátani.

433. *Mortuum lugere & ſepelire, eleemoſynas erogare.*

Az hóltat gyáſzolni és el-temetni, és az alamisnát oſztogatni.

ACTIONES HOMINIS variatæ per circumſtantias.

EMBERNEK KŐRNYŰL ÁLLÓ dolgokkal meg-külőmbőztetett tselekedeti.

---

434. *Quilibet poteſt aliquid ad se trahere, à ſe dimovere, aut per vim trudere, ante ſe agere, pellere, volvere penè ſe raptare, ſecum ducere.*

Akar kitől-is lehet valamit magához vonni, magától el-mozditani, avagy erővel taſzitani, előtte hajtani, űzni, hen pergetni. háta megett hartzolni, (rángatni) magával vezetni.

435. *Super ſe ferre, portare, bajulare, ſurſùm tollere aut jactare, deorsùm ponere aut jacere, ſtatuere vel ſternere.*

Ő magán vinni, hordani, hordozni, fel-felé emelni, avagy fel hajigálni, alá felé le-tenni, vagy el-vetni. meg-állatni av. el-teriteni, (dűjteni)

436 *Adlatus aliquid flectere vel inclinare, in longum tendere, in latum pendere, in aliam partem vertere, per invicem plectere & viere.*

Oldalára valamit tekeriteni avagy hajtani, ſzéleſségre terjeſzteni, más réſzre forditani. egy máshoz foglalni, (tsatolni) és kőtni.

Ali-

437. *Alicubi locare, in anguſtum cogere, ex anguſto laxare, porrò urgere, per medium penetrare.*

Valaholott hellyheztetni, ſzoros helyre ſzoritani, a' ſzoroſságból tágitani, elébb izgatni, közép aránt által hatni, (menni rajta.)

438. *Domum intrare, domi habitare, è domo migrare, aliquo meare, aut alium mittere, curru proficiſci.*

Az házba bé menni, az házban lakni, az házból ki-költözni, valahová menni avagy máſt kül deni, a' kivül valók között bújdosni, lovon nyargalni, (lovagolni) ſzekeren menni.

ACTIONES HOMINUM variatæ per diverſos ſtatus.

AZ EMBEREKNEK KÜLÖMBÖZŐ állapatokkal meg-külömböztetett tselekedetek.

439 *Omnium hominum eſt aliquid curare, officio fungi, laborare, fatigari, aliquando tamen feriari, ociari, vagare, ludere, jocari licet.*

Minden embereknek kell valamire gondot viſelni, tiſztiben el-járni, munkálkodni, fáradni, néha mindazáltal dologtól meg-ſzünni, hivalkodni, dologtól üreſſedni, jádzani, tréfálódni ſzabad.

440. *Opificis eſt: o-*

A' meſter embernek

pera-

perari, hoc eſt: materiam præparare, formare, firmare, polire, ornare.

kell dolgozni, az az: a' materiát (a' miből valami léſzen) el késziteni, formálni, erőſſiteni, tiſztitani, ékeſiteni.

441. *Fabri ferrarii eſt: cudere, limare, acuere, lignarii aſciare, dolare, forare, (terebrare)*

A' kovátsnak kell verni, reſzelni, éleſiteni, az átsnak bárdolni, gyalulni, fúrni.

442. *Pictoris eſt: pingere, ſculptoris ſculpere, textoris texere, ſartoris ſarcire, ſutoris ſuere vel diſsuere, netricis carminari vel nere, tonſoris comam tondere, & pectere.*

A' kép irónak képet irni (feſteni) a' metſzőnek metſzeni, a' takátsnak ſzőni, a' ſzabónak varrani, a' vargának bőrt varrani, avagy ki-fejteni, a' fonónak gerebenleni és fonni, a' borbélynak az üſtököt borotválni és fésülni.

443. *Hortulani eſt ſepire, ſerere, plantare, rigare, runcare, (sartire) putare, corticem glubere, fructum carpere.*

A' kertéſznek kell kertelni, vetni, plántálni, öntözni, gyomlálni, metſzeni, (nyesni) haját hántani, gyümöltsét leſzaggatni.

444. *Ruſtici eſt, ſtercorare, arare, ſeminare, occare, metere, tribulare, (triturare) molitoris molere, piſtoris pinſere, depsere.*

A' paraſzt embernek kell, ganajozni, ſzántani, vetni, boronálni, aratni, tsépelni, a' mólnárnak örleni, a' sütőnek sütni, dagaſztani.

445. *Paſtoris eſt, pa-*

A' páſztornak kell, le-

ſcere

ſcere & mulgere, lanionis mactare & farcire, piſcatoris piſcari, aucupis allicere & ineſcari, venatoris indagare, venari, incitare, exenterare.

geltetni és fejni, a' méſzárosnak ölni és hurkát tölteni, az haláſznak haláſzni, a' madaráſznak magához tsalogatni és meg-étetni, a' vadáſznak nyomozni, vadáſzni, fel-űzni, bélit kivetni.

446. *Promicondi eſt, condere & promere, coqui macerare, colare, coquere hoc eſt: elixare vel aſſere, frigere vel torrere ſalire & condire.*

A' ſáfárnak kell el-tenni és elöadni, a' ſzakátsnak áſztatni, sütni, főzni, az-az, vizben főzni, avagy sütni, rántani vagy piritani, ſózni és izit megadni, (fűſzerſzámozni.)

447 *Mercatoris eſt, emere & vendere, taxare & æſtimare, aut permutare emptoris liceri debere, luere (ſeu ſolvere) mendici egere & mendicare, mendacis fingere.*

A' kalmárnak kell, kalmárkodni, az-az: venni és adni, árron tartani, és reá betsülni, avagy el-tserélni, a' vévőnek, árron kérni, tartozni, fizetni, a' koldús ſzokott koldúlni, az hazugnak valamit költeni.

448. *Aurigæ eſt rotam ungere, equos jungere & inſtigare, pondera imponere, & vehere.*

A' kotsisnak kell, a' kereket meg-kenni, a' lovakat bé fogni és hajtani, a' terheket fel-tenni és vontatni.

449. *Nautæ eſt navigare & gubernare, viatoris vadere, interdũque vadare, comitis præire aut ſequi, hoſpitis eſt, venire, manere, abire.*

Az hajóſnak kell hajókázni és hajót igazgatni, az úton-járónak menni 's néha gázolni, az útitársnak elől menni avagj követni, a' vendégnek kell jőni, meg maradni, el menni.

450. *Saturi eſt, ructare, ſingultire, ſternutare, ſcreare, ſpuere, tuſſire, ſtertere, veſire, pedere, vomere.*

A' meg-elégedetnek kell, böfögni, tsuklani, ptrüſzenteni, hákogni, pökni, horútni, hortjogni, poſzogni, fingani, okádni.

451. *Ægri ægrotare, hoc eſt: horrere, prurire, dolere, langvere, pallere, tumere, angi, ſudare, gemere, ſuſpirare, queri, quandoque & delirare, furere.*

A' beteg ſzokott, betegeskedni, az az: reſzketni, (iſzonyodni) viſzketni, fájdalmasnak lenni, (fájlalni) lankadni, ſárgúlni, dagadni, ſzorongattatni, izzadni, ohajtani, (nyögni) foháſzkodni, panaſzolkodni, néha eſzelőskődni, dühöskődni.

452. *Medici eſt curare, mederi, ſanare, pharmacopolæ medicamenta parare, emplaſtrum linere, chirurgi ſcarificare.*

Az orvosnak kell, az beteg gongyát fel venni, orvoſolni, gyógyitani, a' patikáriusnak az orvoſságokat tsinálni, flaſtromot kenni, a' ſeb gyógyitó borbélynak, köpölyözni, &c.

453. *Proci eſt: procire, (ambire,)*

A' leány nézőnek kell leányt nézni, (kedvelle-

in- *vir-*

virginis nubere, parentum gignere, (generare,) matris parere, nutricis fovere, alere (nutrire,) baſiare, educare, indulgere.

ni) a' leánynak férjhez menni, a' ſzűléknek nemzeni, az anyáknak ſzűlni, a' dajkának meleggetni, táplálni, dajkálkodni, tsókolni, fel nevelni, kedvezni.

---

454. *Præceptor debet docere, monere, hortari, exercere, arguere, caſtigare*

A' tanitónak kell tanitani, inteni, emlekeztetni, gyakorlani, feddeni, ſanyargatni.

455 *Diſcipulus diſcere, obedire, attendere, magiſtrum imitari, condiſcipulos æmulari, itē, ſcribere, legere recitare repetere, malè ſcripta delere, & ſic proficere aut vapulare.*

A' tanitványnak kell, tanólni, engedni, figyelmezni, a' meſtert követni, a' tanúló tárſaival vetekedni, iſmét, irni, olvasni, el mondani, előkérni, a' vétkes iráſokat el törleni, és igy öregbűlni a' tudományban avagy verettetni.

456. *Cantoris eſt, canere, concionatoris, concionari, præconis promulgare & prædicare, ſacerdotis ſacrificare, litare.*

A' kántornak kell énekelni, a' prédikátornak prédikállani, az hirdetőnek ki-hirdetni, kimondani, az áldozó papnak áldozni, engeſztelve áldozni.

457. *Magiſtratûs eſt, imperare, legesque ſancire, ſubditorum pa-*

A' magiſtratusnak kell parantsolni és törvényeket adni, az hatalom a-

vere,

rere, legesque vereri, non fremere aut murmurare.

latt lévőnek kell, engedni, és a' törvényeket félni, nem zúgolódni, avagy morgolódni.

458. *Domini eſt, dominari, miniſtri miniſtrare, & mercedem mereri, regis regnare, legatos legare, cum vicinis paciſci, hoſtes domare, ſtipendia diſtribuere.*

Az urnak kell, uralkodni, a' ſzolgának ſzolgálni, és a' bért érdemleni, a' királynak orſzágolni, követeket követségben kűldeni, a' ſzomſzédokkal békeſséget ſzerzeni, az ellenségeket meg hodoltatni, földöt oſztogatni.

459. *Militis eſt inſtruere ſe, explorare, pugnare, pugilis dimicare, ſagittarii collimare, & jaculari, attingere vel aberrare, furis furari, latronis necare.*

A' vitéznek kell, magát el-készíteni, kémleni, hartzolni, a' bajnoknak vini, a' nyilasnak arányozni és lőni, meg találni (a' tzélt) avagy hibázni, a' lopó ſzokott lopni, a' tolvaj, embert ölni.

---

460. *Reum auctori licet vocare, citare, accuſare reum neceſſe eſt comparere, crimenque fateri, aut negare, teſtibus fas eſt jurare & teſtari.*

A' fel-peresnek ſzabad az al-pereſt, hivni, citálni, vádolni, az al-peresnek ſzűkség elő állani, és a' vétket meg vallani, avagy tagadni, a' tanúknak ſzabad esküni, és bizonyitani, a'

advo-

advocatum oportet clientem tueri, excuſare, defendere.

prokátornak kell azt a' kinek igyét fel vállalta, őrizni, menteni, óltalmazni.

461. *Judicem ne tædeat aut pigeat vel pudeat judicare, hoc eſt: innocentem abſolvere, & ei parcere, nocentem condemnare & punire, aſſeſſores ſolent ſuffragari aut refragari.*

A' biró ne unnya avagy reſtellye: avagy ſzégyenlye itélni, az az: az ártatlant fel-ſzabaditani, és néki kedvezni, a' bűnöſt kárhoztatni, és meg büntetni, a' tanátsbéliek ſzoktak egyenlőképen vöxolni, avagy voxal kű lőmbözni.

462. *Carnificis eſt torquere ſeu cruciare, decollare, aut ſtrangulare, ſive ſuſpendere, furis pendere.*

Az hohérnak kell tsigázni avagy kinzani, fejét venni avagy fojtani, avagy fel-akaſztani, a' lopónak függeni.

463. *Mortis eſt omnia perimere & abolere, mortui livere, putrere, putere.*

Az halálnak kell mindeneket meg ölni és eltörleni, az hóltnak megkékűlni, ſenyvedni, büdöſsödni.

464 *Omnes homines decet ſapere, futura proſpicere, Deum timere, invocare, ei confiteri, & vota vovere.*

Minden emberekbez illik, böltselkedni, a' jövendőket eleve ſzemlélni, az Iſtent félni, ſegitségűl hivni, néki valláſt tenni, és fogadáſt fogadni.

465. *Sufficit, habes o-*

Már elég, minden meg

mnia, uti reor & autumo, quæ ſi vis recte obſervare, ſapiens fies, ſi non vis, apage.

vagyon a' mint vélem és itélem, a' mellyeket ha jól elmédben tartani akarſz, böltsé léſzeſz, ha nem akarſz, távozzál-el.

VI.

MODI ACTIONUM ET Paſſionum.

TSELEKEDETEKNEK ES SZENvedéſeknek módgyok.

---

466. *Venitne? rogo an venerit? num venerit? utinam veniat! libenter veniet, forsan, imo, næ, non veniet, (haud veniet) vix, neutiquam*

El jötté? azt kérdem ha el jötté? vallyon el-jötté? vajha el jöne! örömeſt eljő, talám, ſőt inkább bizonyára, nem jő, alig, ſemmiképen nem.

467. *Ubi eſt? hic, illic, ibi, foris, intus, infra, ſupra, ubique, nuſquam Unde venis? hinc, illinc inde, &c. Quo vadis? huc, illuc, eò, foras, intro, &c. Quâ? hac, illâc, eâ.*

Hol vagyon? itt, amott, kin, ben, alatt, fel, mindenütt, ſohol, ſem, &c. Honnán jőſz? innen, onnan, amonnan. Hová mégy? ide, oda, amoda, oda ki, bé, &c. Merre? erre, arra, amarra.

468. *Quando redibis? nunc, tunc, nunquam, mox, ſtatim, citò, repentè,*

Mikor térſz viſzſza? moſt, akkor, ſoha ſem, majd, mindgyárt, hólnap, hamar, hirtelen,

lentè, ſubitò, ocyùs, ſerò, jam, hodie, ſemper, modò, heri, nuper, dudum, olim, demùm.

laſſan, véletlenűl, gyorſan, későn, immár, ma, mindenkor, moſt, tegnap, minap, régen, hajdan, végezetre, &c.

469. *Quamdiu manebis? diu, tamdiu, donec. dum, usque, adhuc, &c.*

Meddig maradſz? ſokáig, mind addig, miglen mig, eddig, meg-eddig.

470. *Qui? quomodo? benè, malè, ſic, ita, ut, ceu, quaſi, tanquam, inſtar ægri.*

Miképen? hogy hogy? jól, roſzſzúl, igy, úgy, a' mint, úgy-mint, mint-ha, mint beteg módgyára.

471. *Quantum? quantopere? penitus, affatim, valdè, plus, vel minus, ſatis, nimirum, parùm, magis, prorſus, ferè, penè) duntaxat, ſaltem*

Mennyire? melly igen tellyeſſéggel, bőven, igen, több, kevésbé, eléggé, felette igen, keveſsé, inkább, majd, ſzintén, tsak nem, tsak, akar tsak.

472. *Quoties venies? ſemel, bis, ter, quater, quinquies, &c. Sæpè, rarò, interdum, identidem, &c.*

Hányſzor jőſz-el? egyſzer, kétſzer, háromſzor négyſzer, ötſzör, &c. Gyakran, ritkán, néha, iſmét, ottan ottan.

473. *Quo ordine? ſimul, junctim, ſeorſim, primò, ſecundò, tandem.*

Mitsoda rendel? együtt, öſzve-foglalva, külön, elſőben, máſodſzor, oſztán.

474. *Cur? quare? ideo, temerè, fruſtrà, ultrò.*

Miért? azért, ok nélkűl, hijában, önkényén.

CIR-

VII.

CIRCUMSTANTIÆ Rerum & Actionum.

A' DOLGOK ES A' TSELEKEDETEK környűl-álláſi

475. *Omnes res aut moventur, aut quieſcũt quod movetur, movetur ab aliquo, præter aliquid, ad aliquid.*

Minden dolgok vagy mozognak, avagy nyúgoſznak, a' mi mozdúl, mozdittatik valamitűl, valami nélkűl, valámire.

476 *Vel ex aliquo, per aliquid, in aliquid*

Avagy, valamiből, valami által, vlamiben.

477. *Aut de aliquo, erga aliquid, aliquo tenus*

Avagy valami felől, valamihez, valamig.

478. *Et juxta (ſecus) aliquid, trans aliquid ſubter, (ſubtus infra) aliquid*

Es valami mellett, valamin túl, valami felett, valami alatt.

479. *Quod autem quieſcit, quieſcit vel citra, vel cis terminum, vel in termino, vel ultra terminum, aut circiter.*

A' mi pedig nyugſzik, nyugſzik az határ felől avagy az határon innen, avagy az határban, vagy az határon túl, avagy az határ táján.

480 *Et quidem apud illum, & prope illum, aut procul illo.*

Még pedig annál, avagy közel hozzá, avagy távol tőle.

481 *Moventur autẽ & quieſcunt ſimul propter (ob) aliquem, aut*

Mozognak pedig és nyúgoſznak egyſzer a' mind valakiért, avagy va-

pro

pro aliquo, aut contra aliquem.

lamiért, avagy valaki ellen.

482. *Ante aliquid, aut poſt aliquid, aut inter illa.*

Valami elött, avagy valami után, avagy azok között.

483. *Intra aliquid, vel extra aliqid, penes illud aut circa illud.*

Valami belöl, vagy valamin kivül, a' mellett, avagy a' körül.

484 *Cum alio, vel ſine alio, clam illo, (clam illum) vel coram illo, palam omnibus.*

Máſſal avagy a' nélkül, ö töle titkon, avagy elötte, mindenek tudtára.

485. *Quod abdidiſti in cellam, reperies in cella, quod cecidit ſub menſam jacet ſub menſa, avis quæ volavit ſuper arborem, ſedet ſuper arbore.*

A' mit a' pintzében rejtettél, meg-találod a' pintzében, a' mi az aſztal alá esett, az aſztal alatt hever, a' melly madár a' fára fel repült, a' fán ül.

VIII. COHÆRENTIÆ RERUM & Actionum.

A' DOLGOKNAK ES TSELEKEDETEKNEK edgyezéſek.

486. *Variæ rerum cohærentiæ ſic enunciantur: ego & tu, illeque ſumus homines, alii etiam (alii quoque)*

A' dolgoknak külömb külömb féle egyezéſi igy mondatnak-ki: én és te, 's ö is emberek vagyunk, máſok is.

Aut

487. *Aut tu fac hoc, aut ego, (vel tu, vel ego) ſive tu, ſive ego, nec ego, nec tu.*

Avagy te tselekedgyed azt, avagy én, ſem én, akar te, akar én, ſem én, ſem te.

488. *Tu potius, quam ego, (ac) non ego, ſed tu, ego ibo, tu autem (verò) mane, ille vult, at ego nolo.*

Te inkább, hogy ſem én, nem én, hanem te, én el-megyek, te pedig maradgy meg, ö akarja, de én nem akarom.

489. *Quamquam (etſi) ego ibo, veni tamen, tu quoque, ego quidem ibo, verùm tu etiam.*

Noha én el megyek, mindazonáltal jövel te-is, én el-mégyek, ugyan, de te is.

490. *Veni, ſi vis, niſi (ni) moleſtum eſt, veni ut videas.*

Jövel ha akarſz: hanem ha nehéſségedre vagyon, jövel hogy láſſad.

491 *Veniam ideo, quód videre cupiam, nempè (nimirum quippe,) amicum illum.*

El-mégyek azért, hogy látni kévánom: tudnillik azt az én barátomat,

492 *Nam dilectus eſt: (dilectus enim eſt) quia (quoniam dilectus eſt)*

Mivel ſzerelmes barátom, mert kedves barátom.

493. *Ergò ibo, (igitur ibo) deinde revertar.*

El-mégyek tehát, oſztán viſzſza fordúlok.

IX. COMPENDIA RERUM & Verborum.

A' DOLGOKNAK ES A' SZOKNAK meg-röviditése.

Heus

494. *Heus tu! ehem! ecce me! en habes primarias res mundi, præcipuasque voces linguæ totius.*

Hallodé te! hallom! im hol vagyok! im itt vannak e' világi első dolgok, és a' kiváltképen való ſzók az egéſz nyelvben.

495. *Itane? papæ! fuge! gaudeo, eja pergamus! ah! væ negligenti! Heu! eheu!*

Ugyé? hajja! jól vagyon! örülök rajta, noſza mennyünk elébb! ah! jaj az hivalkodónak! oh! aha!

X.

MULTIPLICATIO RERUM & Verborum.

A' DOLGOKNAK ES A' SZOKNAK ſokasitása.

496. *Omnes res multiplicant ſe magna copiâ, ſicut & verba, nam doctus doctor docet alios dociles doctrinam, certis documentis, discipulus discit disciplinas ſub diſciplina.*

Minden dolgok megſokaſittyák magokat nagy bőléggel, a' miképen a' ſzók is, mert a' túdos tanitó tanit más tanúlhatókat a' tudományra, bizonyos tanúſágokkal, a'tanitvány tanúllya, a' tanúlni való dolgokat fenyiték alatt.

497. *Ille bonum condocet, malum dedocet, ſemperque plus addocet, donec planè edocet & perdoceat, hic bonum condiscit, malum dediſcit, ſemperque plus addiscit, donec omnia neceſſaria ediscat & perdiscat.*

Emez a' jó dolgot edgyütt tanittya, a' gonoſzról el-tanittya, és ſem- mindenkor többet tanit hozzá, mig ſzintén megtanittya és által tanittya, ez a' jót edgyütt tanúllya, a' gonoſzt le-tanullya és mindenkor többet tanúl hozzá, mig minden ſzükſéges dolgokat meg-tanól, és által tanól.

499. *Beneficus benè facit multis, maleficus malè, pannifex facit pannos, armiger gerit arma.*

A' jól-tévő jól téſzen ſokakkal, a' gonoſz tévő gonoſzúl, a' poſztó-tsináló tsinál poſztókat, a' fegyver-hordozó hordoz fegyvert, &c.

500. *Qualia discis in* Janua Lingvarum, *quæ tibi jam patebit, dummodò horum uſum promptum didiceris, ope ſequentis Grammaticæ & Dictionarii.*

A' minémüeket tanólni fogſz a' *Nyelveknek Ajtajában*, a' melly tenéked immár meg fog nyilni, tsak hogy ezekkel való kéſz éléſt jól meg tanúllyad a' következendő Grammatikának és ſzókat magyarázó könyvnek ſegitségével.

FINIS.

RUDIMENTA GRAMMATICÆ.

CAPUT I.

De Literis & Syllabis.

1. A B C D E F G H I Jod, K L M N O P Q R S T V Vau, X Y Z:

Sunt Literæ Majuſculæ.

2. a b c d e f g h i j k l m n o p q r ſ s t u v x y z

Minuſculæ.

3. Enunciantur ſingulæ ſono proprio, uniformi: præter C, G, S, T, duplici.

(*Qvod interim Præceptor uſu docebit.*)

4 Ph, legitur ut F, Phi lo ſo phi a.

5. Characteres Literarum pingẽdi ſunt pulchrè, ut ſit Scriptura legibilis. (*Exerceatur ergò*:)

6. Syllaba eſt vel unius literæ,

Syllaba eſt vel unius literæ,	ut: *A*,
vel duarum,	ut: *Ab*,
vel trium,	ut: *Abs*,
vel quatuor,	ut: *Mons*,
vel quinque,	ut: *Trabs*,
vel ſex,	ut: *Stirps*.

CAPUT II. DE NOMINE.

7. Vocabula Capitis ſecundi dicuntur Nomina.

8. Eſt autem Nomen, vel Maſculini generis: ut, *hic Rex.* vel Fœmini: ut, *hæc Regina.* vel Neutrius: ut, *hoc Regnum*

(*Hungarica Lingva caret genere Neutro; imò neq; Maſculinum & Fœmininum, niſi ·c diſtingvit.*)

9. Qvum Nomen per diverſas terminationes flectitur (ut *Domin us, e, i, o, &c.*, Ur, Uré, Urnak, &c.) vocatur talis terminatio Caſus.

10 Quot autem ſint Caſus, apparet ex interrogatione & reſponſione.

11. Singulariter: qvum de uno loquimur, Ita:

(1) Quis ibi ſtat?		*DOMIN-US*,	az Ur,
(2) Voca illum?	ô	*e*,	Uram.
(3) Cujus eſt vox,		*i*,	az Ur-é,
(4) Cui ſervis?		*o*,	Ur nak,
(5) Quem vides?		*um*,	Ur at
(6) Cum quo ibis?	cum	*o*,	Ur-val.

12, Pluraliter autem, qvum de pluribus loquimur, ſic:

(1) Qui ſunt iſti?		*DOMI-NI*,	az Ur-ak,
(2) Voca eos?		*i*,	-ak.
(3) Quorum vox?		*orum*.	-aké.
(4) Quibus ſervis?		*is*,	-aknak.
(5) Quos vides?		*os*,	-kat.
(6) Cum quibus ibis?	cum	*is*,	-akval.

13. Sunt ergò Latinis (in quolibet numero) caſus ſex, qui appellantur:

1. Nominativus	4. Dativus
2. Vocativus	5. Accuſativus (ſeu Activus)
3. Genitivus (ſeu Poſſeſſivus	6. Ablat. (ſeu Inſtrumentivus)

14. Nominativus & Vocativus dicuntur Caſus Recti, alii Obliqui.

(Nuſquam enim differunt illi duo, niſi in Declinatione Secundæ; & quidem tantùm in iis Nominibus quæ Nominativo in US definunt, ut: Dominus, e.)

15. No-

15. Nomina generis Neutrius ſemper habent Accuſativum ſimilem rectis, deſinuntque illi tres pluraliter in *a*, ut:

Ecce Verb-um ó-um: Dic um.
Ecce Verb-a ó-a: Dic tri-a.

16. Quando Nomen per ſuos Caſus deducitur dicitur declinari, quod apud Lat fit 5 modis.

17. Agnoſcitur autem id ex Genitivo, qui Declinationes diſcriminat.

18. Nam quæ habent in Genitivo	æ	ea ſunt Declinationis	Primæ
	i		Secundæ
	is		Tertiæ
	ûs		Quartæ
	ei		Quintæ.

(Ideoque character hic cuilibet Nom: adſcribitur in Dictionario.)

TYPUS Declinationis I.

19. *Singulariter* ſic:		*Pluraliter* ſic:
Nominativo	a	æ
Vocativo	a	æ
Genitivo	æ	arum
Dativo	æ	is
Accuſativo	am	as
Ablativo	â	is.

20. Sic declinabis: Aqua, Terra, Ciſta, Tabula, Menſa, Charta, Penna, Scriba, & alia ſimilia (Fœminina & Maſculina) in a, Genitiv. æ.

TYPUS Declinationis II.

21. *Singulariter* ſic:		*Pluraliter* ſic:
Nominat:	us, er, um	i, neutro, a,
Vocativo	e, er, um	i, a,
Genitivo	i	orum
Dativo	o.	is.
Accuſativo	um	os, neutro, a
Ablativo	ô	is.

22. Ita declinabis: Dominus, Magiſter, Verbum, Herus, Famulus, Miniſter, Vir, Ager, Aratrum, Atramentum, Pomum, & alia ſimilia, Genitivum habentia in i.

TYPUS Declinationis III.

23. *Singulariter*,		*Pluraliter*.
Nomin	r, s, t x, &c.	es, neutro a (vel ia)
Vocat.	r, s, t, x, &c.	es, a, (vel ia)
Genit.	is	um, vel ium.
Dativo	i	ibus
Accuſat.	em (vel im)	es, neutro a, (vel ia)
Ablat.	e (vel i)	ibus.

24. Sic declinabis: Pater, Mater, Mulier, Arbor, Doctor: Homo, Caput, Panis: & Neutra, Animal, Nomen, Lumen, Flumen, Marmor, Corpus & alia quæ Genit. habent in is.

TYPUS Declinationis IV.

25. *Singulariter*,		*Pluraliter*.
Nominativo	us	us
Vocativo	ús	us
Genitivo	us	uum
Dativo	ui	ibus,
Accuſativo	um	us
Ablativo	u	ibus.

26. Sic declinabis: Arcus, Artus, Caſus, Curſus, Fructus, Saltus, Spiritus, Vultus, & alia Genitivum in ûs habentia.

Typus

TYPUS Declinationis V.

27. *Singulariter.*		*Pluraliter.*
Mominativo,	es	es
Vocativo	es	es
Genitivo	ei	érum
Dativo	ei	ebus
Accuſativo	em	es
Ablativo	e	ébus.

28 Sic declinabis: Res, Dies, Fides, Spes, Glacies, & alia Genitivum in ei habentia.

CAPUT III.

DE ADNOMINE.

29. Vocabula Capitis tertii vocantur ADNOMINA, (vulgò Adjectiva nomina.)

30. Eſt autem omne Adnomen trium generum, ut: Bonus, bona, bonum.

(Hungaricè genus in Adnomine non dignoſcitur, dicimus enim perpetuò, Jó, Jó, Jó.

31. Adnomen (apud Latinos) eſt vel trium terminationum, ut: Bon us a um, &c.

32. Vel duarum terminat: ut: Brevis-is e.

33. Vel unius terminat: ut: Paup-er er-er.

(Et ſic apud Hungaros ſemper eſt unius terminationis.)

34. Adnomen habet tres gradus.

1. Poſitivum, ut, Brev-is.
2. Comparativum, ut: Brev-ior.
3. Superlativum, ut: Brev-iſſimus.

35. Quædam tamen paulò aliter, ut:

Pulch-er rior errimus, (non Pulcheriſſimus.)

Si-mil-is ior limus, (non ſimiliſſim')

36.

36. Quædam irregulariter, ut:

Bonus,	melior,	optimus.
Malus,	pejor,	peſſimns.
Magnus,	major,	maximus,
Parvus,	minor,	minimus.

37. Adnomina declinantur cum Nominibus ſuis ut:

Bon-us	Dominus,
-e	-e,
-i	-i,
-o	-o, &c.
Bon-a	Domin-a,
-æ	-æ,
-am	-am, &c.
Bon-um	Vin-um,
-i	-i,
-o	-o, &c.

38. Adnomina unius & duarum terminationum, declinantur in declinatione tertia, ut:

	Singulariter,	*Pluraliter.*
	Fort-is is-e	es, es, ia,
Gen.	-is-is is	ium,
Dat	-i i i	ibus,
Accuſ:	.m em-e	es es-ia.
Abl,	.e vel-i	ibus.

(Ita unius Terminationis: Paup-er-er-eris-eri-rem (neutro er) ere-eres-erum-eribus-eres- -eribus.

CAPUT IV.

DE PRONOMINE.

39. Voculæ Capite quarto comprehenſæ, PRONOMINA vocantur.

40. Declinantur omnia, ſed ferè irregulariter, ſic:

41. Quis,

41. Quis, Voc. caret. Gen. Cujus, Dat. Cui. Accuſ. Quem, Abl. Quo. *Plur.* caret.

42. Quid, Voc caret. Gen. Cujus. Dat. Cui. Accuſ. Quid, Abl. Quo. *Plur.* caret.

43. Ego ſum. Gen. pars mei. Dat. Da mihi. Accuſ: videt me. Abl. venit mecum. *Plural.* Nos ſumus Gen pars noſtri vel noſtrum Dat. date nobis Accuſ videres nos Abl venite nobiſcum.

44. Tu. Voc. Tu G. pars tui D. do tibi A. video te. Ablat. ibo tecum *Pluraliter* Vos. Voc. Vos. G pars Veſtri, *v.* veſtrum D. dico Vobis Accuſ video Vos. Ablat. ibo Vobiſcum.

45 Pars Sui, (Genitivus eſt, Nom neutri: & Voc caret) Dat favet ſibi Accuſ: amat ſe. Abl. cogitat Secum *Plur etiam ſic*

46. Qui, quæ quod. G Cujus D Cui Ac. Quem, quam. quod Abl. Quô quâ quô *Plur.* Qui, quæ, quæ G Quorum, quarum quorum. D. Quibus. Ac. Quos quas, quæ Abl. Quibus

47 Hic hæc, hoc G. hujus. D huic. Accuſ. Hunc, hanc, hoc Abl. Hôc, hâc, hôc. *Plur.* Hi, hæ, hæc. G. Horum, harum, horum. D. his. Ac. Hos, has, hæc. Abl. His.

48. Is, ea, id. G Ejus. D. Ei. A. Eum, eam, id. Ab Eô, eâ, eô *Plur* Ii, eæ, ea. G Eorum, earum, eorum D Eis, *v.* iis Ac Eos eas, ea A Eis *v.* iis.

(Similiter declinantur: Iſte, iſta, iſtud & Ille, illa, illud. & Ipſe, ipſa, ipſum. Nempe: G. Iſtius, D. Iſti. Ac. Iſtum, iſtam, iſtud.

CAPUT V.
DE VERBO.

49. Vo-

49. Vocabula Capitis quinti, dicuntur VERBA, quibus recenſetur aliquid geſtum.

50. Variatur autem Verbum ſeptem modis.

51. Primò per ſignificationem prout ſignificat aliquid eſſe, aut agere, aut pati, ut:

Humére i. e. humidum eſſe.
Humectáre i. e. humidum facere.
Humeſcere i. e. humidum fieri.

(Et ſic Verbum dicitur vel Subſtantivum; vel Activum v. Paſſivum)

52 Secundò, variatur Verbum per tres Perſonas, ut.

Ego hnmecto.
Tu humectas.
Ille humectat.

(Et ſic Verbum dicitur, primæ, vel ſecundæ, vel tertiæ perſonæ.)

53. Tertiò per numerum pluralem, ut:

Nos humectámus.
Vos humectatis.
Illi humectant.

(Et ſic Verbum eſt ſingulare vel plurale.)

54. Quartò, per tempora ſex, nempe:

1. Præſens: nunc humector.
2. Præteriens: tunc humectabam.
3. Præteritum: jam humectavi.
4 Antepræteritum, jam tum humectaveram.
5 Futurum: poſtea humectabo.
6 Futuro præteritum: cùm humectavero.

(Et ſic Verbum eſt temporis præſentis, aut prætereretuntis, aut præteriti, aut ante præteriti, aut futuri, aut futuro præteriti.)

55. Quintò, variatur Verbum per Modos quatuor: 1. Infinitivum: humectare.

2. Impe-

2. Imperativum: humecta.
3. Indicativum: humecto.
4. Subjunct ſeu Conj. ſi humectem.

(Et ſic Verbum eſt aut Infinitivi modi, aut Imperativi, aut Indicativi, aut Subjunctivi.)

56. Sextò, Variatio Verbi fit per Formas duas, Activam & Paſſivam, ut:

Pluvia humectat terram.
à Pluvia humectatur terra.

(Et ſic Verbum eſt primæ vel ſecundæ Formæ.)

57. Septimò per Conjugationes quatuor.

(Et ſic Verbum eſt primæ, aut ſecundæ, aut tertiæ, aut quartæ Conjugationis.)

58. Conjugationis character eſt Infinitivus. Nam, quæ Verba Infinitivum habent

in	áre, vel ári	illa ſunt Conjugationis	Primæ.
	ére, vel éri		Secundæ.
	ere vel i		Tertiæ.
	ire vel iri		Quartæ.

(NB. Hungaricus Infinitivus, ſemper exit in ni.)

59. Eſt autem cujusque Latini Verbi Infinitivus triplex: nempè

Temporis	Præſentis,	Humectá-re.
	Præteriti,	Humecta-viſſe.
	Futuri.	Humecta-tum iri.

60. Quæ tria cùm ſcire neceſſe ſit, apponuntur in Dictionario ſingulis Verbis omnia tria.

(Aut certè Indicativi præſens, præteritum & ſupinum: Humecto, humectavi, humectatum.)

61. Sicut inter Verba primum eſt ESSE, ita Conjugatio ejus reliquarũ quatuor Conjugationũ clavis eſt. Quam proinde primũ diſce.

62. I. Infinitivè dic:

Tu	debes	Eſſe.
	debuiſti	Fuiſſe.
	debebis	Fore.

63. II. Imperativè:

Es vel eſto, tu: eſto ille, ſeu ſunto illi,
Eſte vel eſtote, vos: eſtote, ſeu ſunto illi.

64. III. Indicativè: in præſenti:
Sum, es, eſt: Sumus, eſtis, ſunt.

65. Indicativè in Futuro:
Ero, eris, erit: Erimus, eritis. erunt.

66. Indicativè in Prætereunte.
Eram, eras, erat: Eramus, eratis, erant.

67. Indicativè in Præterito.
Fui, fuiſti, fuit: Fuimus, fuiſtis, fuerunt.

68. Indicativè in antè Præterito.
Fueram, ras, rat: Fueramus, atis, rant.

69. IV. Subjunctivè in Præſenti.
Quòd ſim, ſis, ſit. Simus, ſitis, ſint.

70. Subjunctivè in prætereunte.
Quòd eſſem, eſſes, eſſet: Eſſemus, eſſetis, eſſent.

71. Subjunctivè in Præterito.
Quòd Fuerim, fueris, fuerit: Quòd Fuerimus, fueritis, fuerint.

72. Subjunctivè in antè Præterito.
Quòd Fuiſſem, fuiſſes, fuiſſet: Quòd Fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

73. Subjunctivè in Futuro præterito.
Si Fuero, fueris, fuerit: Si Fuerimus, fueritis, fuerint.

74. Participia (id eſt, Adnomina ex Verbo facta

facta) ſunt hic duo: Præſens & Futurum, ut:
Ens, entis: qui, (quæ, quod) eſt.
Futurus, (a, um,) qui, (quæ, quod,) erit.

75. Seqvuntur aliorum Verborum Conjugationes Quatuor: quarum terminationes ultimas diſco ex hâc Tabella:

Typus IV. Conjugationũ forma I.

76. I. *Infinitivè.*

1.	-áre,	-áviſſe,	-átum iri.
2.	-ére,	-uiſſe,	-ctum iri.
3.	-ere,	-iſſe,	-tum iri.
4.	-ire,	-iviſſe,	itum ire.

77. II. *Imperativè.*

1.	-a vel áto, áto:	áte vel atóte, anto.
2.	-e vel eto, éto:	éte vel etóte, ento.
3.	-e vel ito, ito:	ito vel itóte, unto.
4.	-i vel ito, ito:	ite vel itóte, iunto.

78. III. *Indicativé in præſenti tempore.*

1	-o,	as,	at:	ámus,	átis,	ant.
2	-eo,	es,	et:	émus,	etis,	ent.
3	-o,	is,	it.	imus,	itis,	unt.
4	-io,	is,	it:	ímus,	itis,	iunt.

79. *Indicativè in futuro tempore.*

1	-ábo,	ábis,	ábit:	ábimus,	ábitis,	ábunt.
2	-ébo,	ébis,	ébit:	ébimus,	ébitis,	ébunt.
3	-am,	es,	et:	émus,	étis,	ent.
4	-iam,	ies,	iet:	iémus,	iétis,	ient.

80. *Indicative in prætereunte tempore.*

1	-ábam,	ábas,	ábat:	abámus,	abátis,	ábant.
2	-ébam,	ébas,	ébat,	ebámus,	ebátis,	ébant.
3	-ébam,	ébas,	ébat:	ebámus,	ebátis,	ébant.
4	-iébam,	iébas,	iébat:	iebámus,	iebatis,	iébant.

81. *Indicativè in præterito.*

1. 2. 3. 4. } i, iſti, it: imus, iſtis, erunt, vel ére.

82. *Indicativè in ante præterito.*

1. 2. 3. 4. } eram, eras, erat: eramus, eratis, erant.

83. IV. *Subjunctivè in præſenti:*

Quòd	1.	-em, es, et:	émus, étis, ent.
	2.	-eam, eas, eat:	eámus, eátis, eant.
	3,	-am, as, at:	ámus, átis, ant.
	4.	iam, ias, iat:	iámus, iatis, iant.

84. *Subjunctivè in prætereunte:*

Quòd	1.	-árem, áres, áret:	arémus, arétis, árent.
	2.	-érem, éres, éret:	erémus, erétis, érent.
	3.	-erem, eres, eret:	erémus, eretis, erent.
	4.	-irem, ires, iret:	irémus, irétis, irent.

85. *Subjunctivè in præterito:*

Quòd { 1. 2. 3. 4. } -erim, eris, erit: érimus, éritis, erint.

86. *Subjunctivè in ante præterito:*

Quòd { 1. 2. 3. 4. } -iſſem, iſſes, iſſet: iſſemus, iſſetis, iſſent.

87. *Subjunctivè in poſt futuro:*

Quòd { 1. 2. 3. 4. } -ero, eris, erit: érimus, éritis, érint.

88. Participia.

Præſens,		Futurum	
	1. Amans,		1. Amatúrus.
	2. Docens,		2, Doctúrus,
	3. Legens:		3 Lectúrus.
	4. Audiens,		4. Auditúrus.

G 2 Typus

TYPUS Conjugationum Formâ ſecundâ.

89. *Infinitivè.*

1. -ári
2. -éri
3. -i
4. -iri

} um eſſe, um iri.

90. II. *Imperativè.*

1. -áre vel átor, átor : amini, antor.
2. -ére vel étor, étor : émini, entor.
3. -ere vel itor, itor : imini, untor.
4. -ire vel itor, itor : imini, iuntor.

91. III. *Indicativè, in præſenti.*

1. -or, áris, átur : ámur, amini, antur.
2. -eor, eris, etur : émur, émini, entur.
3. -or, eris, itur : imur, imini, untur.
4. -ior, iris, itur : imur, imini, iuntur.

92. *Indicativè in futuro.*

1. -ábor, áberis, abitur : ábimur, abimini, abuntur.
2. -ébor, éberis, ébitur : ébimur, ébimini, ebuntur.
3. -ar, eris, étur : émur, émini, éntur.
4. -iar, iéris, iétur : iémur, iémini, ientur.

93. *Indicativè. in prætereunte.*

1. -ábar, abáris, abátur : abámur, abámini, abantur.
2. -ébar, ebáris, ebátur : ebámur, ebamini, ebantur.
3. -ébar, ebáris, ebátur : ebámur, ebamini, ebantur.
4. -iebar, iebáris, iebatur : iebamur, iebamini, ieban- [tur.

94. *Indicative in præterito.*

1.2 { us ſum vel fui, es vel fuiſti, eſt vel fuit.
3 4. { i ſumus v. fuim⁹, eſtis v. fuiſtis, ſunt v. fuerunt.

95. *Indicativé in ante præterito.*

1.2. { us eram v. fueram, eras v. fueras, erat v. fuerat.
3 4. { i ramus v. fueram⁹, ratis v. fueratis, rant v. fuerāt

96. IV.

96. IV. *Subjunctivè, in præſenti.*

Quòd {
1. -er, éris, étur : émur, émini, entur.
2. -ear, eáris, eátur : eámur, eámini, eántur
3. -ar, áris, átur : ámur, ámini, antur.
4. -iar, iáris, átur : iámur, iámini, iantur.
}

97. *Subjunctive in prætereunte.*

Quòd {
1. -árer, réris, rétur : rémur, rémini, rentur.
2. -érer, réris, rétur : erémur, rémini, entur.
3. -erer, réris, rétur : erémur, remini, rentur.
4. -irer, iréris, irétur : irémur, iremini, entur.
}

98. *Subjunctive, in præterito.*

Quòd { 1.2 } us ſim v fuerim, ſis v. fueris, ſit v. fuerit
Quòd { 3,5 } i ſim⁹ v. fuerim⁹, ſitis v. fueritis, ſint v. (fuerint

99. *Subjunctivè, in ante præterito.*

Quòd {
us eſſē v. fuiſſē, eſſes v. fuiſſes, eſſet v. fuiſſet.
i eſſemus v. fuiſſemus, eſſetis v. fuiſſetis, eſſent vel fuiſſent.
}

100 *Subjunctivè in poſt futuro.*

Si {
us ero v. fuero, eris v. fueris, erit v. fuerit.
i erimus v. fuerimus, eritis v. fueritis, erint v fu- (erint.
}

101. *Participia.*

Præteritum	Amátus	Futurum.	Am andus
	Doctus		Doc endus.
	Le-ctus		Leg endus.
	Audit-us		Audiendus.

NB.

102. Quædam Verba conjungantur in utraque Forma, ut: Amo, amas, amat, &c. Et Amor, amáris, amatur. Significantque in prima Forma Activè, in ſecunda Paſſivè.

103. Quædam conjungantur tantùm in prima

Forma, ut: Sto, ſtas. ſtat, &c. Dicunturq; Verba abſoluta, (vulgò Neutra.)

104. Quædam tantùm in ſecunda forma, ut: Precor, precaris, precatur, &c. Vocanturque Deponentia.

105. Ad conjungendum quodvis latinum verbum, præſcire oportet trinum Infinitivum; qui & in Dictionario cuivis verbo apponuntur.

106. Nam ab Infinitivo præſenti fluunt omnia Tempora, usq; ad præteritum: à præterito omnia usque ad poſt futurum.

107. A Futuro verò Infinitivo formantur præterita paſſiva Participia duo.

108. Vide hoc Schema:

I.	Infin,	AM-are.	AMAV-iſſe	AMA-tum iri.
II.	Imp.	-a	-i	-tus
III.	Indic.	-o	-ero	-turus.
		-ábo	-eram	
		-ábam		
IV.	Subj.	-em	-erim	
		-árem	-iſſem	

Caput VI.

DE ADVEBIO.

109. Vocabula Capitis ſexti dicuntur Adverbia, ut: An, Num, Utinam, Libenter, &c.

110. Pauca ſunt radicalia; pleraq; formantur ab Adnominibus, ut: à Verus, verè; à Falſus, falsè: à Turpis, turpiter, &c.

(Hungaricè in an, en, on, el, ul, ül, ut: Igaz-ân, ſzép-en, álmoſ-on, jó, jol, rút-ul, ember-ül.

Caput VII.

DE PRÆPOSITIONE.

111. Vo-

111. Vocabula Capitis ſeptimi dicuntur, Præpoſitiones: Ab, ad, cum, de, ex, &c.

(Hic reſpondente, Voculas Hungari non præponunt, ſed poſtponunt. Illis ergò veriùs dicenda eſſent Poſtpoſitiones.)

112. Præpoſitiones junguntur Nominibus, quædam in Accuſativo, ut: Ad, apud, ante, cis, (ſeu citra) circa, circiter, contra, erga, extra, inter, intra, juxta, ob, penes, per, pone, poſt, præter, propter, prope, ſecus, ſupra, trans, ultra.

113. Quædam præponuntur Ablativo, ut: Ab, (ſeu A,) Coram, Cum, De, Ex, (ſeu E,) Palam, Præ, Pro, Procul, Sine, Tenus.

114. Quatuor ſunt quæ Accuſativo & Ablativo junguntur: Clam, in, ſub, ſuper.

(*Exempla videantur Cap. VII. & l. paßim.*

115. Sunt præterea quinque, quæ ſolis Verbis præjunguntur, ut: Amb-uere, Diſ-ponere, Re-ponere, Se-ponere, Suſ-tollere.

Caput VIII.

DE CONJUNCTIONE.

116. Conjunctiones primitivæ paucæ ſunt, circiter viginti: At, Et, Quæ, &c. Ut videre eſt in Capite VIII. Textus Veſtibularis: aliæ ſunt Derivatæ aut Compoſitæ, ut: Atque, Etiam, quoque.

Caput IX.

DE INTERJECTIONE.

117. Voculæ, quæ aliis tantùm interjiciuntur affectûs cauſæ, aut ponuntur loco integrarum ſententiarum, Interjectiones dicuntur, ut: Heus, hem, En, Væ, &c. Quas Cap. IX digeſſimus.

Caput

CAPUT X.
DE MULTIPLICATIONE
Vocum, Derivando & Comparando.

118. Vox eſt aut Primitiva, à quâ aliæ derivantur: ſicut à Radice rami. ut: Cœlum, altus, curro: & pleraque in Veſtibulo.

119. Aut eſt vox Derivata, quæ ab aliqua primitiva venit, ut: Cœl eſtis, Alti-tudo, Cur ſus: (Qualia & in Veſtibulo occurrunt, ut: * 43. 48. 53. 64. &c.

120. Aut eſt Vox Compoſita, ex duabus vel tribus ſimplicibus, ut. Cœli cola. (qui cœlum colit) Alti ſonans. Circum curro, &c. (Qualia in Veſtibulo, multa ſũt Vide * 44. 55. 104. 164. 165. 308. &c.

121. Quomodò autem Voces, per Derivationem & Compoſitionem, multiplicentur, in Lexico Januali videbis.

CAPUT XI.
DE COMBINATIONE
Vocum in Phraſin.

122. Omnis Vox ſociatur alteri certa lege. De quo ſunt Regulæ Generales quindecim:

REGULA I.

123. Ad oſtendendum QUID ſit, apponitur Nomini aliud Nomen, eodem Caſu, ut:

Puer	Diſcipulus.
Dominus	Magiſter.
Buda	Civitas, &c.

(*Exercitium inſtituatur talia ſimul declinando, tametſi numero, genere, & declinatione diſcrepant: Diſcrepant enim ſæpè, 1. Numero, Urbs Venetiæ. 2 Genere, Civitas Londinum, 3. Declinatione, ut Buda Civitas, Dominus Rex, &c.*

II.

II.

124 Ad oſtendendum CUJUS quid ſit, additur nomini nomen ejus cujus res eſt, in Genitivo, ut:

Diſcipulus	Grammaticæ.
Magiſter	Artium.
Civitas	Hungariæ.

(*Exercitium. Declinentur ſimul Genitivo ſemper manente. NB. Hungaris Genitivi loco uſitatius ponitur Dativus, ut in exemplis vides.*)

III.

125. Ad oſtendendum QUALE quid ſit, adſtruitur Nomini Adnomen ſimili Numero, Genere & Caſu, ut:

Diſcipulus	Charus.
Præceptor	Placidus.
Civitas	Pulchra.

(*Declinentur ſimul. Sed NB. Hungaricus ſermo Regulam hanc non obſervat; quia Nominum & Adnominum generibus non variatur.*

IV.

126. Ad oſtendendum, CUI aliquid tale ſit, additur Adnomini aliud Nomen in Dativo, ut:

Charus	Præceptori.
Placidus	Diſcipulis.
Pulchra	Hungariæ.

(*Declinentur ſimul, ut Dativus maneat immotus.*)

V.

127. Ad oſtendendum, UNDE res talis ſit, aut QUA PARTE, additur Adnomini Nomen (cauſæ vel partis) in Ablativo, ut:

Charus	Obſequio.
Placidus	Moribus.
Pulchra	Situ.

Sic: Magnus corpore, Sapiens mente, Svavis ſermone, &c. Talia dum declinantur, Ablativus manet.

VI.

128. Ad oſtendendum aliquid ESSE, aut AGERE, aut PATI, additur Nominativo Verbum finitum ſimili numero & perſona, ut:

Schola eſt. Præceptor docet. Diſcipulus docetur.

Exercitium eſt duplex; 1. Conjugatio Verbi, manente Nominativo. 2. Nominativo mutato in numerum alterum, ut: Scholæ ſunt; Præceptores docent, &c.

VII.

129. Ad oſtendendum CUI aliquid ſit, aut fiat, additur Verbo Dativus, ut:

Schola eſt nobis. Præceptor loquitur Diſcipulis. Quiſque diſcit ſibi.

Conjugetur Verbum, manente Dativo, aut mutetur Dativus etiam, ut: Diſcit ſibi, diſcit vitæ, aliis, &c.

VIII.

130. Ad oſtendendum IN QUID actio tranſeat additur Verbo activo illius rei Accuſativus, ut:

Docére puerum. Diſcere lingvam. Scribere literas.

Conjugetur Verbum, manente Accuſativo. Aut varietur etiam Accuſativus, ut: Docére pueros, Juventutem, cœtus multos.

IX.

131. Ad oſtendendum, QUO INSTRUMENTO, ut: Cur & Quomodo, aliquid fiat, jungitur Verbo Ablativus, ut:

Loqui lingvâ. Scribere calamô. Diſcere metu.

(*Conjugatio Verbi Ablativo invariato, exercitium dabit.*)

X.

132. Ad oſtendendum, Quid res poſſit aut ſciat, velit, conetur, vel debeat, jungitur Verbo alterius Verbi Infinitivus, ut:

Debes diſcere. Scis ſcribere? Vis docéri? &c.

(*Infinitivus ille, dùm Verbum Principale flectitur, manet fixus.*)

XI.

133. Ad oſtendendum, AN, UBI, QVANDO, QUOMODO &c. Aliquid fiat, additur Verbo Adverbium, ut:

Debes omninò. Scire benè. Velle seriò. Studere ſemper.

(*Adverbium, ut invariabile eſt, ita manet.*)

XII.

134. Participium adſciſcit Caſum Verbi ſui. Ut quia dicimus: Docére literas, etiam dicimus:

Docens
Docturus
Docendus
Doctus } Literas.

Quia Scribere calamô: etiam ſcribens, ſcriptus, &c: calamô.

(*Dum Participium declinatur, Caſus ille Rectus manet:*)

XIII

135. Adverbia quædam etiam Adnominibus & Adverbiis junguntur, ut:

Doctus valdè. Doctè admodùm.

XIV

136. Ad oſtendendum Actionis circumſtantiam, additur Verbo Præpoſitio cum Nomine ſui Caſ[us], ut:

Docére in Schola Loqui ad Diſcipulos, &c.

Quæ Præpoſitiones requirant Accuſativum, quæ Ablativum, quæ utrumq;, vide hic ſupra Capite VII. § 114, &c. Inſtruaturq; Exercitium.

XV.

137. Conjunctio jungit ſimiles caſus in Nominibus, ſimiles autem Modos & Tempora in Verbis, ut:

Magiſter & Diſcipulus.
Docent diſcuntque.
Proficerent, ſi continuarent.

(Exercitium inſtituatur per omnes Caſus, Modos & Tempora donec Regulæ vis tota pateſcat.)

Caput XII.

DE COMPLICATIONE Vocum in Sententiam.

138. Ex ita combinatis, & variè inter ſe complicatis Vocibus, fiunt Sententtæ. Ut ſi dicam: Sol, oculus ille Mundi, qui à nobis ſpectatur in ſublimi, quia magnus eſt corpore, & potens Virtute, ſufficit illuminare radiis ſuis omnia, & nobis reducere diem quotidiè: abſque quo ſi eſſet, perpetuam haberemus noctem, triſtem nobis.

139. Hic ecce, omnia Verba cohærent bina; vi præcedentium Regularum. Nam

Sol oculus, dicitur ſecundùm Reg. I.
Oculus mundi, per Reg. II.
Oculus ille, per Reg: III.
Qui ſpectatur, per Reg. VI.
à Nobis, per Reg: XIV.
In ſublimi, per Reg. XIV.
Sol, quia magnus, per Reg. V.
Magnus & potens, per Reg: XV.
Potens virtute, per Reg. V.
Sol ſufficit, per Regulam VI.
Sufficit illuminare, per Reg. X.
Illuminare radiis, per Reg. XI.
Radiis ſuis, per Reg: III.
Illuminare omnia, per Reg. VIII.
Illuminare & reducere, per Reg. XV.
Reducere nobis, per Reg: VII.
Reducere diem, per Reg: VIII.
Reducere quotidiè, per Reg. XI.
Abſque quo, per Reg: XIV.
Si eſſet haberemus, per Reg: XV.
Haberemus noctem, per Reg: VIII.
Noctem perpetuam, per Reg: III.
Triſtem nobis, per Reg. VII.

140. Verùm hæc pleniùs in Grammatica pleniore, Januali, diſces.

MUZEUM KÖNYV-TÁRA

RE-

REPERTORIUM VESTIBULARE, SIVE LEXICI LATINI RUDIMENTUM.

A.

Ab 446
abac-us, i, m. 248
abDere, idi, itum, 486
abi-es, etis, f. 96
abire, (vi, vel i, tum) 450
abſis, vel apſis,
abSolvere, vel Solvere,
abyſſus, i, f. 67
ac, 489
acCéndere, vel Cándere,
acCípere, vel Cápere,
acCipit-er, vel Capere,
acCusáre, vel Cauſa,
acer, vel alacris,
acerbus, a, um. 337
acervus, i, m. 161
acétum, i, n. 174
aci-a, æ. f. 185
acidus, a, um, 337
ac-ies, ei, f. 372
acinac-es, is, m. 271
ácin-us, i, m. 178
acer-is, is, e, 337
acti-o, ónis, f. 372
act-or, óris, m. 258
acúe-re, (i, tum.) 442
ac-us, ûs, f. 184
acutus, a, um. 339
ad 476
adam-as, ántis, m. 80
adDi-ſcere, dici, 498
adDoc-ére, ui, tum, 498
ad-eps, ipis, m. 173
adhuc 470
adIpiſci, vel aPiſci.
adJut-or, vel juvare.
adOleſcens, vel Oleſcere.
ad-or, oris, m. vel oris, n. 91
adulari, atus ſum, 407
adulát-or, óris, m. 254
adultus, a, um, 328
adVerſarius, vel Vertere,
adVocátus, vel Vocáre.
Æd-es, ium, f. plurale, 235
ædifici-um, i. n. 149. 427
æg-er, ra, rum, 32. 452
ægrotáre, 384. 452
æmulári, 456
æqv-us, a, um, 359
æqualis, is, e, 301
aër, aëri, m. 57. 311
ærumna, æ, f. 209
æs, æris, n. 77
æſtimáre, 448
æſt-us, ûs, m. 58
æſt-as, atis, f. 51
æſtuáre, 479
æt-her, eris, m. 58

Ævum,

Ævum, i, n. 49
æt-as, átis, f. 128
ætern-us, a, um. 288
afFatim, vel Fatum,
afFect-us, vel Facere.
afFinitas, vel Finitas.
afFligere, xi, ctum, v. Fligere.
ag-er, i, m. 159. 313
ágere, égi, actum, 386. 435
agger, eris, m. 160
agil-is, is, e, 333
agn-us, i, m. 122
ah. 496
ahen-um, i, n. 175
ajo, 407
ala, æ, f. 108
alatus, a, um, 117
alac-er, eris, re. 352
álapa, æ, f. 242
alaud-a, æ, f. 111
alb-us, a, um, 338
alburn-us, i, m. 119
alc-es, is, f. 124
álea, æ, f. 242
ále-re, (ui, tum.) 454
algére, (ſi. ſum,) 378
álic-a, æ, f. 168
alicubi 438
alien-us, a, um, 360
aliment-um, i, n. 145
aliquando 440. 252
aliqui 300
aliquid 41
aliquis 300
aliquò 439
aliquótenus 478
al-ius, a, ud, 286
alLicere, vel Lacere.
alli-um, i. n.
aln-us, i, f. 96
alter, era, erum. 299
altus, a, um. 307
alúmen, inis, n. 76
alveus, i, m. 236
alvear, áris, n. 167
alvus, i, 145
amáre, 404
ámor, óris, m. 354
amárus, a, um. 337
ambiguus, a, um, 342
ambire, (vi, tum,) 454
ambo, æ, o. 299
ambuláre 396
amicire (ui, & amixi, ctum) 424
amictus, ûs, m. 179
amicus, i, m. 265
amita, æ. f. 229
aMittere, vel Mittere,
amnis, is, m. 64
amœnus, a, um, 354
amor, v. ſub amare,
amplus, a, um, 297
amuſſis, is, f. 188
an? 467
anas, atis, f. 109
anchora, æ, f. 207
ancilla, æ, f. 226
ancus, a, um, 333
angelus, i. m. 56
angi 452
anguſtus, a, um. 301
angv-is, is, m. 107
angvill-a, æ, f. 119
anima, æ, f. 56. 303
anim-al, ális, n. 74. 320
anim-us, i, m. 148. 340
ani-ſum, i, n. 87
annul-lus, i, m. 197
ann-us, i, m. 49
annotin-us, a, um. 319
ania, (ollæ) 195
anſ-er, eris, m. 109
antè 483 435
antiqvus, a, um, 179
anus, ûs, f. 128
ann-us, i, 392
apage 466
ap-er, ri, m. 126
aPer-ire, vel Perire
ap-es, & is, is, f. 117
ap-ex, icis, m. 222
apiſci, ad-Ipiſci (adeptus ſum (416
apPar-ére, v. Parére
apſis vel orbile,
Aptus
Aptus, a, um. 290
apud 481
aqua, æ, f. 57. 311
aquatim (avis) 115
aquila, æ, f. 114
ar-a, æ, f. 281
aran-ea, æ, f. 106
arare, 445
aratr-um, i, n. 161
arb-or, oris, f. 82. 317
are-a; æ, f. 198
arcan-us, a, um, 341
arcére, ui, 433
arct-us, a, um, 397
arc-us, ûs, m. 270
arde-a, æ, f. 115
ar-dére, ſi, ſum, 374
are-a, (domus) æ, f. 194
aren-a, æ, f. 79
ar-ére (ui) 380
aridus, a, um. 315
argent-um, i, n. 77
argentum vivum 77
argill-a, æ, f. 73
arguere (i, tum,) 455
ari-es, etis, m. 122
ariſt-a, æ, f. 92
arm-a, orum, num. plur. 268
armiGer, eri, m. 299
aróm-a, atis, n. 174
ars, tis, f. 53
artéri-a, æ, f. 145
art-us, ûs, m. 129
articul-us, i, m. 137
arund-o, inis, f. 94
arvina, æ, f. 173
ar-x, cis, f. 235
as, aſſis, m, 219
aſci-a, æ, f. 187
aſciáre 442
aſin-us, i, m. 123. 388
aſp-er, era, erum, 304
aSpicere, (exi, ctum) 390
aſsáre 447
aſſ-us, a. um, 357
aſſ-er, eris, m. 187
aſſul-a, æ, f. 187
asSeſſor. vide Sedére.
aſsus, ûs, m. 239
at, 489
at-er, ra, rum 338
atque, 396
atri-um, i, n. 194
atrox, ócis, generis o. 355
attag-en, enis, m. 112
atTendere, v. tendere.
atTingere, vid. tangere,
auc-eps, upis, m 172
audére, auſus ſum. 404
aud-ax, ácis, g. o. 340
audacia, æ, f. 151
audire, ivi, itum. 187
audi-ens, entis, g. o. 331
audit-us, ûs, m. 214
augére, xi, ctum, 415
aug-ur, úris, c. 2 2
aul-a, æ, f. 254
aur-a, æ, f. 377
auri-Faber, ri, m. 197
auriga, æ, f. 202
aur-is, is, f. 130. 131
aurór-a, æ, f. 50
aurum, i, n. 77
auſcultáre 390
auſt-er, ra, m. 62
auſter-us, a, um, 337
aut-aut 488
autem 489
auth-or, óris, m. 238
autumáre 466
autumn-us, i, m. 51
auxilium, i, n. 265
avár-us, a, um. 362
avellan-a, æ, f. 99
aven-a, æ, f. 91
avid-us, a, um; 332
av-is, is, f. 104
av-us, i, m. 229
avi-a æ, f. 229
avunculus, i, m. 229
axilla æ, f 236
ax-is is, m. 208
B.

B

Bacc-a æ. f. 96
bacul-us i, m. 200
bajulâre 436
bajulus i, m. 209
balen-a æ, f. 119
balâre 388
balb-us, a, um, 335
baliſt-a æ, f. 270
balneum i, n. 210
balte-us, i, m, 272
barbar-us a, um, 364
bard-us a, um 339
bár-o ónis, m. 252
baſiâre 454
beâre 372
bell-um i, n. 264. 432
benè 471
beneDicere xi, ctum 432
beneFacere féci factum) 499
beneFicus a, um. 499
benign-us a, um. 343
beſti-a æ, f. 121. 386
bétul-a æ, f. 96
bib-ere i, itum. 425
bil-is is, f. 145
bin-us a, um 285
biPálium i, n. 160
biPennis is, f, 211
bis 478
blæſ-us, a, um. 337
bland-us, a, um. 329
blaterâre 407
bombarda æ, f. 270
bon-us a, um 303
boreas æ, m. 62
bos, vis, m. & f. 123. 388
bracca æ. f. 179
brachium i, n. 136
bractea æ, f. 196
branchiæ, arum, f. plur. 118
braſſica æ f. 87
brévis, is, e. 301. 312
brúchus i, m. 117
brútus a, um 320
brútum i. n. 320
bubalus i. m. 124
bubo ónis, m. 116
bucca, æ. f. 332
buccina æ, f. 214
bulga æ, f. 200
bullire ivi, itum 378
bulla æ, f. 68. 379
butyrum, i. n. 166

C.

Cacâre 392
cachinnâri 408
cadere, cecidi, caſum 397
caſus, ûs. m: 53
cædere cæcídi, cæſum 409
cœlum i, n. 188
cæſar, cæſaris, m. 252
ceſpitare 396
cœſtus ûs, m. 271
cætera 366
cála æ, f. 271
calamus i, m. 94
calamitas calamitatis, f. 266
calcáneum i, n. 139
calcar calcaris, n. 201
calcare 396
calceus i, m. 180
calculus i. m. 156
calére calui 376
calidus a, um. 311
calor calóris, m. 58
caligæ caligarum, f. plur. 180
caligo caliginis, f. 60
calor, v. ſub calére
calumnia æ, f. 454
calva æ, f. 140
calvus, calva, calvum 327
calvére, i 339
calx calcis. f. 188
caméins i, m. 123
cámera æ, f. 194
caminus, a, um. 194

campa-

Campána æ, f. 214. 412
campus i, m. 70
campeſtris is, e 111
canubis vel cannabis
canâlis is, m. 143
cancer cancri, m. 120
cancelli orum, m. pl. 192
candéla æ, f. 249.
candére candui. 374
acCendere accendi, ſum 426
canére, ui 389
cánus a, um, 327
cánere cecini, cantum, 457
cantor cantóris, m. 281. 457
canis, is, m. 125
cánna, æ, f. 94
cannabis is, f. 182
cantharus i, m. 248
capere, cépi captum. 393
acCipere accepi, ptum. 431
acCipiter tris, m. 114
capillus i, m. 130
capiſtrum i, n. 201
capo ónis, m. 109
capra æ, f. 212
caprea, 124
caper ri, m. 122
capſa æ, f. 237
captivus, a, um. 433
capulus i, m. 272
caput capitis, n. 129. 327
carbatiæ carbatiarum, f. pl. 179
carbo ónis, m. 61
carcer carceris, m. 260
cardo cardinis, m. 191
carduus i, m. 95
carduélis is, f. 113
carére ui itum. 416
cárere ui itum 443
carina æ, f. 206
carnóſus a, um, 143. 334
carnifex carnificis, m. 263
carpentum i, n. 204
carpere carpſi carptum 444
carpio carpiónis, m. 119
carrus i, m. 204
cartilágo cartiláginis, f. 142
Carus, cara carum. 359
caſa æ, f. 186
caſeus i, m. 166
caſſis is. m. 172
caſſis caſſidis, f. 269
caſſus a. um 318
caſtanea æ. f. 99
caſtigare 455
caſtrum i, n. 235
caſtus caſta caſtum 345
caſus v. ſubcadere
caténa æ, f. 191
cathedra æ. f. 224
catinus i. m. 175
catill-us i. m. 175
caud-a, æ, f. 108
caul-a æ. f. 164
caulis is, m. 89. 316. 223
caupón-a æ, f. 200
cauſ-a, æ. f. 45
acCuſare 416
cautus vide ſub Cavére
cave-a, æ, f. 171
cavére, cavi cautum 417
cautus, a, um 359
cavilla, æ, f. 254
cavus, a, um. 316
cedere, (ceſi, ceſum) 432
celáre 417
celeber & celebris, ris, re, 364
celer, celeris, celere 291
cenſus ûs, m. 252
cevt-o, ceutónis, m, 241
centrum, i. n. 216
centum 300
centenári-us, i, m, 219
cep-a. æ. f. 167
ceraſum i. n. 98
cerebrum i. n. 144
ceremonia vide cerimonia
cerevilia, æ. f. 176
cerimonia, æ. f. 278
cernere, (vi, cretum) 300
certus. certa, certum. 341
certamen, certaminis, n. 242
cervix, cervicis, f. 113
cerv-us i, m. 124

H cer-

Ceu 471
chalybs, ibis, m. 78
chárus, a, um. 354
charitas. átis, f. 279
chirurgus, i, m. 453
chord-a, æ, f. 214
chord-um, i, n. 162
chriſtus, i, m. 283
cib-us, i, m. 247 357
cicad-a, æ, f. 117
cicattix, cicatricis, f. 154
cic-er, ciceris, n. 89
cicónia. æ, f. 110
cicùr, generis o. 320
cicuráre 427
ciere, civi, citum 370
cili-um, i, n. 131
ciméli-um, i, n. 197
cim-ex, icis, m. 106
cingere, cinxi, cinctum 424
cingul-um, i, n. 424
cin-is, cineris, m. 61
cipp-us, i. m. 261
circa 484. 160
circin-us, i. m. 188
circulus i. m. 216
(Indolio) 199
circiter 480
circum-Ferenti-a, æ, f. 216
circumſtanti-a, æ, ſ. 476
cirnea. v. hirnea
cis, v. citra.
ciſt-a, æ, f. 198
citáre. 461
cithar-a, æ, f. 214
citò 469
citra. 480
civ-is, is; m. & f. 256
civit-as, civitatis, f. 251
clad-es, is, f. 275
clam illo. 485
clamáre. 406
clam-or, óris, m. 275
clangere, xi, ctum, 412
clarus, clara, clarum; 310
claſſis, is, f. 256
clathr-us, i, m. 192
Claudere ſi, ſum, 422
claudus, a, um. 334
cláv-à, æ, f. 271
cláv-is, f. 191
cláv-us, i, m. 189. 421
clem-ens, entis, gen. o. 355
cliens, entis, m, & ſ. 461
cluere. 466
clype us, i, m, 269
cochle-a, æ, f. 120
cochle-ar. aris, n. 246
coctus, v. ſub coqvere.
cœcus, a, um. 330
cœl-ebs, ibis, m, & f. 323
cœlum, i, n. 56. 311
cœna, æ. f. 244
cœnáre. 425
cœnaculum, i, n. 245
cœrulæ-us, a, um. 338
cógere, coégi, coactum, 438
cogitáre 400
cogNatio, v. Natio; onis, 229
coHærentia. æ, f. 487
coHabitatio, nis, f. 232
colare, v, ſub colum.
cólere, colui, cultum. 428
colLimáre; v. limus, a, um.
coll-is, is, m. 71
coll-um, i, n. 133
deCollare, avi, atum; 463
collar-e, is, n. 183
col-or, óris, m. 147. 332
collum, i. n. 133
coláre. 447
colùmb-us, i, m. 509
column-a, æ, f. 189
cól-us, i, & ûs, f. 182
còm-a, æ, f. 210. 443
cóm-es, itis. m. 220. 251
comeſſari. 425
cóMinus 271
cóm-is, is, e. 329
comMeátus, vide Meare.
commodus, a, um. 308
commúnis, is, e. 360
comœdia, æ, f. 243
comParére, v. ſub apParére.
Compes; v. ſub Pes.
comPónere, vide Ponere.
conári 463
concha, æ. f. 120
concilium, i, n. 279
concio. ónis, f. 281
concionári, 557
concionátor, óris, m. 457
conCláve, is, n. 193
conCóquere, v. coquere.
conCordia, æ, f. 264
conDemnáre, v. damnum.
condere, condidi, itum. 447
condire, condivi, itum, 447
conDiſcere, v. ſub Diſcere.
conDiſcipulus v. Diſcipulus.
conDocére, vide Docére.
cóndil-us, i, m. 137
conFitéri, vide Fateri.
conFligere, v. Fligere.
congius, i, m. 218
conJugatus, v. Jugum,
conjunx, v. Ibidem.
conScientia, vide Scire.
conSiderare, 285
conſilium, i, n, 341
conſiliarius, i, m. 253
conſul, conſulis, m. 251
conſúlere, ui; tum. 428
conSiſtere, vide Siſtere
conStans, vide Stans.
conSumere, vide Sumere.
contra 482
contrarius, a, um. 286
contumax, ácis, gen: o. 342
contumelia, æ, f. 266
contus, i, m. 206
conViva, vide Vivere.
conVivium, v: Ibidem.
copia, æ, f. 497
cópula, æ, f. 189
cóquere, coxi, coctum; 447
conCoquere, concoxi. 392
coctus, a, um. 357
coqv-us, i, m. 174. 447
cor, cordis, n. 144
corallium, i, n. 81
coram, 475
corbis, is, m. 237
cordum v. chordum.
cori-um, i, n. 185
cornix, icis, f. 110
cornu, u, n. 124
coróna, æ, f. 2 3
corp-us, oris, n. 54. 304
corReptio, vide Rapere.
corRecti-o, v. Regere,
corRumpere, v. Rumpere.
cors, tis, f. 165
cortex, icis, m. & fœm. 84
corui care. 375
corvus, corvi. maſcul: 114
córylus, córyli, fœmin. 93
cos, cotis, fœm. 97
coſta, æ, fœm: 141
coturuix, icis, fœm. 111
coxa, æ, fœm. 138
crábro, ónis, maſc: 117
cranium, i. neut: 140
cras. 469
craſſus, a, um. 301
crates, is, fœm. 164
craticula, æ, fœm. 175
creáre, avi, atum, 372
créber, bra, brum, 298
credere, credid., itum; 400
creditor, creditóris, m. 240
cremare 374
crematum vinum. 178
créna, crenæ. fæm. 223
crépido inis, fœm: 236
crepuſculum, i. neut. 50
créſcere, crevi, cretum: 382
créta, æ, fœm: 75
cribrum, cribri, neutr. 169
crimen, inis. n. 250. 461
crinis, is. maſc. 130 327
crinitus, a, um. 327
criſpus, a, um. 327
croc-us, croci, maſc: 174
cruciare, vide ſub crux.
crudelis, is, e. 343
crudus, a, um. 357
cruména, æ. fœmin: 200

Cruor, cruóris; maſc: 154
crus, cruris, neut. 138
cruſta, cruſtæ, fœm. 169
crux crucis, fœm: 262
cruciare. 463
cryſtallus, i, fœmin. 81
cubáre, cubui, itum, 397
cubátus, ûs, maſc: 211
cúbitus, i, maſc: 136
cuculus, i, maſcul: 179
cúculus, i. maſc: 112
cucumis, cucumeris, m. 87
cucurbita, æ, fœm. 87
cúdere (cudi cuſum.) 442
culcitra æ. fœm: 211
culeus culei, m. 218
culex culicis, maſc: 117
culina æ, fœm. 194
culinaria, ſupellex 175
culmen culminis, neut. 192
culmus, culmi, maſc. 90
culpa, culpæ, fœm: 257
culter, cultri, maſc: 409
cultus ûs, maſc. 278
cultus culta cultum, 364
cum 485
cuminum, i, neut. 97
cunæ, cunarum, fœm: pl. 212
cunctari. 298
cuneus, i, maſc. 208. 409
cuniculus, i, maſc: 125
cupere cupivi cupitum 401
cupediæ, arum, f. pl: 212
cuprum, cupri. neut. 77
cur 475
curare 440. 453
curi-a, curiæ, fœm: 235
currere (cucurri, curſum) 385
curſor, curſoris, maſc: 3 2
curr-us, ûs, maſc: 202
curvus, a, um, 306
cuſpis, idis, fœm: 272
cuſtos, cuſtódis, maſc: 274
cuſtodire. ivi, itum. 433
cutis, is, fæm: 327

D

Damn-um, damni, neut: 239
conDemnare. 462
daps, dapis, fœmin. 247
dáre (dedi datum) 431
de. 478
debére. 448
debil-is, is, e, 316. 358
decem. 300
decet. 465
deCollàre vide Collum.
decus, decoris, neutr. 277
decor-us, a, um. 358
déDecus. 277
deDiſcere vide Diſcere.
deDocére vide Docére.
deFendere di, ſum, 461
deFenſiva (arma) 269
deFicere vide Facere.
deFectus, vide Ibidem.
deForm-is, is, e. 322
deFunctus, a, um, 325
deinde. 494
delére (delevi delétum) 456
deliráre 452
delubrum, i. neutr. 28
deMiſſus, a, um, 340
demùm 469
denarius i, maſc. 239
dens, dentis, maſc: 140
denſus, denſa, denſum. 312
deo ſum. 382. 436
depſere, depſui, itum, 445
deSiderare. 404
deSiderium, i, n. 146
deSperáre. 404
deSveſcere, deſvevi, tum. 399
Deus, Dei, maſc: 42. 288
deVotio, ónis, fœmin, 278
dexter, dextera, dexterum 308
diabolus, boli, maſc. 56
dica, dicæ, fœm: 257
dicáre 431

Dicere, dixi, dictum, 267
ditio ditiónis, f. 233
dies, diei, m. & f. 49. 309
difficilis, e 349
difFigere, diffiſus ſum. 404
digitus (in manu) i. m. 136
(in pede) 139
digitale, i, neutrum. 184
dignus digna dignum. 353
dilectus 493
diLigens, entis, gen. o. 353
diligentia, entiæ. fœm. 225
diLutus diluta dilutum. 319
diMicáre. 460
diMidium, i, neutr: 46
diMidius dimidia ium. 310
diMittere vide Mittere.
diMovére vide Movére.
diRector, óris, maſc. 283
diripere diripui, itum. 459
diRuere. vide Ruere.
dirus dira dirum. 355
diſcere didici. 456
adDiſcere. 498
deDiſcere Ibidem.
conDiſcere. 498
diſciplina, æ. fœm: 225. 497
diſcipulus, i. maſc: 424
conDiſcipulus, i. maſc, 456
disCordia, diæ, fœm: 264
diſcus, diſci. maſc: 246
disParére vide Parére.
disPlicere v; Placére.
disSimilis v: Similis.
disSipáre 414
disSuere (diſſui, diſſutum) 443
diStantia, æ, fœm: 52
diù; 470
diVerſorium, i. neutr: 200
diverſus, a, um. 286
dives divitis, g. o. 241. 324. 362
dividere (diviſi, diviſum) 414
diviſio, ónis, fœm: 41
docére (docui doctum) 455
adDocére. 498
conDocére, 408
deDocére. 498
dócilis, is, e. 497, 339
doctor, óris. maſc: 224. 497
doctrina, æ. fœm. 497
doctus, docta, doctum. 497
documentum, i, neutr: 497
doláre. 442
dolabra, æ. fœm: 198
dolére (dolui, tum) 452
dolor, òris, maſc: 147
dólium, i. neutr: 199
dolus, i. maſc: 239
domáre (domui, itum) 459
dominus, i, maſc. 226. 459
domina, æ, fœm: 226
dominári. 459
domus, ûs. fœm: 186
domi 439
domeſticus, a, um. 125. 109
donec. 498
donum, i, n. 265
dormíre (dormivi, itum) 399
dormiens entis, g. o. 429
dorſum, i. neutr: 134
dos, dotis, fœm: 227
drachma, æ. fœm: 210
dráco, ónis. maſc: 107
dubius, dubia, dubium. 342
dubitáre. 400
ducere (duxi ductum) 435
dúdum 469
dulcis, is, e. 337
dùm 370. 470
dummodò 500
dumus, i. m. 102
duntaxat 472
duo duæ duo. 299
durus dura durum. 313
duráre 369

E

Eſ, 468
eb ius, ebria ebrium. 357
ecce 495
eccl fia, æ, fœm: 279
edere (edi eſum) 425
ediſcere (edidici) 498
eDocére, edocuī, ctum, 498
eDucare. 454
egere (egui) 448
ego 19
ehem 495
eheu 496
eja 496
ejulare 408
elect um, i. n. 78
eleemoſyna, æ. fœm. 279
elementum. i. neutr: 56
elephas, elephantis m. 123
eLigere (elegi, electum.) 401
eLixare 447
eLixus, a, um. 357
emendáre 3 0
emere (emi, emptum) 448
emtor, emtóris. m. 448
eMinére (eminui) 381
éMinus. 270
emplaſtrum, i. neutr. 453
eMúngere (emunxi, ctum) 426
en. 495
enim. 493
enſis 271
eNunciáre. 487
eo 468
ephippium, i. n. 201
epiſtola, æ, fœm: 276
epulum, i. n. 244
epulári. 425
eqvus, i. m. 123. 388
eqvilis, is. neutr: 164
eqves, eqvitis. m. 201. 252
eqvitáre. 439
erga 478
ergò. 494
erinaceus, i. m. 125
eRogare 434
abErráre. 460
eruca, erucæ. fœm: 105
eruditus, a, um. 339
eſca, æ. f. (pro avibus. 171
(pro piſcibus) 170
eſſe, fui. 368
eſurire; eſurívi, eſuritum. 425
et. 497. 487
etiam 367: 487
etſi, 490
euge, 496
eurus, euri, maſc: 62
eVoláre, evolavi. 486
ex. 477
exámen, examinis, n. 167
exCitáre; excitavi, atum. 429
exCrementum, i, n. 146
exCuſáre, excuſavi. 461
exemplum, i. neutr. 225
exenterare. 446
exercére (exercui, itum. 455
exercitus, ûs, maſc. 268
exiguus, a, um. 357
exilis, is, e. 301
exilium, exilii. neut: 260
eximius, a, um. 450
exItus, ûs. maſc: 365
expergiſci; experectus ſum. 399
explorare; exploravi, 460
exSeqvutor, óris. maſc: 263
exSpectare, expectavi. 433
exStingvere, extinxi, extinctum. 446
extra 484
externus, a, um. 294
exterus, extera, exterum. 239
exúere, exui, exutum. 424

F

Faba. æ, fœm: 89
faberferrarius. 196. 448
faberlignarius 187. 442
fabula, æ. fœm: 276
facere, feci. factum. 403
afFectus, ûs, m. 150. 343
deFectus, ûs, maſc: 152
deFicere, defeci, defectum. 371
factitius, a, um. 78
facies, faciei, f: 130. 328
facilis, is, e. 349
factitius vide ſubfacere.
facultas, átis. fœm: 403
facundus, a, um. 347
fagopyrum, i. neutr: 91
fagus, i, fœm: 96
falco, falcónis, maſc: 114
fallere, fefelli, falſum, 372
falſus, falſa, falſum. 341
falx, falcis, fœm: 161
fama, famæ. fœm. 276
fames, is, fœm. 146
famulus, i, m. 226
familia, æ. f. 217
fanum, i. neutr: 280
far farris. neutr: 91
farcire (itum, vel ctum) 446
farcimen, farciminis. neut 173
fári (tus ſum.) 406
farina æ, fœm. 168
fas. 461. 342
faſcia æ. fœm: 181. 424
faſciare 372
faſtus, ûs. maſc: 151
faſtidium i. neutr: 150
fateri (faſſus ſum) 461
conFitéri, confeſſus ſum. 465
fatigari, fatigatus ſum. 440
fa-um fati, neutr: 282
afFatim, 472
fatuus, fatua, fatuum. 239
fauſtus fauſta fauſtum 465
faux, faucis, fœm: 132
favére, favi, fautum. 404
favor, óris, maſc: 150
favilla favillæ, f: 61
favónius i, m. 62
fávus favi, maſc. 167
fax, facis, fœm: 249
febris, is, fœmin: 156
fel, fellis, neutr: 144
felis, felis, fœm: 125
felix felicis, gen: o. 365
femur, oris. n, 138
feneſtra, æ. fœmin: 192
fera, feræ. fœm: 121
fere. 472
feriári. 440
ferire. 409
ferox, ócis, gener: o. 345
ferre (tuli, latum) 436
ferrum, ferri. neut. 77
ferula, æ. f. 225. 409
férus, fera, ferum. 320
fervere, fervi & ferbui. 378
feſſus, feſſa, feſſum. 352
feſtinare (vi, tus ſum. 398
feſtuca feſtucæ, fœm: 165
feſtus feſta feſtum. 309
fex, fecis. fœm. 178
fiber, fiberi, maſc: 127
fibula, æ, fœmin: 181
ficus, i, & ûs. fœm: 98
fidere. fiſus ſum. 404
fides, fidei, fœm: 379
fidus fida fidum. 355
fides, fidium, fœm: pl: 214
fieri, factus ſum, 183. 369
figere, fixi, fixum 421
figulus i, maſc: 195
figúra, æ, fœm: 306
filius filii maſc: 229
filia filiæ fœm. Ibidem.
filum fili, neutr. 282
fimbria fimbriæ, fœm: 184
fimus fimi. maſc: 165
findere fidi, fiſſum. 4 9
fingere fixi, fictum. 448
finis, is, m. & fœm: 47
afFinitas, affinitatis, f. 230
finire, finivi, finitum. 470
firmus firma firmum. 316
firmare 441
fiſcus, fiſci, maſc. 253
fiſtuca, æ. fœm: 208. 421
fiſtula fiſtulæ fœm. 1 1
fixus fixa fixum. 310
flabrum (& flabellum) n. 243
flaccere. 382
flagellum vide ſub flagrum.

Flagitium, flagitii, neutr. 257
flagrare. 374
flagrum, flagri, neut: 166
flagellum flagelli, neutr. 202
flamma flammæ, fœm: 61
flare 377
flavus, flava, flavum. 338
flectere, flexi, flexum. 437
flére, flévi, flétum. 408
fligere, flixi, flictum.
afFligere, afflixi, ctum 433
conFligere, confflixi, ctum, 433
floccus flocci, maſc. 182
flos, floris maſc. 84. 383
fluctus, ûs, maſcul: 67
fluere, fluxi, fluxum, 379
fluens fluentis gen: o. 46
fluentum fluenti neutr: 66
flumen, inis. neutr: 312
fluviatilis, (piſcis.) 119
focus, foci, m. 194
fódere, fodi, foſſum, 420
fœdus, fœderis, neut: 265
fœdus fœda fœdum 305
fœmina fœminæ, f. 103
fœnum fœni, neutr: 162
fœnus oris, neutr. 240
fœtere fœtui. 383
fœtus, ûs, maſc. 301
folium, folii, neut: 84. 222
follis, follis, maſc: 296
fons, fontis, maſc: 64
foráre. 442
foramen, foraminis, neut. 187
foras. 468
forceps, forcipis, f. 196
fores, ium, f. pl: 191. 422
forfex, forficis, fœm: 184
foris. 468
forma formæ. fœm. 55. 305
formare formavi atum. 441
formoſus a um. 322
formica formicæ, f. 106
formidare. 417
fornax, fornacis, maſc: 194
fornix, fornicis, maſc: 193
forpex, forpicis, f. 219
Fors, vel fortuna. 282
forſan, 467
fortis, fortis, forte. 348
fortuna fortunæ f. 282
forum, fori, n. 235
foſſa, foſſæ, fœm: 224
fovea foveæ, fœm: 381
fovére, fovi, tum. 454
fracidus, fracida, idum. 318
fragilis, is, e. 317
fragrare. 383
fragum, fragi, n. 100
framea frameæ, fœm: 271
frangere, fregi, fractum 409
fractus fracta fractum.
frater, fratris, m. 228, 326
fraus, fraudis. fœm. 239
fremere, ui. itum 397. 458
frendere, frendui, frenſum. 391
frequens, entis, generis, o. 298
friáre. 395
fricáre, fricui, tum. 395
frigere, frixi, xum, & ctum. 447
frixus frixa frixum. 357
frigus frigoris, neut: 58
frigere. 376
frigidus frigida idum. 311
fringilla fringillæ, f. 113
frons frondis. fœm: 84
frons, frontis, f. 130. 329
frugalis, is, e. 362
frugis generis omnis. 345
frui, fruitus ſum. 416
fructus, ûs, m. 84. 318. 383
frúges, um. f. plurale. 85
frumentum, i. neutr: 188
fruſtrà, 475
fruſtum fruſti, neutr: 46
frutex, fruticis, maſc: 82
fuga, fugæ, fœm: 275
fugere, fugi, fugitum. 433
fugáre. 433
fulcire, fulſi, fultum. 471
fulgére, fulſi, fultum, 373
fulgur, fulguris, neut: 63
fulica fulicæ, fœm. 115
fuligo, fuliginis, fœm: 61

fulmen, fulminis, neut: 63
fulminare. 375
fumus, fumi, maſc: 61
funda, fundæ, fœm: 270
fundere, (fudi, fuſum.) 419
fundus (in vaſe) i, m. 199
(in flumine.) 166
fundamentum, i, neutr: 189
fungi, (functus ſum.) 440
fungus, i, maſculini. 82
funis. funis, maſc: 199
fur, furis. maſc. 263. 460
furári furatus ſum, 460
furca furcæ, f. 162
furere. 452
furfur, furfuris, maſc: 168
furnus furni, maſc: 169
fuſtis fuſtis, maſc: 409
fuſus, i, maſc. 182
futilis, is, e. 347
futúrus, futura, futurum, 296

G

Gallus, i. maſc: 109
gallina, æ, fœm: 109. 386
gannire. 388
garrire. 407
gaudere, gaviſus ſum. 496
gaudium, i, neutr: 150
gauſape, es, fœminini. 401
gavia, æ, fœminini. 115
gaza, æ, fœminini. 253
gehenna, æ, fœm: 284
gelu, gelu, neutrius. 58
gemere, (ui, itum.) 452
gemini. 326
gemma, gemmæ, fœm: 79
genæ, arum, fœm: pl. 130
gener, eri, maſculini. 230
generare. 454
genere vide gignere.
gens, gentis, fœm: 364
genu, neutrius. 138
genuinus, a, um. 325
genus, eris, neutr: 328
gerere, (geſsi, geſtum.) 499
germanus, a, um, 326
geſtire. 398
geſtus, ûs, maſculini. 408
gibbus, i, maſculini. 353
gigas, gigantis, maſc: 158
gignere, genui, itum. 454
gingiva, æ, fœminini. 132
glaber, ra, rum. 327
glacies, ei, fœminini. 68
gladius, i, maſculini. 262
glans, dis, fœminini. 96
glarea, glareæ, fœm: 97
gleba, glebæ, fœm: 72. 313
gliſcere. 374
globus, globi, maſc: 216
glomus, glomi, maſc. 184
gloria, æ, fœminini. 277
glubere, (i,-) 444
gluma: glumæ, fœm: 92
glutem & inum, i. maſ: 198
glutire. 392
gnavus gnava gnavum 349
gracilis, is, e. 332
graculus, i, maſc: 110
gradi, greſſus ſum, 385
gradus, gradûs, maſc: 194
gramen, graminis, neut: 85
grammatica, æ. f. 500
grandis is, e. 304
grandinare. 375
granum, grani. neut: 92
graſſari 386
gratia, gratiæ, fœm: 265
gratus, grata gratum. 356
gravis, gravis, grave. 302
grémium, gremii, n. 184
grex, gregis, maſc: 166
grumus grumi. maſc: 71
grunnire. 278
grus, gruis, fœmin: 111
gryllus grylli, maſc: 127
gubernare, 456
gubernaculum, i, n. 205

Gula gulæ, fœm' 147
gummi, i, neutr: 96
gurges, gurgitis, maſc: 66
guſtare. 387
gutta, guttæ, f. 86. 379
guttur, gutturis. n. 133
gutturnium, i. n. 245
gytari, 373

H

Habéna, habenæ, f. 201
habére, habui, habitum. 367
habitare, habitavi, 439
habitaculum, i. n. 56
hâc, 468
hædus, vel hœdus,
hærére, hæſi, hæſum, 385
hæres vide heres,
hæreſis, is. fœmin: 280
hæſitans, antis, gen, o. 347
halâre. 377
halec, halécis, n. 119
halitus, ûs, maſc: 145
hallus halli. m: 139
hamus, i. maſc: 170
hara haræ, fœmin: 274
haſta haſtæ, fœmin: 271
haud. 467
haurire, hauſi, hauſum 449
hebes, hebetis. gen. o. 339
hepar vide Jecur.
herba æ, fœmin: 82
héres, herédis, m. & f: 231
heri 469
herus heri, maſc: 226
heu. 496
heus. 495
hiáre 391
hic. 367
hiems, hiemis, fœm: 51
hilarrs, is, e. 328
hinc. 468
hinnire 488
hircus, hirci, maſc: 122
hirqvus, hirqvi, maſc: 131
hirſutus, hirſuta, tum. 327
hirudo, hirudinis, fœm: 105
hirundo, hirundinis, f. 110
hiſcere. 383
hiſtoria æ. fœmin: 275
hiſtrio, hiſtrionis, m. 243
hoc. 286
hodiè, 369
hœdus, hœdi, maſc. 122
homo, hominis, maſc. 128
homines, 440
honor. honóris, maſc. 265
honeſtus honeſta, um. 346
hora horæ, fœmin: 49
hordeum, i, neutrum. 96
hornus, horna, hornum. 319
horologium, i, neutr: 220
horrere, horrui. 452
horreum, i, neutrum. 163
hortari, hortatus ſum. 455
hortus, horti, maſcul. 159
hortulanus, hortulani, m. 444
hoſpes (activus) itis, m. 356
(paſſivus) 200. 356
hoſtire 432
hoſtis, is, maſcul. 266. 433
huc. 468
humanus, humana, um. 356
humáre. 411
humére. 378
humidus, a, um. 313
humérus, i, maſc: 237
humilis, humilis, humile. 308
hydrops, hydropis. m. 156
hypocauſtum, i, neutr. 194
hypocriſis, is, fœmin: 278

Ibi,

I

Ibi. 468
ibo, 490
ictus, ûs, maſculinum. 409
id, vide is,
Idem 286
ideò 475
idolum, idoli, neutr. 280
idoneus, idonea, um. 290
igitur 494
igNávus, ignava, um: 349
ignis, ignis, maſc: 51
ignitus, ignita, ignitum. 374
igNóbilis, is, e. 322
igNominia, æ. fœmin. 277
igNoráre 400
igNotus, ignota, um. 328
illia, orum, n. plurale. 245
ille, illa, illud. 367
illac 468
illic 468
illinc Ibidem
illius 361
illorum Ibidem
illuc 468
illud 286
imago, imaginis, f. 215
imBuere, imBui, tum. 411
imitári 456
imitatio, imitationis, f. 225
imMánis, is, e. 307
imMaturus, a, um. 318
immò 467
imMortalis, is, e. 287
im-Par, is, generis. o. 298
imParatus, imparata, um: 350
imPedimentum, i, n. 238
imPeráre 458
imPerfectus, a, um, 350
imPetráre 430
imPius, a, um. 303
imPonere, ſui, ſitum. 449
imProſper, a. um. 365
imPurus, impura, um. 314
in 477. 480
in (cellam) 487
inCella, (cella) 486
inæqvalis, is, e. 301
inAmœnus, a, um. 351
inánis, is, e. 318
inCautus, a, um. 359
inCelebris, is, e. 364
inCitare 446
inClináre 437
inCommodus, a, um. 308
incus, incúdis, f: 196
indagare 446
inde 425. 468
inDecorus, a, um. 358
inDignus, a, um. 353
induciæ, arum. f. plur. 274
inDuere, indui, indutum. 424
indulgére, indulſi, tum. 454
inDuſium, ii, neutr. 180
inEptus, a, um. 290
inEſcare 446
inFans, tis, maſc. 128, 323
inFauſtus, a, um. 365
inFenſus, a, um. 363
inFidus, infida, um. 355
inFlare 214
inFrà 368
infrà 479
ingenium, i, n. 149. 339
ingens, entis, gener: n. 301
ingluvies, ingluviei, f. 108
inGratus, ingráta, um. 356
iniqvus, a, iniqvum 359
inJuſtus, a, um. 363
inniti, innixus. 382
inNocens, tis, generis o. 462
inqvam 406
inqvilinus, i. maſc: 226
inquirare 418
inSectum, i. neutr: 104
inSidiæ, arum, f. plur. 274
inſons, tis, gen. omnis. 363
inſtar 471
inStaurare 421
inStigáre 448
inStruere, inſtruxi, ſtum. 460

inſtru-

inStrumentum, i, neut. 45
inſula, inſulæ. fœm: 67
inSulſus inſulſa um. 337
inSnltáre 408
integer, ra, rum. 292
intelligere, intellexi, intelle-
ctum. 400
intellectus, ûs. maſc, 149
inter 483
interdum 450. 473
interitus, ûs, maſc: 284
internus, a, um. 294
interpres, interpretis, m. 253
interRogare 407
interula æ, f. 183
inteſtinum, i. neutr: 145
intrà 464
intrare 439
intrò 468
intus 468
inVenire, inveni, tum. 416
perInvicem 437
inVidere, invidi, inviſum. 404
inViſus, inviſa, inviſum. 354
inVitus invita invitum. 342
inVocare 465
ipſe, ipſa, ipſum. 367
ira, iræ, fœmin, 150
iraſci, iratus ſum. 432
ire, ivi, itum. 435
iris, iridis, fœmin: 62
irRitare 428
irRitus a um 341
is, ea, id. 367
iſte, iſta iſtud ibidem
ita 471
itane? 496
item, Itemqve 456
iter, itineris, n. 200
iterum. 473

Jod.

Jacére, jacui, itum, 486
jacere, jeci, jactum,
jactáre 463
jaculum, i, neutr. 270
jaculari 460
jam 469
janua, januæ, fœm: 190
jaſpis, jaſpidis, fœmini 80
jecur, jecoris & jecinoris 144
jejunus, jejuna, um 332
jejunare 425
jejunium ii, neutrum 279
jentare 425
jentaculum i. neutr. 244
jocus joci, m. 242
jocári 440
jocoſus jocoſa jocoſum 346
juba jubæ fœmin. 123
jubére, juſſi, juſſum. 407
jubiláre 408
jucundus, a, um 356
judex, icis, maſc: 258
judicare, judicavi 462. 258
judicium judicii, n. 250
juglans, juglandis, fœm. 99
jugum, jugi, neutr. 203
con ugatus a um. 323
conJunx, gis, m. & fœm. 227
jumentum, i. neutr. 121
junctum, vide ſub jungere.
juncus junci, maſc. 49
jungere, junxi, junctum. 44
junctim, 474
juráre 461
jurgium jurgii neutr. 266
jus iuris. neutr. 250
juſtus juſta juſtum 363
jus. juris. neutr. 174
juſculum, i. ueutr. 147
juvare, juvi, jutum. 429
adjutor, adjutóris. maſc. 238
juvenis, is. 321
juxtà. 479

L.

L.

Labáre 397
labes labis, fœm: 152
labi lapſus ſum. 371
labium, i. n. 130
labor laboris. m. 277. 349
laborare 440
laborans, laborantis. g. o. 429
labrum, i. neutr. 210
lac lactis, neutr. 166
lacerare, laceravi 394
lacerus a um 292
lacere. (xi, ctum.) unde
alLicere 446
lacerta, lacertæ, f. 107
lacina lacinæ, f: 181
lacrima, æ. fœmin: 131
lactuca, æ, fœmin: 87
lacuna, lacunæ, f. 72
lacus, ûs, & i. maſc. 65
lædere, læſi, læſum. 428
lætus a um. 328
lætari 404
lætitia, lætitiæ, fœmin. 398
lævis, is, fœm. 304
lævus læva. lævum 308
lambere, lambi, tum. 391
lamentari 408
lamina, æ. fœm. 196
lampas, lampadis, f. 249
lána lanæ. f. 121
lancea lanceæ f. 271
lancinare 394
langvére langvi. 452
langvidus a um. 348
laniare 394
lanio lanionis, m. 173. 446
lapis, idis. maſc. 75
lapidarius, i. maſc. 188
lappa lappæ. f. 86
laqvear, aris, neut. 193
laqveus laqvei, m. 173
largus, a, um. 357
larva larvæ, fœm. 54
laſcivus, a, um. 345
laſſus, laſſa, laſſum. 352
láter, lateris, m. 488
latére, latui. 381
latrare 388
latro latronis. maſc. 460
latus, lateris. neut. 134
adLatus 437
latus. lata, latum. 301
inLatum 437
laudare. 407
laus, laudis. f. 277
laváre, lavi, lavatum, lotum
& lautum. 423
latus, lata, latum. 358
laxare. 438
lebes, lebetis, m. 175
lectus, lecti. maſc. 211
legare. 459
legatus, i, m. 253. 459
legere, legi. lectum. 414. 456
legio, legionis, f. 273
legúmen, leguminis, n. 88
lemmiſcus, i. maſc. 184
lenis. lenis, e. 343
lens, lendis, f. 89
lens, lentis. f. 106
lentigo, lentiginis, f. 153
lentus, lenta, lentum. 317
lentè. 469
leo, leónis, m. 126. 388
lepidus. a, um, 347
lepra. lepræ, f. 157
lepus, leporis, m. 388
levis, is, e. 302
lex, legis, f. 250. 458
libáre. 391
libenter. 467
liber, libri. m. 84. 221
liber, libera, liberum. 324
liberi, liberorum. m. pl. 325
liberalis, is, e. 362
libra, libræ, f. 219
libum, libi, neutr. 218
licet. 440
licéri. 448
lichen, énis, m. 153

lictor,

Lictor, lictoris, m. 263
lien, énis, maſc. 144
ligare. 409
ligúla. æ. f. 181
lignum. ligni, neutr. 187
ligo, ligónis, m. 160
ligurire. 425
lima, limæ. f. 196
limare. 442
limax, ácis, m: & f. 120
limbus, limbi, m. 184
limen, liminis, neutr. 190
limes, limitis. m. 233
limpidus, a um. 311
limus, i. m. 72
limus, lima, limum. 330
colLimáre. 460
linea, lineæ. f. 222. 306
lineale, is. neutr. 223
linere, linivi, linitum. 453
lingere, linxi, linctum. 391
lingva, lingvæ, fœmininum, 132. 391. 459.
linqvere. liqvi. 304
linter, linteris. m. 164
linum, lini. neutr. 182
linteum, lintei, neutr. 183
lippus, lippa, lippum. 330
liqvare. 380. 420
liqvére, liqvi. 376
lis, litis. fœmininum. 257
litáre. 457
litera, literæ. f. 222
littus, oris, neutr. 69
livere, livi. 464
livor, óris. maſc. 154
lixivium, i. neutr. 210
locus, loci, m. 47. 297
locare 438
locuſta, locuſtæ. f. 117
lodix, lodicis, f. 211
lolium, lolii, neutr. 92
longus, longa, longum. 301
inlongus, a, um. 437
loqvi locutus ſum. 406
loqvens, loqventis, g. o. 407
lóra, loræ. f. 178
lórum, lori, neutr. 202
lorica, loricæ, f. 269
lubricus, lubrica, um. 351
lucius, lucii. m, 119
lucrum, lucri, m. 239
lucta, luctæ, f, 242
ludere, luſi, luſum. 440
ludus, ludi, m. 242
luere, lui, luitum. 448
lugere, luxi, luctum. 434
lumbricus. i. m. 105
lumbus, lumbi, m. 134
lumen, luminis, neut. 60
luna, lunæ f. 59. 310
lúpulus, i. m. 178
lupus, lupi. m. 116. 388
luſcinia, luſciniæ. f. 113
luſcus, a, um. 230
luſtrare 390
luſtrum, luſtri, n. 124
luteus, a, luteum. 338
luteola, luteolæ. f. 113
lutra, lutræ, f. 127
lutum, luti. n. 72
lux, lucis, f. 60
lucére, luxi. 373
luxus, ûs, m. 211
luxus, luxa, luxum. 334
lychnus, lychni, maſc. 426

M.

Macer, macera, macerum. 321
macreſcere, macrui 384
macerare 447
machina, æ, fœm. 208
mactare 446
mactra, mactræ, f. 169
macula, maculæ. f. 418
maculare ibidem
madidus, a, um. 313
ma is 472
magiſter, i. m. 456
magiſtratus, ûs, m. 250

magnes

Magnés, étis, maſc. 79
magnus, a. um. 293
mágus, magi, m. 263
majális, is. m. 122
major, óris, m. & f. 124
mala, malæ, f: 140
maleDicere, xi, ctum. 432
maleFicus, a, um. 499
malignus, a, um. 443
malleus mallei, m. 194. 421
malum, i, neutr. 98
malus, a, um. 303
malè 456. 471
mamma, æ, f: 121
manáre 378
mancus; a, um. 333
mandáre 407
mandere. mandi, ſum. 391
mane 50
manére, manſi, manſum. 450
mánica vide manus.
manifeſtus, a, um. 341
manna, mannæ, f. 63
manſvetus, a. um. 345
mantica, æ, f. 241
mánus, ûs, f. 145. 433
manica, æ. f. 181
mantile, is, n. 245
mappa, mappæ, f. 246
macere macrui. 382
mare, maris, n. 65
marinus, a, um. 119
margarita, æ. f. 81
margo, marginis. f. 222
maritus, i m. 227
marmor marmoris, m. 79
marſupium; i; n: 200
martyr, yris; m. 263
mas maris; m. 103
maſſa; æ. f. 169
mater matris; f. 229
matertera, æ, fœmin: 229
materia, æ, fœminini. 55. 441
maturus, matura, um. 318
matureſcere, (maturui,) 383
maxilla, maxillæ, fœm: 140
meare. 439
comMeatus, ûs, maſc: 268
mechanicus, i, maſc 208
mederi. 453
medicamentum, i, neutr: 453
medicus, medici, maſc: 453
medimnus, medimni, m. 218
meditari. 400
medius, media, medium. 295
medium, medii, m. 47. 238
perMedium. 438
medulla, æ, f. 84. 142. 169
mejere, (minxi, mictum.) 392
mel, mellis, neutrius. 167
melo, onis, oni, maſc: 87
membrum, i, neutrius. 129
membrana, æ, fœminini. 142
meminiſſe. 402
memoria, æ, fœmi: 149
mendax, vide ſub mentiri. 462
mendicus, i. maſc. 241. 448
mendum, i n. 331
mens, mentis, f. 148
menſa, æ. f. 245
menſis, is, m. 49
menſura, æ, f. 49. 217
menſurare 415
mentiri 407
mendax, acis, m. 448
mentum, i, n. 130
mercari, & mercator, vide ſub merx,
merces, edis, f. 226
mercenarius, i, m. 256
merenda, æ, f. 244
mereri, meritus ſum. 459
meretrix, icis, f. 263
merga, mergæ. f. 161
mergere, merſi, merſum. 411
merges, mergitis, f. 161
mergus; mergi, m. 115
meridies, ei, m. 50
merula, merulæ, f. 112
merus, mera, merum 319
merx, mercis, f. 239
mercari 448
mercator, óris, m. ibidem
meſſis, vide ſub metere

metal-

Metallum, i. neutr. 75
metere, (meſſi, meſſum.) 445
meſſis, meſſis, fœminini. 161
metiri, (menſus ſum.) 395
metuere, (metui.) 404
metus, metus, maſc: 150
meus, mea, meum. 361
mica, micæ, fœminini. 46
micare, (micui.) 373
migrare. 439
miles, militia, maſc: 273
milium, i, neutrius. 91
mille. 300
milliare, milliaris, neutr: 217
milvus, milvi, maſcu: 114
minæ, minarum, f, plu: 266
minera, mineræ, fœm: 74
mingere, (xi, ctum: 392
miniſter, miniſtri, maſc: 459
miniſtrare. 459
minor, oris, maſc: & fœm: 125
minuere, (i, tum.) 415
minus. 472
minutus, minuta, tum. 304
mirari. 400
miraculum, i. neutr. 182
miſcere, miſcui, miſtum & mixtum. 414
miſcellus, a, um, 310
miſer, miſera, miſerum. 365
miſericors, dis, gen. o. 343
mitis, mitis, e. 355
mitra, æ. f. 180
mittere, miſi, miſſum. 393
aMittere, amiſi, ſſum, 416
diMittere, dimiſi, ſſum. 433
modeſtus, a, um. 344
modicus, a, um. 360
modiolus, i, m. 203. 218
modò. 469
modulus, i, m. 185
modus. i. m. 43
mœnia, um. n. pl. 234
mœrere. 404
mœror, óris, m. 150
mœſtus, a, um. 328
mola, æ. f. 168
molere, molui, tum. 445
molitor, óris, m. 445
moles, molis. f. 208
moleſtus, a, um. 356
mollis, e. 211. 313
momentum, i, n. 49
monére, monui, tum. 455. 407
moneta. æ. f. 253
mons, montis, m. 70
montoſus, a, um, 313
monſtrare. 417
monſtrum. i. n. 158
mora, æ. fœm. 49
morari. 398
morbilli 155
morbus, i, m. 156
mordere, momordi, morſum. 391
mores, morum, m. pl. 233
morigerus, a, um. 345
moroſus, a, um. 356
mori, mortuus ſum. 384
mors, mortis, f. 464
mortalis, is, e. 288
mortuus, a, um. 321
morio, ónis, m. 254
mortarium, i, n. 237
morum, i, n. 100
moſchus, i. m. 213
motacilla, æ. f. 115
motus vide ſub movere
movere, movi, motum. 370
moveri 384
diMovere 435
motus, ûs, m, 43. 103
mox 469
mucus, i. m. 145
muccinium, i. n: 183
mucére 381
mucro, ónis. m. 272
mugire, mugivi, mugitum, 388
mulcere, mulſi, mulſum, 395
mulcta, æ fœm: 259
mulgére, mulſi; mulſum, 446
mulier, éris, f. 128
mulſum, i. n. 176
multa vide mulcta.

mul-

Multus, a, um. 298
multiplicare. 497
multiplicatio, ónis, f.
mulus i. maſc: 123
mundus, mundi, m. 42. 188
mundus, a, um. 344
mungere, munxi, ctum, 423
munire. 421
munus, eris, n. plurale. 265
munia, plurale. 250
murmurare. 458
murus, muri. m. 188.
murarius, m. ibidem.
mus, muris, m. 123
muſca, muſcæ, f. 117
muſculus, i. m. 143
muſcus, i. m. 86
muſſare. 406
muſtum, i. m. 178
mutáre 370
mutilus, a, um. 292
mutire. 406
mutus. 335
mutuus, a, um. 346
mutuari. 430
myſterium, i, n. 279

N.

Ne. 467
nævus, i. maſc: 152
nam. 493
nanciſci, nactus ſum. 416
nanus, i. m. 307
nare, vide natáre.
natis, is, fœm. 132
narráre. 407
naſci, natus ſum, 384
naſſa, naſſæ. fœm. 170
naſturtium, i. neutr. 87
naſus, i. maſc. 130
natare. 385
nates, ium, f. plurale. 134
natio, nationis. f. 228
cogNatio, ónis. f. 229
natura, naturæ. f. 53
nauſea, nauſeæ. f. 207
navis, navis, fœm, 205
navita & nauta, æ, m. 207
navigáre 450
navus vide gnavus.
ne. 467
nè 462
nebula, nebulæ. f. 62
nec. 488
necare. 460
neceſſe 491
neceſſarius, a, um. 498
nectere. nexui, nexum. 414
nefas. 341
negare, negavi. 461. 407
negligens. tis, generis o. 333
negligentia, entiæ. f. 225
negotium, negotii neut.
negotiatio, ationis 232. 238
nempe 413. 492
nemus, nemoris. m. 102
nepos, nepotis, m. 229
neptis, neptis, f. ibidem.
nequam, generis omnis. 345
nére, nevi, netum. 443
netrix, netricis. f 182. 443
nervus, nervi, m. 145
neutiquam. 467
nex, necis, f. 260
ni, vel niſi. 491
nictare 390
nidus, nidi. m. 108
niger, nigra, nigrum. 339
nihil. 41. 287
nimirum. 472
nimis. 378
nimium. 472
nimius, nimia, um. 360
niſus, i. m. 114
nitere, nitui. 423
niti, nixus ſum. 382
nitrum, i, n. 76
nivere vide nictare.
nix, nivis, fœm. 63
ningere, ninxi. 375

Nobilis

Nobilis, is, e. 322
nocere, nocui, nocitum: 428
nocens, nocentis. gen. o. 462
nodulus, i. maſc. 181
nolle, nolui. 401
nomen, inis; n. 41
non. 467
norma normæ; f. 188
nocere novi notum; 400
noſter noſtra noſtrum. 361
notare 408
notus a um. 328
novacula, æ. f. 210
novem. 300
noverca, æ. f. 230
novus a um. 196
nox noctis. f. 50
noctu 248
nocturnus a um. 116
noxius a um. 280
nubere nupſi, nuptum 454
nubes nubis. fœm. 62
nubilus a um. 311
nucleus, i. m. 101
nudus a um. 419
nuere (nui, tum. 389
nugari. 428
nullius modi. 287
num? 478
numen numinis. n. 267
numerus, i. n. 48
numerare avi atum. 414
nummus, i. n. 239
nunc. 469
nuncius, i. m. 276
nuncupare. 371
nundinæ, arum. f. plur. 239
nunquam. 469
nuper. ibidem.
nuperus a um. 296
nuptiæ, arum, f. pl. 227
nuſquam. 468
nutrire 454
nutrix; nutricis. f. 454
nux, nucis. f. 79

O.

Ob: 482
obba obbæ. f. 248
obedire obedivi 456
obeſus a um. 332
obex, icis; m & f. 191
objectum, i. neutr. 403
objurgare 407
oblectare. 213
oblivisci oblitus ſum. 402
obulus, obuli, maſc. 239
obRuere (obrui, tum) 411
obſcænus, a. um. 310
obSerare. 422
obſervare. 466
obſonium, obſonii. neut. 174
obTurare. 419
obolus vide obulus.
occa. occæ. fœm: 161
occare. 445
ocCaſio, occaſionis. f. 238
occidere, occidi, ſum. 373
ocrea, ocreæ. f: 180
octo: 300
oculus, oculi, maſc: 130
ocyus. 469
odium, odii, neutr. 150
odiſſe, odi 404
odor, odoris, maſc. 147
odorari. 387
offa offæ, f. 247
offenſiva arma. 270
officium officii, neut. 250
olere, olevi & ui, olitum. 383
oleſcere 383
adOleſcens, tis, maſc. 323
adOleſcens, tis, generis o.
abOlere, abolevi, itum. 364
olfactus, ûs. maſc: 219
olim 186. 496
oliva, olivæ, fœm. 100
olla, ollæ. f. 195
olor oloris; m: 109

olus,

olus, oleris. neutr. 85
omen ominis. n. 282
abOminari. 404
omnia. 41. 285
opacus opaca opacum. 304
operari. 441
operarius, arii. m. 226
opes, opum. f. plurale. 241
opifex, opificis, m. 441
opimus, a: um. 320
opinari 400
opinio. opinionis, f. 341
opitulari. 377
oportere. 461
opperiri, oppertus ſum. 433
oppidum, oppidi, neut. 233
opPoſitè. 285
optare, optavi, atum. 416
opus, operis, neutr. 350
ora, oræ. fœmin. 69
orare, oravi, oratum. 407
orbis, orbis. m. 216
orbile, is, neutrum. 203
orbita, orbitæ, fœm. 200
orcus, orci. maſculinum. 56
ordiri, orſus ſum. 390
ordo, ordinis. m. 47
ordinatim. 285
orgya, orgyæ, fœmin. 217
orychalcum, i. neut. 78
oriri, ortus ſum. 373
origo, originis, fœm. 53
ornare. 441
orphanus, i. maſc. 231
oryza, oryzæ, fœm. 91
os, oris, neutrum. 130
os, oſſis, n. (in animali.) 140
os ſacrum. 141
oſciens, inis, m. 113
oſcitare, 391
oſculari, atus ſum. ibidem
oſtendere, oſtendi, ſum. 417
oſtentare. 433
oſtrea, oſtreæ, f. 120
otium, otii. n. 277
otiari. 440
ovare. 408
ovis, ovis, f. 122
ovum, ovi, neutr. 108

P.

Pabo, pabónis, m. 209
pabulum, pabuli, n. 163
paciſci, tus ſum. 459
pagina, æ. f. 222
pagus, pagi. m. 233
pala, palæ, f. 160
palam. 485
palanga, æ, f. 209
palari. 398
palatium, palatii, n. 186
palatum, palati, neut: 131
palea, paleæ. f. 163
palla, æ. f. 180
pallere, ui. 452
pallium, ii, n. 180
palma, æ. f. (in manu 136
palmes, itis, m. 177
palmus, palmi, m. 217
palpare. 395
palpitare. 498
palpebra, æ. f. 131
palus, udis, f. 65
pampinus, i, m. 177
pandere, di, ſum. 437
pangere, pepigi, & panxi, pactum, 431
panicula, æ, f. 99
paniculatum, (far) 91
panis, is, m. 109
pannus, i, m: 164. 499
pannifex, icis, m. 1499
pape. 496
papaver, eris, n. 87
papilio, ónis, m. 117
papula, æ, f 155
papyrus, i, f. 128
par, generis o. 298
paradyſus, i, m. 284

Pa-

Parare. 435
paratus, a, um. 350
parcere, parſi, & peperci, par-
tum & parcitum, 462
parcus, a, um. 362
pardus, pardi, m. 126
parentes, um. m. plur. 227
parere, parui, tum, 458
apparére, ui, 372
comparére, ui. 461
diſparere, ui, 372
parere, peperi, partum. 454
paries, étis, m, 189
pars, partis, fœm. 44
parùm, 472
parus, i. m. 114
parvus, a, um. 293
paſcere, pavi, paſtum. 446
paſcuum, i. n. 159
paſtor, óris, m. 166
paſſer, eris, m. 110
paſſim. 398
paſſus, i. m. 217
paſtinum, i. n. 177
pater, patris, m. 229
patere, ui. 381
pati, ſſus ſum. 68
paſſio, ónis, f. 467
patibulum, i. n. 262
patina, æ. f. 246
patrare. 413
patria, æ. f. 233
patruus, ii. m. 229
parcus, a, um. 298
pauper, eris, gen. o. 324
pavére, i. 404
pavimentum, i, n. 193
pavo, ónis, m. 109
pax, pacis, f. 264
peccare. 405
pectere, ui, & pexi, xum. 443
pecten, inis, m. 210
pectus, oris, n. 134
pecunia, æ. f. 239
pecus, pecudis, f. & oris, n. 121
pedere, pédi, itum. 451
pediculus, i. m. 106
pedum, i. n. 166
pellere, pepuli, pulſum. 435
pellis, is, f. 195
pelliceum, i. n. 185
pellio, ónis, m. 185
pelLucidus, a, um. 304
pelvis, is, f. 245
pendere, pependi, penſum. 463
pendere, vide ſuſpendere.
penè 472
penes. 484
penetrare, 438
penicillus, i. m. 215
penis, is, m. 123
penitus 472
penna, æ, f. 108. 223
penuarium, i, n. 194
penuaria, æ, f. 200
per. 435. 477
péra, æ. f. 166
perca, æ, f. 119
percipere, percepi, ptum. 147
perdere, perdidi, tum. 372
perditus, a, um. 365
perDiſcere, dici. 498
perdix, dicis, f. 111
perDocére, ui, ctum. 498
peregrinari. 479
perfectus, a, um. 550
pergamena, æ. f. 221
pergere, (perrexi, rectum) 370
pergula, æ, f 194
periculum, i. n. 267
periculoſus, a, um. 351
perimere (émi, emtum) 464
perIre, (perii) 369
rePertorium. 500
aPerire (aperui, tum) 422
perMutare. 448
perna, æ. f. 173
pernicies, ei, f. 266
perpetuus, a, um. 344
perſicium, i. n. 98
perſona, æ. f. 322
pertica, æ. f. 171: 217
pes, pedis, m. 135. 334
comPes, f. 261
Peſſu-
Peſſulus, i. m. 191
peſtis, is, f. 157
pétere (petivi, & ii, itum) 430
périlus, a, um. 334
periclus, i. m. 101
Pharmacopæum, i. n. 237
Pharmacopola, æ. m. 453
phaſiánus, ni. m. 112
pica, æ. f. 110
piger, a, um. 352
piget. 362
pignus, oris, n. 340
pila, æ, f. 168. 189
pileus, i. n. 280
pilum, i. n. 168
pilus, i. m. 121
pincerna, æ, m. 248
pingere, pinxi, pictum. 443
pictor, oris. m. 215
pigmentum, i. n. 215
pingvis, is, e. 321
pingveſcere. 384
pinna, æ. f. 118
pinſere, (ſui, ſitum.) 445
piſtor, óris, m. 169
pinnus, i, & ûs, f. 96
piper, eris, n. 174
pirum, i. n. 98
piſcis, is, m. 104
piſcári. 446
piſcátor, oris, m. 170
piſtillum, i, n. 237
piſtrinum, i. n. 168
piſum, i, n. 89
pituita, æ. f. 145
pius, a, um. 303
pix, picis. f. 69
placáre. 428
placenta, æ. f. 212
placére, placui, placitum. 401
diſPlicere, diſplicui, tum. 401
placidus. a, um. 355
plága, æ. f. 152
plaga, æ. f: 52
plágula, æ. f. 221
planca, æ. f. 160
plangere, planxi, ctum. 408
planta, æ, f. 82. 138
plantare. 444
planus, a, um. 313
platea, æ, f: 235
plaudere, plauſi, plauſum. 408
plauſtrum, i. n. 204
plebs, plebis, f. 255
plectere, plexi, plexum. 437
plenus, a, um. 310. 318
plenè. 498
plica, æ. f. 184
plorare. 408
pluere, plui & ivi, itum. 375
pluvia, æ. f. 63
pluma, æ. f. 108
plumbum, i, n. 77
plus. 472
pluteus, i. m. 281
poculum, i, n. 248
podium, i, f: 194
pœna, æ. f. 295
pœnitere 405
pœnitudo, inis: f. 151
polenta, æ. f: 178
polire 441
pollere, pollui. 403
pollex, icis, m. 136
pollutus, a, um. 345
pomum, i, n. 97
pondo, gen: n. 219
ponderare, 415
pondus, eris, n. 48
pone 435
ponere, poſui, itum. 426
comPonere, ſui, ſitum, 414
pons, pontis, m. 205
ponticulus, i. m. ibid.
ponto, ónis, m. ibid.
poples, itis, m. 138
populus, i. m. 255
porcus, i. m. 123
porrigere, porrexi, ctum. 339
porrò 438
porrum, i. n. 87
porta, æ, f. 234
portare. 436
portus, ûs, m: 207

poſſe

Poſſe (potui) 403
poſſidére, poſſedi, ſſeſſum. 416
poſt 483
poſt. 288
poſtea, ibidem
poſtis, is, m. 290
poſtuláre. 430
poteſtas; átis, f. 259
potiri. 416
potiùs. 489
potus, ûs, m, 176. 425
potáre. 425
præbere, præbui, itum. 393
præceptum, i. n, 225
præcipuus, a, um. 495
præco, ónis, m. 457
præcox, ócis, generis o: 318
præda, æ, f. 276
prædo, ónis, m, 20
præDicare 457
præire 450
prælium, ii. m 258
præmium, ii, n: 259
præParáre 441
præſens, tis, generis o. 296
præſepe, is, n: 164
præStare, præſtiti, itum. 431
præter 476
præteritus, a, um. 296
prætor, oris, m. 251
prandium, ii, n. 244
prandére, di, ſum, 425
prátum, prati, n. 159
pravus, a, um. 344
preces, um, f. pl: 279
precium, vide prétium.
prehendere, (di, ſum.) 393
prelum, preli, n: 208
premere, preſſi, ſum. 394
prétium, i. n. 239. 359
primus, a, um, 295
primò 474
primarius, a, um. 495
princeps, ipis, m. & f. 252
principium, ii. neut. 47
priſcus, a, um, 296
priváre 431
privatus, a, um. 521
privignus, i. maſc. 230
privigna, æ, fœm: ibid.
priviLegium, ii. n. 252
pro 482
probrum, i, n. 277
probus, a, um, 344
probare. 417
proceres, um: m. pl.
procerus, a, um. 317
procul. 481
procus, i. maſc: 454
procire. ibidem
prodere, prodidi, itum, 428
prodeſſe. ibid.
prodigium, ii. n. 282
prodigus, a, um 362
proFanus, a, um, 297
proFeſtus, a, um. 309
proFicere, profeci, profectum
proficiſci, profectus ſum 439
profundus, a, um. 312
proGredi, progreſſus ſum. 385
proHibére. ui, itum, 403
promere, prompſi, tum. 447
proMittere, ſi, ſſum. 403
promulgare. 457
promptus. 500
promiCondus, i, m, 447
prope, 481
properare, 398
propitius, a, um. 363
proprius, a, um. 360
propter. 328. 482
prora, æ. f. 206
prorſus. 472
proſper, era, erum. 265
proSpicere, exi, ctum. 465
protervus, a, um. 344
providentia, æ, fœm. 282
pruina, æ. fœm: 63
pruna, prunæ, f. 61
prunum, i. n. 98
prurire. 452
publicus, a, um. 322
pudére. 462
puer, pueri, m. 128

Puel-

Puella; æ. fœm. 128
pugil, pugilis, m. 460
pugilares, ium, m. plur. 224
pugio, onis, m. 271
pugna, pugnæ, f. 275
pugnare. 460
pugnus, i. m. 136
pulcher, ra, rum. 289
pulex, icis, m. 166
pullus, pulli, maſc. 108
pulmentum, i, neutr, 247
pulmo, pulmonis. m. 144
pulpa, pulpæ, f. 101
pulpitum, i, n. 281
puls, pultis, fœm: 168
pulſare. 412. 214
pulvis, eris, m. 72
pulvinar, áris, n. 211
pumilio, ónis, m. 158
punctum, puncti, n. 222
pungere, pupugi, ctum. 409
punire, punivi, punitum. 462
pupilla, æ, fœm: 131
pupillus, i. maſc: 231
puppis, is, fœm. 206
purus, a, um. 24
purgáre 408
pus, puris, neutr. 155
puſtula, æ. fœm: 155
puſula, æ. fœmin: ibid.
putamen, inis, n, 101
putáre. 444. 400
putére. 464
puteus, i, maſc: 236
putrére, ui. 464
putris, is, e. 318
putus, a, um. 314
pyxis, idis, f. 237

Q

Quâ, 468
quadratus, a, um: 306
quadrupes, edis, gen. o. 104
quæque, vel quiſque
querere, ſivi, ſitum, 416
qualis, is, e. 289
quàm 489
quamdiu. 470
quando. 469
quandoque. 452
quanquam. 490
quantopere. 472
quantus, quanta, quantum. 301
quantum. 471
quare. 475
quaſi. 471
quatere, (ſſi, ſſum,) 414
quatuor, 52. 300
quater, 473
que. 487
quercus, ûs, fœm: 96
queri, queſtus ſum. 452
quia. 493
Quid? 367
quidem; 481. 490
quies, étis. f. 267
quieſcere, evi, etum. 207. 384
quilibet, 435
quinque, 300
quinquies. 473
quippe. 492
quire, vi; tum. 403
quis? 367
quisque, quæque, quodque. 363
quiſquiliæ, arum, f: plurale. 165
quô. 468
quod. 285. 367
quòd. 492
quomodo? 471
quoniam. 493
quoque. 487
quot? 299
quoties? 473
quotus, a, um. 295

Rabi-

R.

Rábi-es, ei, fœm: 156
rádere, (ſi, ſum.) 394
radius, i maſc. 60. 203
radix, radicis, fœm: 87
ramus, i maſc: 83
rana, ranæ, fœm: 127
rancére, 383
rapa, rapæ, fœm: 87
rapere, rapui, tum. 393
corReptio, ónis, f. 225
rápax, ácis, generis o. 114
raptáre 435
raphanus, i, m: 87
rárus, rara, um. 290. 312
rarò 473
raſtrum, i, neutr: 162
ratio, ónis, fœm: 148
rationalis, is, e. 320
rátis, is, fœmin: 205
ratus, a, ratum. 341
raucus, rauca, raucum. 335
recens, tis, gen: o. 318
reCitare, avi, atum. 456
reConciliári, 432
reCordári 402
rectus, recta, um. 306
rectè 466
reCuſare 431
redimere 423
redire (redii, tum; 460
reFertus, a, um: 297
reFici 371
reFragári 462
refutáre 417
régere, rexi, ctum. 405
corRectio, onis, fœm: 225
regimen, inis, n: 250
regio, ónis, fœminini. 233
regno, regnavi, atum. 459
regnum, regni, neutr: 233
regula, æ, f. 188
religio, onis, fœm: 378
reliqvus, a, um: 366
reminiſci 402
Miſſus, remiſſa, ſſum. 349
Motus, a, um. 307
rémus, remi, maſc: 206
ren, renis, n. 144
repentè 469
répere, repſi, reptum. 385
rePerire, ii, tum. 466
rePétere, vi, tum. 456
réri, ratus ſum. 466
res, rei, fœm: 43
reSalutare 407
reSerare 422
reſina, reſinæ, f. 96
reSipiſcere, ui, 405
reſiſtere, reſtiti, reſtitum. 432
reSpondére, di, ſum. 407
reſtis, reſtis, maſc. 199
reſtio, onis, maſc: 109
rete, is, neutr. 170
reTégere, xi, ctum. 410
reus, rea, reum. 258
reVelare 410
reVerti, reverſus ſum. 494
Rex, regis, maſc: 242
rheda, rhedæ, fœm: 204
rictus, ûs, maſcul: 125
ridére, riſi, riſum. 408
rigare. 444
rigére, ui. 378
ripa, ripæ, fœmin: 69
ritus, ûs, maſc: 228
rivus, rivi, maſc: 64
rixa, rixæ, fœm: 206
robuſtus, a, um. 315
rodere, ſi, ſum. 391
rogare. 430. 467
rogus, rogi, maſc: 262
ros, roris, maſcul: 63
roſa, roſæ, fœm: 93
roſtrum, roſtri, n. 168
roſtrare 386
rota, rotæ, fœm. 203
rotundus, a, rotundum. 306
ruber, rubra, um. 338
rubrica, æ, fœm: 73
rubinus, rubini, f: 80
rubus, rubi, maſc: 93
ructare 451

rudere

Rudere 388
rudis, rudis, e. 339
rudus, ruderis, n. 189
ruere, rui, ruitum. 371
diRuere. 421
rufus, rufa, rufum. 327
ruga, rugæ, f. 153
rugoſus, a, um. 329
rugire. 388
ruminare 392
rumor, rumóris, m: 276
rumpere, rumpui, rumptum 409
corRumpere, upi, uptum, 370
runcare. 444
ruſticus, i, maſc: 159
ruſpari 386
ruta, rutæ, fœm: 95

S.

Saccharum, neutrum. 174
ſaccus, ſacci, m: 168
ſacer, a, um. 297
ſacerdos, otis, m. & f: 281
ſacrificare 457
ſacrificium, ii, neutr: 281
ſæpè 416. 473
ſævus, a, um. 355
ſævire. 386
ſaga, ſagæ, fœm: 263
ſagena, ſagenæ, fœm: 170
ſaginare 427
ſagitta, ſagittæ, f: 270
ſagittarius, ii, m. 460
ſal, ſalis, maſcul: 76
ſalinum, i, n. 246
ſalire, 447
ſalſus, a, um. 337
ſalire, ivi, & lii, tum. 379
ſaltáre, avi, atum. 385
ſaliva, æ, fœm: 146
ſalix, ſalicis, fœm. 96
ſaltem. 200
ſaltus, ûs, m. 102
ſalus, ſalutis, fœm: 284
ſalutare 407
ſalváre 372
ſalvus, a, um. 305
ſalvia, æ, fœm: 95
ſambuccus, i, m: 93
ſancire, xi, citum, & ctum.
ſanctus, a, um. 345
ſangvis, inis, m: 145
ſanies, ei, fœm: 155
ſanna, ſannæ, f: 254
ſanus, a, um. 321
ſanáre, avi, atum. 453
ſapere, (ui, & ii,) 465
ſapiens, entis, gen. o. 339
ſapo, ónis, m. 209
ſapor, óris, m: 147
ſapphirus, i, fœm: 80
ſarcire, ſi, tum. 443
ſartor, oris, m: 184
ſarcina, æ, f. 200
ſartire, 444
ſartago, inis, fœm. 175
ſat, ſatis. 472
ſatanas, anæ, maſc: 283
ſatelles, itis, m: 253
ſatur, ura, urum. 332
ſaucius, a, um. 353
ſaxum, i. neutrum. 79
ſcab-ere, i. 394
ſcaber, ra, rum. 351
ſcabies, ei, fœm. 157
ſcævus, a, um. 333
ſcala, æ, fœm: 294
ſcalpere, ſcalpſi, ptum. 394
ſcalpellus, i. m: 223
ſcamnum, i, neutr. 211
ſcandalum, i, neut. 200
ſcandere, di, ſum. 396
ſcandula, æ, fœm: 192
ſcapha, æ, f: 205
ſcapula, æ, f: 141
ſcapus, i, m: (chartæ,) 221
ſcarabæus, i, m: 107
ſcarificare, avi, 453
ſcatére, ui. 379

Scabe.

Scaber-a; æ, 64
ſcelus, eris, n. 257
ſcéna, ſcenæ, fœm: 243
ſceptrum, i, neutr. 253
ſchola, æ f: 224
ſcholaſticus, i, m. 353
ſcindere, ſcidi, ſſum. 409
ſcintilla, æ, fœm. 61
ſcire, ſcivi, ſcitum. 371
ſcirpus, i, maſc: 94
conScientia æ, f: 405
ſcitari. 400
ſciurus, i, m. 125
ſclopetum. i, n. 270
ſcobs, ſcobis, fœm. 187
ſcopæ, arum, f. pl: 481
ſcópus, ſcopi, m: 238
ſcorbútus, i. m: 157
ſcória, æ, fœm: 196
ſcorpius, ii, m. 265
ſcreare 451
ſcribere, pſi, ptum. 456
ſcriba, æ, fœm: 223
ſcriptura, æ, f: 222
ſcrinium, i. n. 198
ſcrobs, bis, m. & f. 172
ſcrupus & ſcrupulus, i. m. 79
ſculpere 443
ſculptor, óris, m: 443
ſcurra, æ. m: 354
ſcútum, i, neutr: 269
ſebum, bi, neutr: 173
ſecare, ui. tum. 409
ſecamentum, i, neutr: 199
ſecta, æ. fœm: 280
ſécula, æ. f: 162
ſeculum, i. neutrum. 49
ſecum. 435
ſecundò 474
ſecuris, is, f. 187
ſeCurus, cura, curum. 340
ſecuritas, átis, fœm: 267
ſecus. 479
ſed. 486
ſedáre. 407
ſedére, di, ſſum. 387
asSeſſor, oris, m: 462

ſedile, is. neutr. 211
ſeditio, onis; f. 166
ſedulus, a, um. 353
ſeges, etis, fœm: 161
ſegnis, is, e. 332
ſemel. 473
ſemen, inis: n. 161
ſeminare. 445
ſemis. 289
ſemita, æ. fœm: 200
ſemper. 469
ſemuncia, æ. f. 219
ſenator, oris. m: 251
ſenex, is. gen: o. 128
ſentina, æ. fœm: 107
ſentire, ſi, sum. 384
ſenſus, ûs, m: 103. 147
ſentis, is, m. 93
ſeorſim. 474
ſeParáre. 414
ſepelire. 434
ſepíre, ſi, tum. 424
ſepes, is, fœm: 160
ſeptem. 300
ſeptimana, æ. fœm: 49
ſequi, utus ſum. 450
ſequens, tis. gen: o. 500. 373
ſera, æ. fœm: 191
ſerenus, a, um. 311
ſérere. 444
ſérius a um. 346
ſermo, onis. m: 346
ſeró, 469
ſerótinus, a, um. 318
ſerpere. 385
ſerpens, tis. gen: o, 104
ſerra, æ, fœm: 187
ſertum, i. n: 213
ſervus, i. m. 226
ſervire, ivi, itum. 294
ſeſſio, onis. fœm: 211
ſéta, æ. f: 121
ſeverus, a, um. 355
ſex. 300
ſexus, ûs, m: 103
ſi. 491
ſibiláre, 388
Sic

Sic 471
ſica, æ. fœm: 271
ſiccus, a. um, 313
ſicut. 497
ſidere, ſedi, 381
ſidus, ſideris, neutr: 58
ſignum. 275
ſilere ſilui. 406
ſilex, ſilicis. m: 19
ſiligo, ſiliginis, fœm. 91
ſiliqua, æ. fœm: 89
ſilveſtris, is, e. 112
ſilva, ſilvæ, fœm. 103
ſimia, ſimiæ. fœm: 115
ſimila, ſimilæ. fœm: 109
ſimilis, is, ſimile. 285
disSimilis. ibidem.
ſimul. 474
ſimuláre. 404
ſimus ſima ſimum. 331
ſincerus a um. 319
ſine. 485
ſinere, ſinivi, ſinitum: 403
ſinguli, æ. fœm: 326
ſingultire, ſingultivi. 451
ſiniſter, ſiniſtra, um. 308
ſinus, ûs, m: 184
ſiser, is, neutr: 87
ſiſtere, ſtiti, ſtatum. 419
conSiſtere, conſtiti. 380
ſitis, ſitis, fœmin: 146
ſitire. 425
ſitula, ſitulæ, f: 236
ſive-ſive 488
ſmaragdus, i. m: 80
ſobrius, a, um, 357
ſocer, maſculini. 230
ſócrus, ûs, m: ibid.
ſocius, a, um. 299
ſocius, ii. maſc: 265
ſocietas, átis, f: 226
ſocrus, vide ſocer.
ſol, is, maſc: 59
ſolari. 429
ſolatium, atii. neutr. 265
ſolére, ſolitus ſum. 370. 462
ſolicitus, a, um. 340

ſolium, ſolii, neutr: 253
ſolum (pedis) i, neut: 139
ſolus, a. um. 299
ſolitarius, aria, arium. 346
ſolvere, ſolvi, ſolutum: 409
abSolvere, i, utum. 462
ſomnium, ii, n. 147
ſomniare 399
ſomnus, i, m. 147
ſons, tis, gen. o. 363
ſonus, i. m. 147
ſonáre, sonui, itum. 214
ſonorus, a, um: 335
ſoporare 429
ſorbére, ui, itum, & ptum. 425
ſordes, is, fœm: 418
ſordére, ſordui. 383
ſoror, oris, fœm. 228
ſors, tis, fœm: 282
ſoſpes, itis, gen. o. 352
ſpárgere, ſparſi, ſum. 414
ſpatium, atii. neut: 52
ſpatiari 396
ſpécus, ûs, m: f. & n. 70
ſpelunca, æ, fœm: 186
ſperare. 404
ſpes, ſpei, fœm: 110. 279
ſpernere, ſprevi, tum. 401
ſpica, æ, fœm. 90
ſpiceus, a, um. 71
ſpina, æ, fœm: 93
ſpina dorſi. 141
ſpira, æ, fœm: 212
ſpiráre, avi, atum. 377
ſpiritus, ûs, m. 56
ſpiſſus, a, um. 312
ſpithama, æ, fœm: 217
ſplendére, ui. 373
ſpolium, ii, neutr. 276
ſponda, æ, fœmin: 211
ſpondére, ſpondidi, ſpōſum. 431
ſpongia, æ. fœm. 210
ſponſus, i. maſcul: 227
ſponſa, æ, f: 427
ſpontaneus, a. um. 342
ſpuere, (i, tum.) 451
ſpuma, æ. f: 68. 379
Spumáre

Spumâre 379
ſpurcus, a, um. 344
ſpurius, a, um. 325
ſqualor, oris, maſc: 261
ſqvama, æ, fœm: 118
ſtabulum, i. neutr. 163
ſtadium, ſtadii. neutr: 217
ſtagnum ſtagni. neutr: 65
ſtannum, ſtanni, neutr. 77
ſtapes, ſtapédis. m: 201
ſtâre, ſteti, ſtatum. 397
ſtans, ſtantis, g. o. 65
ſtatim 469
conStans, tis, gen. o. 343
ſtatio, ónis, f: (navium) 207
ſtatuere, ſtatui, tum. 436
ſtatus, ûs, m: 439
ſtega, æ, fœm: 206
ſtella, ſtellæ. fœm: 59
ſtercus, oris, neutr. 146
ſtercorare 445
ſterilis, is, ſterile. 313
ſternere, ſtravi, ſtratûm. 436
ſternum, ſterni, neutr. 141
ſternutâre. 451
ſtequilinum, i. neutr: 165
ſtertere, i, & ui. 451
ſtillâre. 379. 423
ſtilus, ſtili, m: 223
ſtipâre 415
ſtipendium, ii, neut: 459
ſtip-es, ſtipitis, m: 83
ſtips, ſtipis, fœm: 268
ſtipula, æ, fœm: 161
ſtirps, ſtirpis, fœm: 74
ſtragula, æ. fœm: 201
ſtrâmen, ſtraminis, n. 163
ſtrangulâre 463
ſtrénuus, ſtrénua, um. 349
ſtrépere, ui, itum. 396
ſtridere, i. 391
ſtrigilis, is, fœm, 202
ſtringere, xi, ctum. 394
ſtrictus, a, um. 358
ſtruere, ſtruxi, ctum. 421
ſtruma, æ, fœm: 153
ſtudére, (ſtudui) 403
ſtultus, ſtulta, ſtultum. 339
ſtupa, ſtupæ, fœm: 182
ſtupere, ſtupui. 384
ſturnus, ſturni, m. 112
ſtylus, vide ſtilus
ſub 486
ſubditus, 250
ſubitò 469
ſubSellium, ii. neutr: 224
ſubter, 479
ſubtus ibid.
ſubula, ſubulæ, fœm: 185
ſuccinum, i. n: 76
ſuccus, ſucci m: 75
ſuccus mineralis, 76
ſudâre 452
ſudor, óris, maſc: 146
ſudes, is, fœm: 169
ſudum, generis n: 311
ſuere. 443
ſutura, ſuturæ, fœm: 184
ſufficere 466
ſufFire 426
ſufFragári 462
ſufFrutex, icis. m. 95
ſugere, xi, ctum, 384
ſulcus, ſulci, m. 161
ſulphur, uris, neut: 76
ſum 487
ſumere, ſumſi, ptum. 403
conſumere ibid.
ſuppellex, ſuppellectilis, f. 175
ſuper. 486. 205
ſuperbus, a, um. 340
ſuperCilium, ii, n: 131
ſuperFicies, ei, fœm: 55
ſuperLiminare, is. neut: 190
ſuperStes, itis. gen: o. 325
ſuperſtitio, onis, fœm: 289
ſupinus, ſupina, um. 398
ſubPlicâre. 408
ſupPlicium, ii, neut. 259
ſupra. 479
ſura, ſuræ, fœm. 138
ſurdus, ſurda, ſurdum. 331
ſurgere, xi, ctum. 397
ſurripere, ſurripui, ſurreptū. 393
ſurſum
Surſum. 782. 436
ſus, ſuis, m: & f: 122
ſusPendere, di, ſum. 463
ſuſpirare. 452
ſusTentare. 372
ſuſurrare. 379
ſutor, ſutóris, m: 185
ſutura, æ. vide ſuere.
ſuus, ſua, ſuum. 41
ſvadére. ſvaſi, ſvaſum. 407
ſvâvis, is, ſvave. 336
ſveſcere, vi, tum. 399
ſylva, vide ſilva.
ſyngrapha, æ. f. 240

T.

Tabellarius, i. m. 276
tabernaculum, i. neut. 186
tábes, is, i. 156
tabula, tabulæ, f. 224
tabum, tabi, m. 155
tacére, tacui, itum. 406
tæda, tædæ, fœm: 249
tædere. 462
talis, talis, e. 289
talitrum, i. n. 242
talpa, talpæ, fœm. 225
talus, tali. maſc: 138
tamdiu. 470
támen 490
taminare 418
tandem 474
tángere, tetigi, tactum 387
atTingere, igi, tactum. 460
tanquam 471
tantus tanta tantum, 301
tapes, tapetis, m. 246
tarda, tardæ, fœm: 111
tardus tarda tardum. 291
tardare. 398
taurus, tauri; maſc: 122
taxare. 448
tégere. xi, ctum 410
tectum, tecti. neutr: 189
teges, tegetis, fœm: 211
tégula, æ. fœm: 192
tegumentum, i. neutr: 180
téla telæ fœm. 183
telonium, nii. n. 270
telum, teli, neutr. 252
temere. 475
temeritas, atis, f. 151
temétum, temeti. n. 176
temnere (ſi, ptum) 482
temo, temonis, m: 203
templum templi. n: 281
tempora, um, plur: 130
tempus, temporis, neut: 47
temporarius, a, um: 288
tendere, tendi, tentum. 437
atTendere, di, tum. 371
tenebræ, arum, f: plur. 60
tener tenera tenerum. 315
tenére (tenui, tum.) 393
tenax tenacis. neutr. 362
tentare. 413
tentórium tentorii, n: 274
tenuis tenuis tenue. 301
tenus. 478
tepere. 376
tepidus tepida tepidum. 311
terebra terebræ f: 187
terebrare. 442
terédo teredinis. 105
terere (trivi, tritum.) 395
tergere (terſi, ſum.) 418
tergum tergi. neutr. 134
terminus, i, maſc: 52
terra, terræ, f. 57
terreſtris, is, e. 93
terrére, ui, itum. 433
teſſera, teſſeræ, f: 242. 275
teſta, teſtæ; f, (in olla) 195
teſtis, teſtis, maſc: 258
teſtári. 461
teſtudo, inis, fœm: 127. 214
teter, ra, rum. 236
tetricus, tetrica, um. 229
Tetrao

Tetrao, tetraonis, m. 112
texere, ui, tum, 443
textor, textoris, m: 183. 443
theatrum, i. neutr: 243
theſaurus, i. m. 241
thorax, acis, maſc: 180
thus, thuris, neutrum. 213
tibia, tibiæ, fœm: 214
tignum tigni. neut. 187
tigris, is & idis, fœm: 126
tilia tiliæ; fœminini, 96
timére, timui. 465
timidus timida timidum. 340
tinea tineæ; fœm: 105
tingere, tinxi, ctum. 411
tinnire. 412
tipula, tipulæ, fœm: 106
tiro, tirónis, maſc: 273
titillare. 427
titio, titionis, m. 61
titubare. 397
toga, togæ, fœm: 180
tollerare. 415
tollere. 433
tolleno, tollenonis, m: 236
tondére, totondi, tonſum. 443
tonſor, tonſoris, m: ibid.
tonus, toni. maſc, 214
tonáre, tonui, tum. 375
tonitru, u, n. 63
tòrcular, aris. neut: 177
tormentum, i. neutr: 370
tomus, tomi. maſc: 409
torpere, torpui. 399
torquere, torſi, tum. 394
ttorques, is, m. & f: 197
torrens, entis, maſc: 64
torr-ére, ui. toſtum: 447
toſtus, toſta, toſtum. 357
torris, torris, maſc: 61
tot. 299
totum totius, neutr: 44
totus tota totum. 289
trabs trabis. fœm: 193
trachæa, tracheæ, fœm. 145
tragœdia tragediæ. fœm, 243
trahere, traxi, tractum. 435
atTrahere. 409
traha trahæ. fœmin: 202
trans. 479
tremere tremui. 376
tremulus, a, tremulum. 333
trepidare. 398
tres, tria. 300
tér 473
tribulare. 445
tribus, tribûs. fœmin: 356
tributa. 252
tricæ, tricarum. fœm. pl. 165
triginta. 300
trinus, trina, um. 285
tripudiare. 398
triſtis, triſtis, triſte. 328
triſtári, triſtatus ſum. 404
triticum, tritici, neut: 91
tritor, tritoris, maſc: 163
triturare, trituravi. atum. 445
triumphus triumphi, m: 275
trophæum, trophæi. n: ibid.
trua, truæ. fœm. 175
trude-ere (ſi, ſum,) 435
truncus, trunci, maſc: 83
trux, trucis, gen: o. 329
tu. 367
túba, tubæ. fœm: 214
tuber, eris, neut. 152
tudes, tudis, maſc. 188
tuéri. 390
tugurium, tuguria, neut: 286
tumere, tumui. 452
tumor tumóris, maſc. 154
tumultus, ûs. maſcul: 267
tumultus tumulti, maſc: 71
tunc. 469
tundere, tutudi, tuſum. 395
tunica, tunicæ, fœm: 180
turbare (turbavi, atum.) 407
turbidus, a, turbidum. 311
turdus, turdi. maſc. 112
turgére, 379
turma, turmæ, fœmin: 273
turpis, turpis, turpe. 289
turris, turris, i. fœm: 194
turtur, uris, maſculini. 112

Tuſſis, is, fœminini. 156
tuſſire, 451
tutor, óris, maſc; 231
tutus, tuta, tutum. 451
tympanum, tympani, n. 214
tyrannus, tyranni; maſc. 252

U.

Uber, eris. neutr: 121
uber, eris, gen: omnis. 313
ubertas, ubertatis, f: 267
ubi, 200. 468
ubique. 568
udus, uda, udum. 311
ulſciſci, ultus ſum. 452
ulcus, eris, neutr: 152
ulcuſculum, i. n. 155
uligo, uliginis, fœm; 72
ulna, ulnæ, fœmin: 217
ultimus, ultima, um. 295
ultra. 480
ultrò. 475
ululáre. 388
ulula, ululæ, fœm. 216
umbilicus, i. maſc: 134
umbra, umbræ, fœm. 60
unica, unicæ, fœm. 219
unicus, unica, unicum. 409
uniculus, uniculi. maſc. 181
uncus, unca, uncum. 331
unda, undæ, fœm. 67
unde. 228. 468
ungere, unxi, unctum. 449
ungventum, i. neutr: 213
ungvis, ungvis, m. 137. 125
ungula, ungulæ, fœm. 123
unio, unionis, m. 81
unus, una, unum. 299
upupa, upupæ, f. 233
urbs, urbis, fœm: 388
arceus, arcei, maſc; 195
urere, uſſi, uſtum. 374
urgére (ſi, ſum.) 438
urina, urinæ, fœm. 146
urna, urnæ, f. 218
urſus, urſi, maſc. 126
urtica, urticæ, fœm. 86
uſque. 470
uſus, uſûs. maſc: 400
ut. 369. 471
uter, ra, um. 299
uterus, i. maſc: 124
uterinus, uterini. m: 326
uti. 466
uti, uſus ſum. 416
utilis, utilis, e. 289
utinam. 467
uva, uvæ, fœm: 178
uxor, uxóris, fœm. 227

V.

Vacáre. 440
vacca, vaccæ. fœm. 122
vacillare. 397
vacuus, a, uum. 297
vád-um, vadi, neut; 66
vadere, vaſi, ſum. 450
væ. 496
vaf-er, ra, um. 339
vagári. 398
vag-us, vaga, vagum. 310
vagina, vaginæ, f. 272
vagire. 388
valde. 472
valére, valui, tum. 384
valgus, valga, valgum. 334
vallis, vallis, fœm: 70
vallum, valli, neut: 234
vannus vanni. fœm: 202
vanus vana vanum. 341
vápor, vaporis, m. 62
vapulare. 456
várius, varia varium. 189
variatus, ata, atum. 409
varus, vara, varum. 334

Vas, vaſis, neutr.	419
vates, vatis. maſc.	282
vectis, is. maſc:	208
vegetus, a, vegetum.	348
venemens, tis, gen. o.	345
venere, vexi, vectum.	449
vel	285
velare.	410
velum, veli. neutr.	206. 410
velle, volui.	369. 401
vellere, velli, vulſum.	394
velox, ócis, gen. o:	291
véna, venæ, fœm.	145
venari.	446
venator, venatoris, m.	172
ve abulum, abuli. n.	ibid.
vendere, vendidi, ditum.	448
venal-is, is, venale.	359
venénum, venéni. neut.	107
venerari.	428
venia, veniæ. fœm.	259
venire, (i, tum.)	450
venit nos?	467
venter, ventris, m.	134
ventriculus, i. m.	144
venuſtus, a, um.	305
ver, veris, neut.	51
verberare, avi, atum.	409
verbum, verbi. n.	[illegible]
vereri.	[illegible]
végere.	382
vermis, [illegible] maſc.	104
vernix, [illegible] m.	[illegible]
verò.	489
verres, verris, maſc.	122
veruca, verucæ, fœm.	153
verſus, ûs, maſc.	222
vertere, ti, ſum.	447
adVerſarius, ii. m.	432
vertex (capitis) icis, m.	130
veru, u. neutr:	175
verùm.	490
verus, vera, verum.	341
vervex, ecis, maſc:	122
veſci.	384
veſcus, veſca, um.	320
veſica, æ, fœmin:	144
veſpa, veſpæ, fœmin:	11
veſpera, æ, fæmin:	5
veſpertilio, onis, maſc:	11
veſter, veſtra, veſtrum.	36[illegible]
veſtigium. i, neutr:	20[illegible]
veſtis, is, fæmin:	41[illegible]
veſtire.	410
veſtitus, veſtita, um.	323
vetare.	407
vetus, eris, gen: o.	296
vetulus, a, um.	321
vexare.	425
via, viæ, fœmin:	200
viator, viatoris, maſc:	200
vibex, icis, fœmin:	154
vibrare.	115
vices, ium, fœmin: pl:	282
vicia, viciæ, fœmin:	89
vicinus, vide ſubvicus.	
victotia, vide vincere.	
victus, victûs, maſc:	226
vicus, vici, maſc:	235
vicinus, i, m. vicinus a, um.	297
videre, di, ſum.	387
videns, tis gen: o.	330
viduus, i, maſc:	231. 323
vidua, æ, fœmin:	231
viere, evi, etum.	437
victor, oris, maſc:	199
vigére, vilui.	399
vigil, ilis, gen. o.	274
vigilare.	399
vigilans, tis, g. o.	429
viginti.	300
vilis, vilis, e.	359
villa, æ. f.	159
vincere, vici, victum.	433
victoria, æ. f.	275
vincire, xi, ctum.	433
vinculum, i n,	490
vinum, i. n.	176
vinea, æ, f.	177
violare,	370
vir, viri, m.	128
virére.	383
viridis, is, e.	315. 338
virga, æ, f.	169

Virgo,

ſuis realiter ſe obvertere, intellectusque rerum imaginibus pingi, memoria denique majorèm ad capacitatem extendi, incipiant.

De Textu Latino Exercitiis pertractando.

13. LAtinus Textus ad luſtrationem ſui, tanquam ignota Novæ Lingvæ Sylva, plus requiret ſpatii. Duplum itaque damus; Menſes nimirum quatuor. Ita enim penſum horarium vix ultrà quatuor lineolas exclereſcet: Quantillum hoc?

14. Methodus autem utiliter hic Ingenia exercendi, non erit à priore diverſa. Nempè ſub initium cujusque horæ Tu ipſe penſum horarium (unius & alterius commatis,) accuratè illis prælegès, Lectionemq; caſtam imitari jubebis.

14. Mox Latinè, Vernaculè, illis auſcultantibus, reddes; Monens, eadem hic ineſſe, quæ in Hungarica, (jam prænota) rerum Nomenclatura, Verbum verbo, reddi poſſe. Si ergò ſibi familiareſcere volunt Latinas voces, conferant privatâ diligentiâ (antequam ingrediuntur Scholam) utrumque Textum, quem tractari ordo poſtulat.

16. Mandabis inde penſum hoc Libello Exercitiorum inſcribi ab omnibus, Vernaculo Latinè, aut vice verſa; Uſu duplici Primò ut Latinæ Ortographiæ adſveſcant: Deinde ut immoratione mentis circa eadem objecta diuturniore, omnia faciliûs memoriæ imprimant.

17, Jubebis autem ſcripta relegi, ut quàm

rectè

recte transtulerint pateat: Ubi errata, ſi quæ admiſerit hic vel ille (nihil enim ſine peccato diſcitur) emendari à condiſcipulis curabis; Aut ſi nemo illorum animadvertat, emendabis ipſe.

18. Horæ appropinquante fini, recitabis penſum memoriter, ut imitetur quisquis poteſt: Imitabuntur enim, alii poſt alios, tardioribus ad horæ ſequentis initium reſervatis. Quos quia veriſimile eſt pudore ſuffuſum iri, toties rejici, ſemperque inter ignavos & ineptos numerari, æmulationis & majoris diligentiæ ſtimulum hoc fore confidimus egregium.

De Grammaticæ Veſtibularis Praxi.

19. PErtractantis hiſce Rudimentis abundè ſufficiet trimeſtre: Hebdomadæ ſcilicet 12 horas continentes 192.

20. Optarem verò, ut antequam hæc cum Diſcipulis tractare incipias, Grammaticam ipſam noſtram pleniorem, cum Annotationibus ſuis, legere ne pigeat: Ut ne rationum, cur tali Methodo hæc tradantur ignarus ulla parte hæſites. Subdam tamen hoc loco hypomnemata, quomodo cujusvis Capituli, imò Præcepti & Regulæ, transferenda ſit Theoria in Praxin.

21. Vides autem præcepta hic dari, Latinè tantùm ſine translatione Vernacula. Ergò Exercitii prima pars erit, quavis hora transferre in Vernaculũ, ut præſcripti ſenſus patet. Quod ut ipſi tentent Diſcipuli, mandabis; Demumq; ſi hæſitabũt, Tu ſuccurres.

22. Proximum erit, ut præceptum (ſenſu jam perceptum) illuſtretur Exemplis quam plurimis. Exempli gratia: Cap. I § 1. 2. Differentiam inter I, J, V, & V, ut obſervent meliùs jubeantur è Lexico inquirere voces, ubi illæ occurrunt: ut Inanis, Jejunus, Uva, Vulpes, &c.

23. Præceptum § 3. Tu ipſe illuſtrabis Exemplis, ubi & quomodo, quatuor illæ Conſonæ, diverſimodè ſonent (Conſule Grammaticam Janualem.)

24. § 5. Requiret, ut illis oſtendas quomodo Literarum Characteres pingendi ſint, inconfuſi, indiſtracti, &c. quod & illi mox tentent, non prima tantùm horâ, ſed pluribus, iſthôc Calligraphiæ Exercitio continuato, multum enim intereſt, illos ſibi elegantem comparare manum, elegantiæque hujus à fundamento intelligere rationem, (vide Grammaticam.)

25. Ad § 6. Leviculum erit, nec tamen inutile, Examen. Quot Literarum ſit hæc vel illa Syllaba? Item, quot Syllabarum hæc vel illa Vox? ut differentiam inter Uniſyllabas, Biſſyllabas, Pluriſyllabasq; notent, ut: Ars, Ar bor, Ar bi tri um &c.

26. Ad § 7 8. Exercitium ipſis injungatur, ut Nominum (ordine quô poſita ſunt Cap. II) exquirant genera, ope Lexici. Cujus rei modum ſi eos docueris, & illi cujusvis Nomini Cap II. Generis notam (m. f. n.) adſcripſerint, referent inde utilitatem duplicem. Nempe intelligere incipient Lexici (hac parte) uſum, & addiſcent Latinorum Nominum genera, ſic uſu, veluti luſu.

27. Ad

27. Ad § 9. 10. 11. 12. 13. Fiat Examen Caſuum, ut eos per ſenſum diſtingvere diſcant. Ex gr. Audi Petre, quis Caſus? Vocativus: Non eſt hic Petrus, quis? Nominativus. Liber Petri, quis? Genitivus. Dedi librum Petro, quis? Dativus. Scribere calamô, quis? Ablativus. Id tamdiu expoſcatur, repetatur, iteretur, donec uſum Caſuum planè intelligant, in utroque Numero.

28. Ad § 16. 17. 18. Subſiſtes, oſtendesq; in adjuncto Lexico Characterem illum Declinationis, cuivis Nomini additum, ut hujus rei uſum poſt intelligant.

29. Declinationis Primæ Exercitium erit, ut Nomina poſita § 20. Flectant, intuendo Typum § 19. Non enim cogendi ſunt declinandi Formulas mandare memoriæ. Sed Typum inſpectando imitari, donec inſpectationis pertæſi Typum ipſimet ſeponant, & memoriter declinent: Id enim certò futurum eſt, atq; infantes greſſu firmato ſerperaſtra abjicere, libereq; diſcurſare, gaudent.

30. Idem fiat cum Declinatione II. III. IV. V.

31. Ad § 31. 32. 33. Oſtenditur illis in Lexico quænam Adnomina unius, vel duarum, vel trium terminationum ſunt: Quòd ut intellectum ſibi eſſe oſtendant, ipſimet aliquot exquirent.

32. Ad § 34. &c. Progreſſi, jubeantur omnia Adjectiva (Cap. 3. Veſtibuli comprehenſa, à § 285. ad § 366.) percurrere, & comparare: Etiamſi quædam incomparabilia ſunt. Nunc enim non uſus ſpectatur, ſed formatio. Obiter tamen moneri poterunt, quænam ſuperlativum forment per ſſimus, quæ per rimus, & limus: Dumq; aberrant emenda.

33. Ad § 37. 38. Exercitii materia erit, Adnominum cum ſuis Nominibus declinatio. Pertranſeatur igitur denuò idem Caput Veſtibuli, aſſumtoq; quovis Adjectivo cum ſuo Subſtantivo declinari jubeatur. Ut è § 288. DEus æternus, Mundus temporarius, Homo mortalis. 289. Qualis res? Res talis. Res varia, Res informis, utilis, &c.

34. Caput de PRONOMINE. Regulam Generalem habet ullam, omnia particularia. Nihil ergò reſtat niſi ut hæc ipſa Exercitiis iterentur.

35. Doctrina de VERBO (Cap. V.) ut à Tyronibus rectè percipiatur, ſingula præcepta ſingulis Exercitiis illuſtranda, roborandaq; erunr.

36. Ergò poſt explicatum § 50. 51. Jubeantur pertranſire Caput Veſtibuli V. ſeparareq; à Verbis Activis, (quorum maximus eſt Exercitus) Subſtantiva & Paſſiva: Non ex terminatione illa dignoſcēdo, ſed è ſignificatione reali, donec penitus quid interſit intelligant. Nihil hic ſuprà captum eſſe, Res oſtendet.

37. Explicatio § 52. Offeratur diſcipulis (ex temporali Examine) aliquot notæ ſignificationis, Verbum jam hâc, jam illâ ſingulari perſonâ: reſpondereq; jubeantur, cujus perſonæ hoc aut illud ſit? Donec planè intelligi pateat.

38. Idem fiat numerum Verbi examinando § 53.

39. A TEMPORUM Doctrinæ § 54. Ne diſcedatur, niſi poſt exactè ab omnibus perceptam Temporum differentiam: Præſertim Præteritorum Imperfecti, Perfecti & Plusquamperfecti, uti quidem antiqui parùm aptè apellitarunt, eoque illorum vim veram obſcurarunt. Remedium duplex eſt: Primum

mum in meliore Nomenclatura. Prætereuntis, præteriti & antè præteriti. Secundo in exemplis tàm clarè inculcatis, ut verum ſenſum & uſum non percipere nemo poſſit. Quale hoc rite Diſcipulis Exercitii loco proponendum:

Librum tuum jam legi (eſt Præteritum)
Heri nondum Legeram (ante Præteritum)
Cùm mitteres puerum, Legebam (Præteriens)
Mitte alteram partem, Legam quoq; (Futurum ſimplex)
Et cùm Legero, remittam, (Futuro præteritum.)

Talia exempla dictentur plura, jam Latina, jam Vernacula, jubeanturq; transferri, & revideantur.

40. Similibus Exercitiis doceantur Modorum differentias, Exempli gratia:

Tu debes Legere (Infinitivus eſt)
Lege igitur (Imperativus.)
Diligentes Studioſi Legunt (Indicativus)
Si quotidie Legeres, fieres doctus (Subjunctivus)

Et ſimilia plura. Memento tantùm de Conjunctivo modo: ſicut ille nullum per ſe habet ſenſum (niſi Ellipticè) ita uſum illius docere non debere ſolum, ſine antecedente Verbo & particula connexiva, Si, Ut, &c. Jubet ut Venias: Juſſit ut venires: Benè feciſſes ſi veniſſes, &c.

Duas Verborum Formas in O & OR dic peculiares eſſe Latinis: Quarum uſum ſatis commodè exemplo appoſuit § 29. diſcent: Si plura illis ſimilia propoſueris.

42. Poſt § 57. ad 50. Benè explicatos, oſtendes illis in Lexico. 1. Quomodo Character Conjugationis omni Verbo addatur. 2. Quomodo Infinitivus trinus ſeu trinum cardinale tempus Docebis ergò in Lexico hæc eos obſervare, ſive Infinitivè, ut: Abdere, & enunciare Abdidiſſe, Abditum. Abeo, abivi, abitum, &c. Non obeſſet vel totum ita percurrere Lexicon. Intra enim horas aliquot abſolvi poterit, nullo tædio, uſu ad ſequentia permulto. Nempe ut antequam Verba conjugare incipiant, cardinale verborum tempora teneant, aut certè inquirere ſciant.

43. Verbo Subſtantivo inſiſtendum erit, donec conjúgandi ejus rationem exactè teneant omnes. Proponenda ergò illis ſunt Exercitia, formatis ex hoc Verbo, & additis Nominibus aut Pronominibus, ſententiolis certis. Ex gr. Debes eſſe diligens: Imò debuiſti eſſe ab infantia diligens: Sed ſpero te jam fore diligentem. Quæſo te, eſto diligens: Rogo vos, eſtote diligentes. Ego ſum diligens: Tu non es, Ille eſt ne? Non ſumus diligentes, &c. Pater meus non erat Heri domi, nec erit Cras. Fuiſtine in Horto? Ego non fui. Quæris ubi ſum? Aut ubi fuerim? ô ſi fuiſſem tecum! Doctus ero, ſi fuero diligens, &c. Talibus ne pigeat prolectere puerilem captum, jam Latina in Vernaculum transferenda proponendo, jam vice verſa.

44. Typi quatuor Conjugationum, duarumq; Formarum, (à § 75. ad 108.) Exercitiis pertranſeundi ſunt, ut inde diſcant 1. Eorum uſum: deinde Verborum ipſorum, ita conjugatorum ſenſum.

45. Uſus Typorum docetur quidem § 102. 103 104. Verùm ut illa intelligantur meliùs, exemplis aliquot Verborum illuſtranda res fuerit, ut: Arare in ci

in qua forma conjugabitur? ℞. In prima. Quia Infinitivus deſinit in re. Et cujus erit Conjugationis? ℞. Primæ. Quia habet Infinitivum in áre. Conjuga igitur, inſpectando Typum. Quod dum fecerit, aberrare vix poterit: Sin, emendetur, donec Typi uſum prædiſcat.

46 Senſum VERBORUM ita conjugatorum docebis viâ trinâ,

47. Primò Singulis terminationibus Latinis Vernacula ſemper adjungi curando Ex. gr. Ar áre, Szántani Ar a Tu, Szánts Te. Ar áte Vos, Ti Szántsatok Ar-o Ego, Szántok en. Ar as Tu, Te Szántaſz, &c.

48. Secundò Exercitia ſtyli (ex compoſitis inde ſententiolis quibusdam) proponendo. Ex. gr. Dùm Verbum Scribo tractatur, poteris omnia ejus in contextum ſic redigere: . Scribere debeo Epiſtolam. Imò jam debui ſcripſiſſe. Quia promiſeram me Scripturum eſſe. Quæſo Scribe Tu quoq;: Aut Scribite ambo: Cæteri Scribunto, etiam Scribis? Aut Scribe! Ego jam Scripſi. Cùm aderat Tabellarius nondum Scripſeram, ſed Scribam demùm. Conjunctivè. Nam ſi ſcriberes Tu, Scriberem ego quoque. Utinam Scripſiſſetis jam antè! Cùm ſcripſeris, ſignifica mihi, &c. Sic in Paſſivis: Amari debent ſtudia, ut Ameris à Præceptore, ſicut amantur diligentes, &c. Talia Pueris multa proponi elaboranda, erit Ingenii luſus, ſed boni uſus.

49. Tandem interrogare abſtractè poteris: Scribam, cujus eſt temporis? Cujus modi? Si ſcripſiſſes, cujus temporis & modi? &c. Ita ludibundus aperientur in omnia oculi.

50. Con-